

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Alleen ga je sneller, samen kom je verder: Hoe coalitievorming het lobbysucces van Nederlandse gemeenten beïnvloedt

Rodenburg, Anniek

Citation

Rodenburg, A. (2023). *Alleen ga je sneller, samen kom je verder: Hoe coalitievorming het lobbysucces van Nederlandse gemeenten beïnvloedt*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3725267>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Alleen ga je sneller, samen kom je verder: hoe coalitievorming het lobbysucces van Nederlandse gemeenten beïnvloedt

Beïnvloeden en samenwerken in complexe politiek-bestuurlijke arena's

Naam: Anniek Rodenburg

Datum: 29-11-2023

Scriptiebegeleider: Dr. E. Aizenberg

Aantal woorden: 10.274

Management van de Publieke Sector, Universiteit Leiden

Inhoudsopgave

1: Inleiding	3
1.1: Aanleiding en relevantie.....	3
1.2: Structuur	4
2: Theoretisch kader	5
2.1: Theoretische perspectieven op lobbycoalities	5
2.1.1: Van perspectieven naar concept	5
2.3: Gemeenten als lobbyactoren	7
2.4: Functies van lobbycoalities	8
2.5: Risico's bij lobbycoalities	10
2.6: Hypothesen.....	11
3: Methoden.....	13
3.1: Methodologische verantwoording.....	13
3.2: Dataverzamelmethode	13
3.3: Onderzoekseenhedenselectie.....	14
3.4: Operationalisatie.....	16
4: Resultaten	21
4.1: Resultaten verkennend onderzoek.....	21
4.1.1: Lobby bij individuele gemeenten	21
4.1.1: Gemeentelijke samenwerking	24
4.2: Resultaten deductief onderzoek.....	25
4.2.1: Resultaten hypothese 1	26
4.2.2: Resultaten hypothese 2.....	28
4.2.3: Resultaten hypothese 3.....	31
5: Conclusie	36
6: Discussie	38
6.1: Aanbevelingen.....	40
7: Literatuur	41
8: Appendix	45
8.1: Tabellen met interviewcodes.....	45
8.2: Verkennend onderzoek: notities van de documentenanalyse	54
8.3: Interviewtranscripten.....	99

1: Inleiding

1.1: Aanleiding en relevantie

Elk van de 342 Nederlandse gemeenten heeft unieke uitdagingen op haar bord: decentralisaties van het Rijk, de naweeën van de coronapandemie en tal van crises, van wonen tot energie. De noodzaak voor een sterke gemeentelijke lobby in politiek Den Haag is daarmee hoger dan ooit. Onderzoek van EPPA laat zien dat een ruime meerderheid van de gemeenten dit groeiende belang erkent. Toch worstelen veel gemeenten nog met het vormgeven aan hun speerpunten, het leggen van contacten en de interne organisatie van hun lobbystrategie (EPPA, 2020; Bouwmeester et al., 2022). Hoewel grote gemeenten vaak een eigen public affairs-afdeling hebben, heeft twee derde van de gemeenten van onder de 50.000 inwoners niet genoeg middelen voor een eigen lobby-unit. Ook worden contacten van bestuurders met de landelijke politiek niet genoeg benut (EPPA, 2022). Voor deze gemeenten kan samenwerken met andere gemeenten kansen bieden om hun bestaande capaciteit te vergroten door hun krachten te bundelen, om zo beter de belangen van hun inwoners op de nationale beleidsagenda vertegenwoordigd te krijgen.

In de bestaande literatuur worden zulke samenwerkingsstrategieën geduid als coalitievorming, een tactiek die door belangengroepen al langer wordt gebruikt. Bij reguliere belangenbehartiging geven samenwerkingsverbanden van verschillende groepen blijk van draagvlak en diversiteit; dit maakt hun input interessant voor beleidsmakers (Fraussen et al., 2020). Coalitie-lobbyen kan tevens bijdragen aan de informatiecapaciteit, het breder signaleren van een beleidskwestie en een vergrote machtspositie van deelnemende partijen (Junk, 2020a). Tegelijkertijd gaat het verenigen van belangen gepaard met tijd en transactiekosten (Junk, 2020b). Over de voor- en nadelen van coalitievorming bestaat dus al wetenschappelijk onderzoek, maar over de kansen en risico's voor coalitievorming van gemeenten is nog weinig bekend. Dit hiaat in de literatuur roept de vraag op of deze theorieën over coalitievorming ook toepasbaar zijn op gemeenten: anders dan externe belangenbehartigingsorganisaties maken zij deel uit van de overheid en vervullen zij een dus een publieke functie. Dit onderzoek biedt een uniek perspectief op hoe een lobbycoalitie wellicht een andere gedaante aanneemt voor dit bijzondere organisatietype en de beïnvloedingsstromen tussen overheidslagen.

Dit is tevens interessant voor beleidsmakers: de toepassing van dit onderzoek geeft beleidsmakers de kans om meer te weten komen over hoe verenigbaar de bestaande theorie is

met de gemeentelijke processen, hoe de processen verschillen per gemeentelijke coalitie en op welke terreinen hun lobbycoalities nog groeipotentieel hebben. Dit onderzoek hoopt een handvat te bieden voor gemeenten om hun lobbycoalities te verbeteren, zodat zij een effectiever geluid af kunnen geven in Den Haag en de belangen van hun inwoners zichtbaarder kunnen maken. De onderzoeksvraag luidt daarom: *hoe beïnvloedt coalitievorming door middel van gemeentelijke lobbystrategieën het waargenomen lobbysucces van gemeenten?*

1.2: Structuur

Op basis van de bestaande literatuur over lobbycoalitievorming is een theoretisch kader opgesteld. Op basis van de hypothesen die hieruit voortvloeien zijn de onderzoeksmethoden toegelicht. De resultaten van het onderzoek zijn getoetst aan de hypothesen. Hierna volgen conclusie, discussie en aanbevelingen.

2: Theoretisch kader

2.1: Theoretische perspectieven op lobbycoalities

Belangengroepen handelen niet als autonome, geïsoleerde actoren; in complex politiek-bestuurlijke arena's vinden tal van coalitieactiviteiten plaats om de beleidsagenda te beïnvloeden. Om coalities te bestuderen, wordt vaak gebruik gemaakt van social network analysis, waarbij wordt gekeken naar de structurele patronen van groepen en hoe deze de lobbydynamiek beïnvloeden. SNA beschouwt coalitievorming op drie niveaus: 1) de actoren binnen het netwerk 2) de relatie tussen de actoren (transactioneel, samenwerkend, strijd, etc.) en 3) de netwerkstructuur en onderlinge posities van de actoren (Varone et al., 2017). Ook kan coalitievorming worden verklaard vanuit 'transitive triads': als organisatie A samenwerkt met B en los daarvan ook met C, zullen B en C op den duur ook met elkaar in contact komen (Granovetter, 1973). Door coalities krijgen actoren vergrote, ineens-hakende netwerken, waardoor groepen sneller in contact komen bij de relevante beleidsmaker (Beyers & Braun, 2014).

Volgens Hojnacki is de keuze om wel of niet een coalitie te vormen een bewuste kosten-batenanalyse. Een belangengroep heeft beperkte middelen en moet dus tactisch wegen of de coalitie genoeg opbrengt in verhouding met de kosten van allocatie en organisatie van de coalitie (Gray & Lowery, 1998; Heaney & Leifeld, 2018). Belangrijke factoren hierbij zijn de beleidscontext, kennis over bondgenoten, de noodzaak voor autonomie en het type organisatie (Hojnacki, 1997). De diverse theoretische raamwerken voor het bestuderen van coalitievorming onderstrepen allemaal het belang van context: de coalitie is niet één monoliet, maar een mozaïek van verschillende actoren waarbij organisatiekenmerken, onderlinge relaties en externe factoren vormend zijn. Omdat coalities dus niet los te denken zijn van relevante contextuele factoren, zijn coalities lastig onderling vergelijkbaar. Dit benadrukt het belang van kwalitatief onderzoek.

2.1.1: Van perspectieven naar concept

Binnen de literatuur heersen daarom verschillende opvattingen over welke activiteiten gelden als coalitievorming. Klüver definieert lobbycoalities als bepaalde kampen, gegrond in gedeelde belangen (2013). Hoewel het hebben van gedeelde belangen een cruciaal kenmerk is van coalities, is deze definitie vrij passief en bespreekt deze niet de gradatie van de samenwerking.

Anderen doen dit wel en zien coalities als actieve samenwerking op een specifiek thema, vaak ad hoc van karakter of om een signaal af te geven aan beleidsmakers (Sabatier, 1988; Junk, 2019). Maar een coalitie hoeft niet speciaal opgericht te zijn voor een bepaalde lobbydoelstelling: algemene samenwerkingsstructuren kunnen ook gezien worden als coalities, bijvoorbeeld door het gebruiken van bestaande ‘banden’ tussen organisaties en koepelorganisaties (Braun & Beyers, 2014). Dit slaat terug op de netwerkbenadering achter transitive triads, waarbij bestaande relaties zich verder uitbouwen tot nieuwe samenwerkingsstructuren. Een concreet, alomvattend concept wordt gegeven door Nelson en Yackee, die coalitie-lobbyen definiëren als ‘een gecoördineerde poging van stakeholders om overheidsbeleid te beïnvloeden met als doel het verwezenlijken van een gedeeld doel’ (Nelson & Yackee, 2012).

Om orde aan te brengen aan het debat classificeert Junk drie perspectieven om coalitie-lobbyen mee te bestuderen (2020a):

- *Preference similarity*: kijkt naar de posities van partijen en in welk kamp ze zitten omtrent een bepaald beleidsthema. Een gedeeld belang of doel is een voorwaarde voor samenwerking, maar er moet ook gekeken worden naar of er voldoende samenwerking plaatsvindt op basis van deze gedeelde belangen: de mate van gecoördineerde activiteiten.
- *Behavioural approach*: kijkt naar samenwerkingsactiviteiten van partijen omtrent een bepaald beleidsthema, die verschillende gradaties kunnen hebben. Deze lopen op van informatie-uitwisseling en coördinatie van strategieën naar ‘coalition signaling’ waarbij partijen volledig hun krachten bundelen: een gedeelde aanpak, met bijvoorbeeld gezamenlijke mediastatements, brieven en campagnes.
- *Organisational approach*: kijkt naar de banden tussen organisaties als algemene kenmerken van de organisaties. Zo kunnen organisaties van nature geïsoleerd zijn, op reguliere basis samenwerken met externe actoren of deel uitmaken van een overkoepelend samenwerkingsverband.

Het concept van coalitie-lobbyen in dit onderzoek is gebaseerd op de definitie van Nelson en Yackee, aangevuld met deze drie perspectieven: er moet sprake zijn van een gedeeld belang waarbij samenwerkingsactiviteiten plaatsvinden met andere gemeenten. De organisatie van de coalitie en de aard van deze gezamenlijke lobbyactiviteiten hangt af van de context. Tegelijkertijd werpt Junks derde perspectief, *organisational approach*, licht op het feit dat

organisatiekenmerken een rol spelen in die context. Daarom is het cruciaal om de kenmerken van gemeenten als lobbyactoren onder de loep te nemen.

2.3: Gemeenten als lobbyactoren

Gemeenten als lobbyactoren verschillen met het klassieke beeld van externe stakeholder, zoals bedrijven, branchevertegenwoordigers en belangenbehartigingsorganisaties, die van buitenaf de insiders van het beleidsproces in hun besluitvorming pogen te beïnvloeden. Immers maken gemeenten deel uit van de overheid. Desalniettemin moeten gemeenten zich actief inzetten om bepaalde belangen in beeld te brengen bij het Rijk. Simpelweg een overheidsactor zijn is niet per definitie voldoende om gehoord te worden: Rhodes (1986) beargumenteert dat de mate van invloed van lokale overheidsorganisaties afhankelijk is van hun *legal resources* (in hoeverre ze wettelijk een rol spelen in het besluitvormingsproces), *financial resources* (de grootte, macht en afhankelijkheid van de organisatie), *organisational resources* (organisatiestructuren, locatie, faciliteiten en de mate van specialisatie), *informational resources* (toegang tot technische expertise) and *political resources* (de communicatie tussen lokale bestuurders en hun landelijke partijgenoten in de regering of het parlement). Hoe meer vinkjes gezet kunnen worden op deze zes gebieden, hoe aantrekkelijker hun input wordt voor landelijke beleidsmakers. Daarom kunnen gemeenten ervoor kiezen om deze resources te bundelen en zodoende te vergroten.

Sinds 1912 worden de belangen van gemeenten vertegenwoordigd door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten, een koepelorganisatie die gemeenten helpt met de vertaalslag van landelijke wetgeving naar gemeentelijk beleid en een platform biedt voor kennisdeling en belangenbehartiging. De VNG voert regelmatig gesprekken met andere overheden, het parlement en maatschappelijke organisaties om het belang van gemeenten op tafel te leggen (2023). Hoewel de VNG opkomt voor de belangen van deze begane grond van het Huis van Thorbecke, kiezen gemeenten er ook voor om hun eigen lobbystrategieën op te zetten. Veelvoorkomende lobby-thema's zijn het vergaren van subsidies, de herverdeling van het gemeentefonds, vergroten van bereikbaarheid, het binnenhalen van beeldbepalende evenementen en aandacht creëren voor de gemeente (Bouwmeester et al., 2022). Het onderzoek van EPPA laat zien dat, ondanks het toenemende belang, de gemeentelijke lobby bij veel gemeenten nog in de kinderschoenen staat, voornamelijk bij kleine gemeenten. Hun lobbystrategieën zijn niet in concrete speerpunten zijn uitgewerkt en hun *resources* worden onvoldoende benut. Hierdoor zijn zij minder invloedrijk op de landelijke beleidsagenda dan

bijvoorbeeld de G4-steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht), die dankzij hun grootte beschikken over meer *financial resources*. Verder worden landelijke partijlijnen van lokale bestuurders niet effectief benut, waardoor de *political resources* voor veel gemeenten achterblijven, en is er een gebrek aan meetbare, haalbare lobbystandpunten (EPPA, 2022).

Vanwege het gebrek aan eigen lobby-expertise zien veel gemeenten samenwerking als oplossing. Immers bieden coalities een platform voor het delen van informatie, waarmee beperkte *informational resources* vergroot kunnen worden. Daarom zoeken veel gemeenten elkaar op: in de klassieke netwerken, zoals de VNG, maar ook in nieuwere, thema-specifieke coalities, zoals de P10 voor plattelandsgemeenten en R8 voor grote fusiegemeenten. Ook regionale samenwerkingen worden steeds meer voor lobbydoeleinden gebruikt (EPPA, 2020). Regionale coalities richten zich bijvoorbeeld op het binnenhalen van Regio deals, waarbij het Rijk nauw samenwerkt met de regio en geld investeert in de door de regio geopperde beleidsideeën. Voornamelijk in plattelandsgemeenten zijn gemeentelijke lobbycoalities in trek, om zo hun belangen op de radar van het Rijk te houden (Bouwmeester et al., 2022).

2.4: Functies van lobbycoalities

Zoals eerder is besproken, kunnen coalities bekeken worden vanuit het perspectief van een kosten-batenanalyse. Hoewel coalities erg afhankelijk zijn van deelnemende actoren en contextuele factoren, is een zuiver rationele, economische benadering zoals de kosten-batenanalyse een te nauwe benadering om de totale diepte van coalitievorming te vatten. Echter, voor het bieden van een antwoord op de vraag of het waargenomen lobbysucces van gemeenten wordt vergroot door coalitiedeelname, vormt de kosten-batenanalyse wel een goed handvat: als een coalitie voor een actor immers minder oplevert dan dat ze kost, zal een actor in het vervolg eerder zelfstandig haar lobbydoelstelling najagen (Gray & Lowery, 1998; Heaney & Leifeld, 2018). Hojnacki voegt hier aan toe dat het beoogde lobbydoel een cruciale rol speelt bij deze kosten-batenanalyse: een organisatie zal zich enkel bij een lobbycoalitie aansluiten als de partners een pivotale rol spelen voor het bereiken van dit lobbydoel (1997). Echter, zowel de doelen als de kosten en baten van een lobbycoalitie zijn afhankelijk van de context en de definitie van ‘succes’ zal dus per gemeente verschillen. Ook zijn sommige lobbycoalities nog niet lang genoeg actief om al meetbare impact te hebben gehad op bijvoorbeeld landelijke wetgeving. Daarom spreekt dit onderzoek van ‘waargenomen lobbysucces.’

Om waargenomen lobbysucces onderling vergelijkbaar te maken, wordt gekeken naar de literatuur. Er zijn meerdere manieren waarop coalities helpen bij het vergroten van de *resources* (en uiteindelijke lobbysuccessen) van gemeenten. In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen drie functies van lobbycoalities. Deze dimensies van coalitievorming zullen de basis vormen voor het analyseren van het waargenomen lobbysucces van gemeenten.

1. *Informeren*: omdat coalities uit verschillende partijen uit het beleidsdomein bestaan, beschikken ze over grote gebundelde kennis over het beleidsproces, data en technische expertise. Hoe groter de diversiteit aan partijen, hoe groter de informatievoordelen. De vergrote kennis komt niet alleen de partijen uit de coalitie ten goede; ook voor de landelijke beleidsmakers is dit interessant (Junk, 2019). De baten van gebundelde bronnen vergroten de *informational resources* en zijn daarom een van de voornaamste voordelen van coalitievorming (Rhodes, 1986; Junk, 2020b).

2. *Signaleren*: belangenbehartigers brengen beleidsmakers op de hoogte van een bepaald belang, maar een coalitie van verschillende partijen stipt de urgentie van dit belang sterker aan dan wanneer een individuele actor dit doet. Immers laat een samenwerking zien dat een bepaalde zaak dusdanig belangrijk is dat verschillende actoren hun verschillen ervoor opzij willen zetten. Heterogene coalities boeken daardoor over het algemeen meer succes (Baumgartner et al., 2009). Een breed gedragen belang in een gezamenlijk lobbyplan signaleert draagvlak, iets waar beleidsmakers vaak waarde aan hechten (Hojnacki, 1997; Mahoney, 2007). Een veelgenoemd voorbeeld hierbij is de media-aandacht die wordt gegenereerd bij de opkomst van coalities die een divers scala aan deelnemers hebben. Volgens de pluralistische theorie is er daardoor een positief verband tussen coalitiediversiteit en lobbysucces (Heaney & Leifeld, 2018; Junk, 2020a).

3. *Macht*: coalities stellen zwakkere partijen in staat om hun krachten te bundelen en een hogere mate van invloed te bereiken die individueel onhaalbaar is. Dit mechanisme lijkt op een verlengstuk op signalerende functie van coalities, maar de machtsfunctie kan breder gezien worden, zeker in de casus van gemeentelijke coalities. Immers biedt een coalitie een platform om de *political resources* van verschillende gemeenten te bundelen. Samenwerken geeft gemeenten toegang tot elkaars netwerken, waarmee contacten met bijvoorbeeld landelijke beleidsmakers versterkt kunnen worden (Rhodes, 1986; Junk, 2020b).

2.5: Risico's bij lobbycoalities

Hoewel gemeenten dus op deze drie manieren baat kunnen hebben bij lobbycoalities, bestaan er ook nadelen. Onderzoek van Olson wijst uit dat het hebben van een gedeeld belang of doel, de eerdergenoemde *preference similarity*, niet altijd voldoende is om een coalitie te laten slagen. Collectieve actie is niet automatisch, en coalities zullen daardoor -met name in de opstartfase- verschillende logistieke en inhoudelijke hindernissen tegenkomen voordat ze effectief georganiseerd zullen zijn (1965). Dit proces vereist tijd en inspanning, wat voor sommige actoren toch een reden kan zijn om zelfstandig hun lobbydoelstelling na te jagen. Dit biedt tevens een verklaring voor waarom kleinere regionale samenwerkingen in trek zijn. Het onderzoek naar de lobbykracht van Drentse gemeenten laat zien dat er nauwelijks wordt gelobbyd op een overkoepelend Drents niveau; in lobbyverbanden wordt juist vaker opgetrokken met buurgemeenten (Bouwmeester et al., 2022).

Naast de klassieke uitdagingen die gepaard gaan met samenwerkingen, zijn er ook nadelen die gebonden zijn aan het specifieke lobbyen in coalitieverband. Een ineffectief ingerichte coalitie kan de drie functies van coalities (informereren, signaleren en macht) immers ook belemmeren.

1. *Informereren*: ondanks de baten van brede informatieverzameling zijn er informatiekosten (Heaney & Leifeld, 2018). Zo kan het in grote coalities lastig zijn om bepaalde informatie vertrouwelijk te houden of maakt een teveel aan informatie het kennisdelingsproces onoverzichtelijk. Ook kan de coalitie een bepaalde zwakte van een belang of de coalitie blootstellen die zonder het bestaan van de coalitie niet aan het licht zou zijn gekomen (Heaney & Leifeld, 2018).

2. *Signaleren*: ook op het gebied van signaleren zijn er nadelen: zo kunnen coalities de identiteiten van individuele groepen uitwissen. Daarnaast kan de keuze voor een coalitie in theorie de zwakte van de individuele groepen benadrukken: actoren kiezen voor een coalitie omdat zij het niet in hun eentje de strijd aandurven (Heaney & Leifeld, 2018). Deze theorie is echter niet toepasselijk in de Nederlandse context, waar 'polderen' zit ingebakken in de besluitvormingscultuur en samenwerking noodzakelijk is. Desalniettemin kan het gebrek aan één gezaghebbende stem die de groep vertegenwoordigt ervoor zorgen dat er conflicterende eisen worden gesteld aan beleidsmakers, wat afbreuk doet aan het respect dat de beleidsmakers voor de coalitie hebben (Wilson, 1992). Gefragmenteerde belangen binnen de coalitie leiden

daardoor tot een verwarrend signaal, wat het succes van de coalitie verkleint (EU local lobby artikel)

3. *Macht*: Tenslotte kunnen de grotere partijen binnen in een coalitie de kleinere domineren. Immers bieden zij meer *resources* aan de coalitie, waardoor hun stem doorslaggevender zal worden en kleinere partijen zich buitenspel gezet kunnen voelen. Tegelijkertijd kunnen de grotere partijen het gevoel hebben dat de kleinere partijen meeliften op hun *resources*. Het waargenomen lobbysucces van dergelijke coalities zal dus verschillende antwoorden op kunnen leveren, afhankelijk van de grootte van de actor. Ook kan besluitvorming inflexibel en stroef verlopen, afhankelijk van hoe de coalitie is georganiseerd (Hojnacki, 1997). De hoeveelheid en mate van heterogeniteit van actoren kunnen het lastig maken om een consensus te vormen over hoe de lobbystrategie ingezet moet worden. Diversiteit kan zodoende dus ook een belemmerende factor vormen voor lobbysucces (Heaney & Leifeld, 2018; Junk, 2020).

2.6: Hypothesen

De literatuur wijst op verschillende manieren waarop coalitievorming bij gemeentelijke lobbystrategieën het waargenomen lobbysucces van gemeenten kan beïnvloeden. De hypothesen zijn geformuleerd voor elk van de drie functies/valkuilen van coalities.

Op het gebied van informeren zijn gemeenten gebaat bij gezamenlijke coalitiestrategieën, omdat deze hun *informational resources* vergroten. Mits deze informatie omgezet kan worden naar heldere lobbydoelstellingen, zullen deze verhoogde *informational resources* aantrekkelijker worden voor beleidsmakers op het landelijk niveau. Daarnaast biedt een coalitie ook meer informatie over hoe het proces van effectief lobbyen werkt, wat ten goede komt voor gemeenten die geen eigen public affairs-afdeling in huis hebben. Gemeenten zullen zich zo sterker gehoord voelen, waarmee zij de lobbycoalitie als succesvol zullen zien.

H1: Gemeentelijke lobbycoalities zorgen voor vergrote *informational resources*, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten.

Op het gebied van signaleren speelt het type coalitie een doorslaggevende rol. Een grote, heterogene coalitie kan blijk geven van draagvlak, maar zal falen als er geen duidelijke lobbydoelstelling verkondigd kan worden. Wel van belang is dat dit onderzoek zich richt op gemeentelijke coalities, die daardoor over het algemeen homogener van aard zijn. Toch laat de

praktijk zien dat het hebben van concrete lobbystandpunten een vereiste is om een signaal af te geven aan landelijke beleidsmakers, en dus ook een vereiste voor lobbysucces (EPPA, 2022).

H2: Gemeentelijke lobbycoalities zorgen voor een eenduidig geformuleerde lobbystrategie, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten.

De tweede hypothese heeft ook betrekking op de machtsvoordelen van coalities, maar op het gebied van macht laat de literatuur nog meer interessante inzichten zien. De deelname van machtige actoren binnen de coalitie is bepalend voor het uiteindelijke lobbysucces. Het onderzoek van EPPA beweert dat grote steden beschikken over meer middelen. Zo hebben ze vaak een public affairs-afdeling en hebben ze daarnaast aanknooppunten bij de landelijke politiek: hun *informational*, *organisational* en *political resources* zijn groter, waar de rest van de lobbycoalitie op mee kan liften.

H3: Gemeentelijke lobbycoalities leiden tot meer actieve contacten met landelijke beleidsmakers, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten.

3: Methoden

3.1: Methodologische verantwoording

Dit onderzoek kent een *mixed methods* aanpak en is tweeledig: een verkennend onderzoek en een deductief onderzoek. Het verkennende onderzoek analyseert het lobbylandschap van Nederlandse gemeenten, brengt in kaart hoe gemeenten hun lobby vormgeven en onderzoekt de huidige intergemeentelijke lobbysamenwerkingen. Hierbij worden de coalitieakkoorden van de 342 gemeenten geanalyseerd op het belang van lobby, lobbythema's en de manier van aanpak (zelfstandig of in coalitieverband). Het onderzoek van EPPA geeft hier al een goede situatieschets van, maar is uitgevoerd op vrijwillige basis en mist daardoor data van gemeenten die niet hebben deelgenomen. Dit verkennende onderzoek poogt via een documentenanalyse een licht te werpen op de bestaande lobbycoalities, die in het deductieve onderzoek verder geanalyseerd zullen worden.

Het deductieve onderzoek kent een kwalitatieve insteek. De keuze voor deductief onderzoek berust op het feit dat er al literatuur is omtrent de kosten en baten van coalitevorming voor lobbydoeleinden. De hypothesen toetsen in hoeverre de drie mechanismen van informeren, signaleren en macht een rol spelen in het waargenomen lobbysucces van gemeenten en of er verschillen zijn tussen verscheidene gemeentelijke coalities. Omdat deze coalities als cases onder de loep worden genomen en de factoren achter samenwerking contextafhankelijk zullen zijn, is er gekozen voor kwalitatief onderzoek. Hiermee kunnen de diepere mechanismen die succes en falen van coalities verklaren treffender worden ondergezocht dan met kwantitatieve data, die de specifieke context minder goed in kaart brengt: uit het literatuuronderzoek is immers gebleken dat coalities zeer afhankelijk zijn van de relaties binnen het netwerk en andere contextuele factoren. Onderzoek naar lobbypraktijken van belangengroepen werd daarom in het verleden vooral beperkt tot casestudies, die waardevolle inzichten opleveren, maar niet erg generaliseerbaar en representatief zijn op grote schaal. De respondentenselectie wordt bij 3.3 nader toegelicht.

3.2: Dataverzamelmethode

Het verkennende onderzoek is uitgevoerd middels een documentenanalyse. Op basis van de uitkomsten zijn de gemeenten gegroepeerd. Ook de samenwerkingsverbanden zijn getoetst op

de mate dat ze gezien kunnen worden als lobbycoalities, waarna ze ingedeeld worden in een datasheet. Dit verkennende onderzoek neemt alle gemeenten mee om zo een algemeen, generaliseerbaar beeld te geven van de huidige situatie van hoe lobby ‘leeft’ in Nederlandse gemeenten.

In het tweede deel van het onderzoek wordt er dieper ingezoomd op deze algemene bevindingen en wordt er gekeken naar de mechanismen en structuren die ten grondslag liggen aan coalitievorming bij gemeenten. Kwalitatief onderzoek, waarbij er dieper wordt ingezoomd op een kleiner aantal onderzoekseenheden (gemeenten) is nodig om deze bloot te leggen. Dit kwalitatieve onderzoek is uitgevoerd aan de hand van semigestructureerde interviews, om zo inzicht te vergaren in hoe gemeenten succes waarnemen binnen lobbycoalities. Interviews geven de mogelijkheid geven om door te vragen en de volledige context in kaart te brengen. Echter, er bestaan wel valkuilen bij deze onderzoeksmethode, zoals de afhankelijkheid van het geheugen van de respondent. Ook kan er confirmation bias optreden, waarbij een respondent bijvoorbeeld overmatig positief is over de lobbycoalitie puur omdat de gewenste beleidsuitkomst is bereikt, ook als dit effect niet uit de coalitieactiviteiten is voortgekomen. Daarom wordt waargenomen lobbysucces geoperationaliseerd in specifiekere categorieën, zodat succes onderling vergelijkbaar wordt gemaakt.

3.3: Onderzoekseenhedenselectie

Voor het verkennende onderzoek wordt gebruikgemaakt van de coalitieakkoorden van gemeenten. Dit deel van het onderzoek houdt zich bezig met de waarde die gemeenten hechten aan onderwerpen zoals lobby en bestuurlijke samenwerking. De coalitieakkoorden zijn een goed middel om te laten zien welke lobbydoelen gemeenten hebben, hoe concreet deze zijn uitgewerkt en of dit in samenwerking wordt gedaan. Sommige gemeenten hebben geen coalitieakkoord; bij deze worden het raadsakkoord of begroting geraadpleegd, aangezien de onderzoeksthema's ook in zulke documenten naar voren kunnen komen.

Bij het selecteren van interviewrespondenten wordt gebruik gemaakt van targeted sampling. De generaliseerbaarheid van resultaten is vaak een belemmering van een kwalitatieve interviewopzet; daarom probeert dit onderzoek een verscheidenheid aan respondenten mee te nemen. Hierbij wordt gewerkt met het most different-systems design (MDS). Bij MDS worden respondenten gekozen bij wie de onafhankelijke variabele gelijk is, maar waarbij andere

mogelijk mediërende variabelen verschillen. Als, ondanks de contextuele verschillen, de resultaten van respondenten toch overeenkomen, kunnen deze toegewezen worden als resultaat van de onafhankelijke variabele en is er dus sprake van een causaal verband (Toshkov, 2016).

Deze vorm van respondentenselectie is niet de conventionele keuze voor dit type onderzoek. De conventionele keuze is namelijk ‘policy-centred sampling’. Hierbij wordt bij de interviewvragen toegespitst op doelstellingen omtrent één beleidsthema. Lobbysucces op het gebied van woningbouwwetgeving is niet vergelijkbaar met het aanvragen van een Regio deal, en het aanpassen van de landelijke beleidsagenda kent andere processen dan lobbyen voor Europese subsidies in Brussel. Door toe te spitsen op coalities die in dezelfde beleidscontext opereren en/of overeenkomende doelstellingen hebben, zijn de resultaten representatiever en beter te generaliseren, ondanks de lage N (Beyers et al., 2014).

Hoewel policy-centred sampling inderdaad praktisch is om een causaal verband bloot te leggen (mits er variatie is in de onafhankelijke variabele), maakt dit onderzoek toch gebruik van MDS. Het is namelijk erg moeilijk om respondenten te vinden die allemaal in dezelfde beleidscontext opereren, juist omdat de bekende gemeentelijke netwerken zich op veel thema’s richten. Daarnaast garandeert policy-centred sampling niet dat er geen mediërende variabelen zijn: geen lobbycoalitie is hetzelfde dankzij de deelnemende actoren, de onderlinge relaties in zulke netwerken en externe factoren. Alle controlevariabelen gelijkstellen bij de deelnemende respondenten is daardoor niet haalbaar in de praktijk. Bovendien kunnen mediërende variabelen, zoals de ligging en grootte van de gemeente, juist interessante inzichten geven over de aard van coalitieprocessen en de factoren die verschillen verklaren. Daarom probeert dit interviewonderzoek juist verschillende soorten gemeenten en lobbycoalities te benaderen, om te kijken in hoeverre de verklarende mechanismen van informeren, signaleren en macht van toepassing zijn. Voor de selectie van respondenten betekent dit dat zowel ambtenaren als bestuurders meegenomen worden. Het enige criterium is dat de gemeente deel moet uitmaken van tenminste één samenwerking met kenmerken van een lobbycoalitie (en het liefst twee, zodat de respondent de netwerken onderling kan vergelijken). De respondentenselectie wordt verder toegelicht na de resultaten van het verkennend onderzoek, dat het vertrekpunt vormt voor de keuze voor de relevante netwerken.

3.4: Operationalisatie

Voor het verkennende onderzoek vindt er per coalitieakkoord een korte analyse plaats, waarin een samenvatting wordt gegeven van de public affairs van de desbetreffende gemeente en de samenwerkingen waarin zij actief is. Hierbij worden vier vragen gesteld:

- Wat beschrijft de gemeente zelf aan lobbyactiviteiten?
- Welke lobbythema's zijn belangrijk voor deze gemeente?
- Maakt de gemeente deel uit van een gemeentelijke samenwerkingsverband?
- Zo ja, vertoont dit samenwerkingsverband kenmerken van een lobbycoalitie?

Concreet wordt bij deze vragen toegespitst op twee elementen: de aanwezigheid van lobby (gemeten met zoektermen 'lobby,' 'public affairs', 'Den Haag', 'belangen', 'Europa') en samenwerkingsverbanden ('samenwerk,' 'samenwerken', 'regio,' 'netwerk', 'buurgemeenten'). Voor het antwoorden van de laatste vraag wordt op de website van het netwerk bekeken wat de missie is van de samenwerking. Bij aanwezigheid van termen zoals lobby, belangenbehartiging, strategie en 'op de kaart zetten' wordt het netwerk geclassificeerd als potentiële lobbycoalitie. Bij deze lobbycoalities wordt een respondent gezocht met ambtelijke of bestuurlijke betrokkenheid.

Het deductieve interviewonderzoek opent met vragen over de gemeente als zelfstandige lobbyactor: eerst wordt de respondenten gevraagd naar het belang van lobby voor individuele gemeenten. Daarna wordt bekeken welke rol samenwerking met andere gemeenten hierbij speelt, waarna wordt ingezoomd op de relevante netwerken. Na deze inleidende vragen wordt er ingezoomd op de mechanismen uit de hypothesen: de functies van coalities. Het literatuuronderzoek laat zien dat elk van de drie mechanismen uit de hypothesen in theorie zowel een positieve werking als negatieve neveneffecten kan hebben. Deze indicatoren zijn geoperationaliseerd tot interviewvragen, zie tabel 1.0. Om een zo treffend mogelijk interview te structureren, wordt inspiratie gehaald uit het interviewmodel van een soortgelijk onderzoek dat de lobbykracht van Drentse gemeenten in kaart heeft gebracht (Bouwmeester et al., 2022)

De interviewvragen onderzoeken al deze mogelijke facetten en daarna wordt de afweging gemaakt of het mechanisme een positieve of negatieve invloed heeft gehad op het lobbysucces. Deze afweging wordt gemaakt door een kosten-batenanalyse van de indicatoren, maar er wordt ook rekening gehouden met het oordeel van de respondent. De uitkomsten van de interviews worden gecodeerd. Hierbij wordt gebruik gemaakt van open codes, die na afloop

van de interviews zijn opgesteld. Hoewel sommige vragen deductief van aard zijn en bijvoorbeeld op zoek zijn naar een toename, geven respondenten vaak uitgebreidere, toelichtende antwoorden die waardevolle inzichten genereren voor dit onderzoek. Daarom is ervoor gekozen om de interviews open te coderen. Tabel 2.0 (appendix) geeft een overzicht van deze categorieën, codes en betekenissen (gestructureerd naar de interviewvragen) waarin codes zijn toegelicht met citaten uit de interviews. Met betrekking tot de specifieke drie functies laten tabellen 6.1, 6.2 en 6.3 (appendix) zien hoe deze codes verdeeld zijn over de verschillende respondenten, zodat deze onderling met elkaar vergeleken kunnen worden. De interviewvragen over de drie functies laten de respondent eerst een oordeel geven over de voor- en nadelen op deze drie terreinen, waarna ze gevraagd worden het uiteindelijke waargenomen succes van de specifieke coalitiefunctie te becijferen. Het gemiddelde van deze cijfers vormt uiteindelijk het verwerpsingscriterium voor elke hypothese.

Tabel 1.0

Indicatoren en operationalisering

Functies van coalitievorming	Indicatoren	Interviewvragen
Algemeen/inleidend	<i>n.v.t.</i>	- Kunt u zichzelf voorstellen? - Wat is het belang van lobby voor de gemeente X? - Eventuele vervolgvraag: Hoe wordt public affairs nu vormgegeven binnen de gemeente X? Wat zijn de belangrijkste lobbythema's? - Wat is het belang van samenwerken met andere gemeenten om deze lobbydoelen te bereiken? - Wat zijn de belangrijkste samenwerkingsverbanden? En waarom doet de gemeente X hier aan mee?
Informereren: functioneel	- De coalitie biedt toegang tot meer relevante informatie/expertise over het beleidsthema - De coalitie biedt toegang tot meer relevante informatie over het lobbyproces - De gebundelde informatie wordt benut om de lobbystrategie effectiever te maken	- Wat voor invloed heeft deze coalitie gehad op de kennis en expertise over dit lobbythema? - Wat voor invloed heeft deze coalitie gehad op de kennis over het lobbyproces in algemene zin?
Informereren: disfunctioneel	- De informatie is tegenstrijdig of onoverzichtelijk - Het vertrouwelijk houden van bepaalde informatie vormt een obstakel	- Wat voor problemen komen er kijken bij kennisdeling in gemeentelijke samenwerkingsverbanden?
Oordeel respondent		- Kunt u op een schaal van 1 tot 10 beoordelen hoeveel baat de gemeente heeft gehad aan dit samenwerkingsverband op het gebied van kennisdeling?

Signaleren: functioneel	- De coalitie laat zien dat er draagvlak is voor een gewenst beleidsdoel - De coalitie weet helder te formuleren wat de deelnemende gemeenten verlangen - De coalitie krijgt maatschappelijke-/media-aandacht	- Hoe zijn de lobbyspierpunten en de lobbyaanpak tot stand gekomen? - Wat is in uw optiek het belang van een gezamenlijke lobbyagenda? - Krijgt deze aanpak via [lobbycoalitie] media-aandacht? Meer of minder dan bij een eigen aanpak? -
Signaleren: disfunctioneel	- De grootte van de coalitie benadrukt de zwakte van de individuele gemeenten - Individuele gemeenten hebben het gevoel hun eigen standpunten/identiteit te verliezen in de coalitie	- Wat voor problemen komen er kijken bij de besluitvorming over lobbystrategie- en speerpunten? - Moeten gemeenten vaak concessies doen bij het vormen van een gezamenlijke lobbyaanpak?
Oordeel respondent		- Kunt u op een schaal van 1 tot 10 beoordelen hoeveel baat de gemeente heeft gehad aan het hebben van een gezamenlijke lobbyagenda?
Macht: functioneel	- De coalitie heeft meer contact met landelijke beleidsmakers - De coalitie heeft naar waarnemen meer invloed op de uiteindelijke besluitvorming	-
Macht: disfunctioneel	- De besluitvorming binnen de coalitie verloopt traag of stroef - Kleinere gemeenten hebben het gevoel gedomineerd te worden door grotere gemeenten binnen de coalitie	- Over lobby samenwerkingen wordt wel eens gezegd: alleen ga je sneller, samen kom je verder. Heeft u het gevoel dat gemeenten op eigen houtje inderdaad sneller zijn?

- Grotere gemeenten hebben het gevoel dat kleinere gemeenten meeliften en dat de lasten op hun schouders vallen

Oordeel respondent

- Kunt u op een schaal van 1 tot 10 beoordelen hoeveel baat de gemeente heeft gehad aan dit samenwerkingsverband als het gaat om een groter bestuurlijk netwerk?

Afsluitend/concluderend *n.v.t.*

- Wat is een lobbysucces van netwerk X wat gemeente X niet individueel had kunnen bereiken?
 - Zijn er verder nog onderwerpen of antwoorden waar u nog een toelichting over wilt geven in het kader van dit onderzoek?
-

4: Resultaten

In dit hoofdstuk worden eerst de resultaten van het verkennende onderzoek besproken. Daarna volgen de resultaten van het deductieve interviewonderzoek, dat ten slotte duidt of de drie hypothesen aangenomen kunnen worden.

4.1: Resultaten verkennend onderzoek

4.1.1: Lobby bij individuele gemeenten

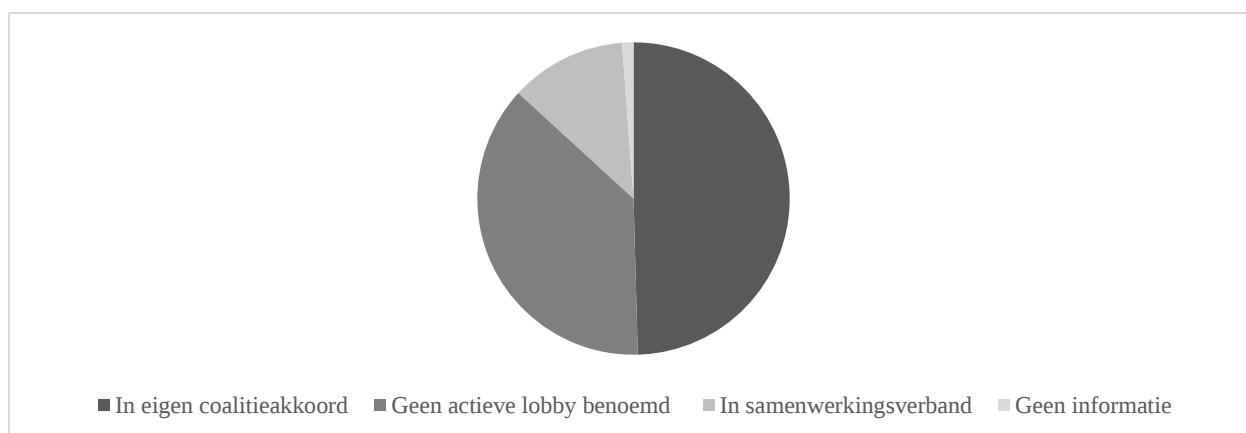
Het verkennende onderzoek onderstreept de resultaten van het onderzoek van EPPA (2020): tabel 3.0 laat zien dat lobby als thema ‘leeft’ in de coalitieakkoorden van gemeenten.

Tabel 3.0

Lobbyaanpak van gemeenten in coalitieakkoorden

Gemeenten met een actieve lobby	Frequentie	Percentage
In eigen coalitieakkoord benoemd	170	49,70%
Geen actieve lobby benoemd	127	37,14%
Enkel in samenwerkingsverband	41	11,99%
Geen informatie	4	1,17%

49,7% van de gemeenten benoemt lobbypunten, variërend van specifieke coalitiedoelstellingen tot hele hoofdstukken over public affairs. Toch is er ook een grote groep (37,14%) die geen aandacht besteed aan lobby, wat in sommige gevallen verklaard kan worden door zeer beknopte coalitieakkoorden. Ook is er een midden-variant, namelijk de gemeenten die enkel in samenwerkingsverband lobbyen (11,99%). Van vier gemeenten (1,17%) is geen data beschikbaar. Figuur 1.0 laat zien hoe deze antwoorden zijn verdeeld.

Figuur 1.0

Lobbyaanpak van gemeenten in coalitieakkoorden

Van de gemeenten die tot de eerste groep behoren, is bijgehouden welke lobbythema's er worden genoemd. Sommige gemeenten noemen maar één thema, anderen tien. In ieder geval wordt duidelijk dat lobby ingezet wordt voor een breed scala aan onderwerpen. Bereikbaarheid en mobiliteit wordt met 29,4% veruit het meest genoemd. Zo steunen veel gemeenten in Noord- en Oost-Nederland de aanleg van de Lelylijn en de Nedersaksenlijn, maar ook voor kleinere infrastructurele investeringen, zoals gevaarlijke verkeersknooppunten en bruggen, zijn lobbyonderwerpen. De 'ontvanger' van de lobby varieert tussen Rijk en provincie.

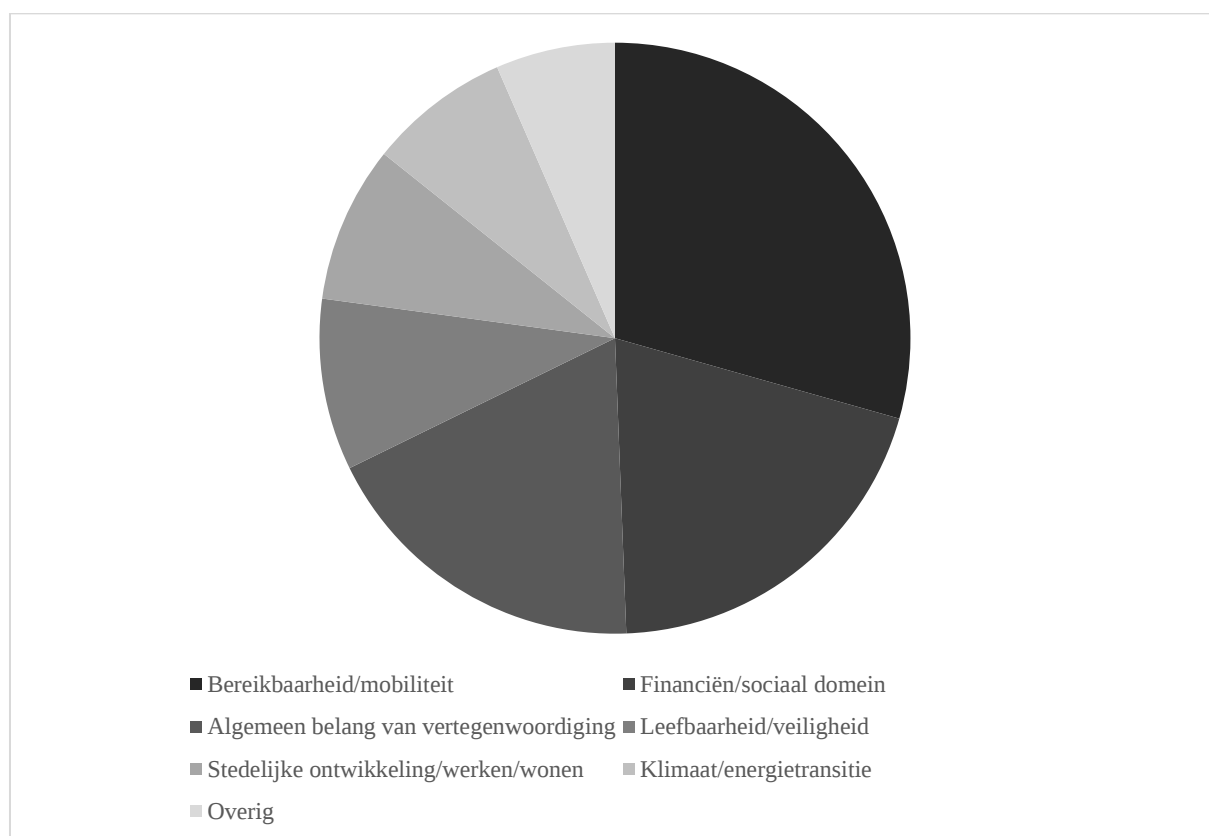
Ook financiële thema's, waaronder het sociaal domein, komen veel naar voren (20%). De gedecentraliseerde taken, zoals wmo en jeugdzorg, worden door veel gemeenten als een last ervaren waar een blijvende (VNG-gestuurde) lobby richting het Rijk voor nodig is. Ook zorgen over het gemeentefonds en het naderende 'ravijnjaar' 2026 worden genoemd. Daarnaast wordt in 18,4% van de coalitieakkoorden onderstreept dat het belangrijk is om als gemeente op de radar te blijven bij het Rijk. Maar ook specifiekere thema's zoals leefbaarheid en veiligheid (9,39%), stedelijke ontwikkeling/werkgelegenheid/wonen (9,39%), klimaat/energietransitie (7,8%) en overige onderwerpen (6,5%) worden genoemd. De verdeling van lobbythema's wordt geïllustreerd door figuur 2.0.

Tabel 4.0

Lobbythema's van gemeenten

Lobbythema	Frequentie	Percentage
------------	------------	------------

Bereikbaarheid/mobiliteit	72	29,40%
Financiën/sociaal domein	49	20,00%
Algemeen belang van vertegenwoordiging	45	18,40%
Leefbaarheid/veiligheid	23	9,39%
Stedelijke ontwikkeling/werken/wonen	21	8,60%
Klimaat/energietransitie	19	7,80%
Overig	16	6,50%

Figuur 2.0

Lobbythema's van gemeenten

4.1.1: Gemeentelijke samenwerking

De coalitieakkoordanalyse laat een verscheidenheid aan samenwerkingsstructuren zien. Eerder onderzoek van het ministerie van BZK laat zien dat er 847 formele samenwerkingsverbanden zijn tussen decentrale overheden (2020). Veel samenwerkingen richten zich op het samen uitvoeren van (gedecentraliseerde) overheidstaken, zoals afvalverwerking en het sociaal domein. Ook de vervoersregio's en metropoolregio's keren vaak terug in de coalitieakkoorden. Sommige samenwerkingen zijn puur ontstaan omdat het Rijk beleid via regiostructuren uit wil voeren, zoals de Regionale energiestrategieën en Regio deals. Ook samenwerking in de euregio wordt in de grensgebieden vaak genoemd. Echter, samen taken uitvoeren is niet voldoende om geclassificeerd te kunnen worden als lobbycoalitie. Bij elke samenwerking die in een coalitieakkoord werd genoemd is opgezocht of deze samenwerking lobbykenmerken vertoont, zoals een strategische visie of een uitvoeringsagenda. Hieruit is een lijst ontstaan van lobbycoalities die relevant waren voor de respondentenselectie. Opvallend is dat er een onderscheid gemaakt kan worden tussen twee soorten lobbycoalities. Zo zijn er gemeenten die lobbyen vanuit een regionale samenwerking. Ook zijn er de samenwerkingsverbanden van gemeenten die over het hele land verspreid zijn, maar wel bepaalde kenmerken delen, zoals een inwoneraantal. Deze soortgenotensamenwerkingen zijn vaak geschaard onder de VNG-paraplu. Dit onderzoek maakt een onderscheid tussen deze twee typen gemeentelijke lobbycoalities met dezelfde terminologie die voor typen decentrale overheden wordt gebruikt: territoriale (oftewel regionale) coalities en functionele samenwerkingen.

Vanwege tijdsoverwegingen was het niet mogelijk om van elke potentiële lobbycoalitie een respondent te interviewen. Zo vertonen samenwerkingsverbanden zoals Parkstad Limburg, FoodValley en Overleg Zeeuwse Overheden/Vereniging Zeeuwse Gemeenten ook kenmerken van lobbycoalities, maar hier konden helaas geen respondenten gevonden worden. Dit onderzoek heeft bij de respondentenselectie geprobeerd om een goede afspiegeling te krijgen door zowel de territoriale- als de functionele coalities mee te nemen, met gemeenten van verschillende groottes en uit verschillende provincies. Deze respondenten staan beschreven in tabel 5.0.

Tabel 5.0

Respondentenselectie

Respondent	Functie	Gemeente	Grootte (aantal inwoners)	Samenwerkingsverband I	Samenwerkingsverband II
Respondent 1	Afdelingshoofd mobiliteit	Den Haag	562.446	G4	Metropoolregio Rotterdam-Den Haag
Respondent 2	Adviseur public affairs	Nijmegen	169.075	G40	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Respondent 3	Strategisch adviseur P10			P10	
Respondent 4	Wethouder en lid Strategisch Board Regio Stedendriehoek	Zutphen	48.545	M50	Regio Stedendriehoek
Respondent 5	Strategisch beleidsmedewerker	Meerijstad	83.716	M50	R8, M7
Respondent 6	Burgemeester en voorzitter K80	Beesel	13.519	K80	
Respondent 7	Strategisch beleidsadviseur	Dordrecht	121.563	G40	Smart Delta Drechtsteden

4.2: Resultaten deductief onderzoek

De uitkomsten van de interviews zijn zowel open als gesloten gecodeerd. Bij veel vragen is gezocht naar antwoorden zoals een toename/afname en een beoordeling in een cijfer, maar het zou afbreuk doen aan de complexiteit en contextafhankelijke verklaringen die de respondenten hierbij hebben gegeven. Deze antwoorden zijn dus ook open gecodeerd en genereren zodoende inductieve inzichten.

Uit de inleidende vragen kwam naar voren dat alle respondenten, zowel ambtenaren als bestuurders, het groeiende belang van lobby voor gemeenten onderstrepen. Lobby wordt noodzakelijk geacht om op de radar te blijven bij het Rijk en bovenlokale budgetten te verkrijgen (bijvoorbeeld voor gemeentegrensoverschrijdende projecten, zoals de Binckhorstlijn in de Metropoolregio Den Haag-Rotterdam, maar ook de veelgenoemde Regio deal). Ook het aankaarten van ongelijkheid tussen regio's en de preciaire financiële situatie van gemeenten is een veelgenoemde reden om lobbyactiviteiten te versterken. Andere lobbythema's zijn leefbaarheid, mobiliteit en bereikbaarheid, financiën (zoals de herverdeling van het gemeentefonds), dalende voorzieningenniveaus, woningbouw, landbouw, energietransitie, sociaal domein, Regio deals en kennis en innovatie-investeringen. De verscheidenheid van thema's in de coalitieakkoorden is hier dus ook in terug te zien.

De vormgeving van de gemeentelijke lobby staat, in lijn met het onderzoek van EPPA, bij veel gemeenten nog in de kinderschoenen. Hoewel sommige gemeenten al een lobbyist hebben ingehuurd, benoemen meerdere respondenten dat er nog een professionaliseringsslag nodig is. Ook wordt benoemd dat lobby inmiddels een rage is geworden in gemeenteland; een buzz word dat elk probleem op kan lossen, terwijl lobby soms niet eens nodig is.

‘Er zijn heel veel onderwerpen die niet perse lobby nodig hebben. Soms is het echt zaak om de balans op te maken van “heb ik lobby echt nodig om het inhoudelijke doel te bereiken?”’

Voor de respondenten voelt samenwerking met andere gemeenten daarom als een logische vervolgstap. Drie respondenten noemen hierbij expliciet dat hun gemeenten te weinig middelen hebben om zelf public affairs te bedrijven. Lobbysamenwerking is nodig om soortgelijke uitdagingen aan te pakken. Voor regionale samenwerkingen zijn dit bijvoorbeeld gemeentegrensoverschrijdende uitdagingen die een hele regio raken; een gezamenlijke strategie is vanuit de regionale verwevenheid nodig om de doelen in de gehele regio gelijk te krijgen. Functionele samenwerkingen worden ingezet om ‘soortgenoten-specifieke’ opgaven aan te pakken, zoals grootstedelijke problematiek bij de G40 en plattelandsuitdagingen bij de P10. Verder worden lobbycoalities gezien als een goed platform voor kennisdeling en om eerder aan tafel te komen bij landelijke beleidsvoorbereiding. Kortom: wanneer respondenten gevraagd worden naar het belang van samenwerking bij lobby, komen de drie functies van lobbycoalities, informeren, signaleren en macht, al -impliciet- naar voren.

De overige vragen zijn gestructureerd rondom de drie functies van coalitievorming. Voor de drie mechanismen zijn de antwoorden gecodeerd en toegelicht in tabel 2.0 (appendix). In tabellen 6.1, 6.2 en 6.3 (appendix) staat de verdeling van deze codes over de respondenten.

4.2.1: Resultaten hypothese 1

De eerste hypothese luidt: *gemeentelijke lobbycoalities zorgen voor vergrote informational resources, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten*. De *informational resources* zijn hierbij uitgesplitst naar kennis en expertise over een bepaald beleidsthema en kennis/expertise over het lobbyproces.

Op het gebied van inhoudelijke beleidskennis zijn de meeste respondenten van mening dat samenwerken tot meer inhoudelijke beleidskennis leidt. Deze kennis komt voort uit

georganiseerde activiteiten, zoals kennissessies en werkgroepen omtrent bepaalde thema's. Een groot kennisvoordeel is het delen van best practices, zodat gemeenten niet ieder het wiel opnieuw uit hoeven te vinden. Twee respondenten uit kleinere gemeenten benoemen het gezamenlijk inhuren van externe expertise als voordeel. Ook benoemt een respondent dat netwerksamenwerking het collectief geheugen van de regio versterkt en dat het gemeenten in staat stelt om beter te anticiperen en 'antifragiel' (wendbaar en veerkrachtig) te worden.

'[Bestuurlijke netwerken] zijn je tentakels naar de samenleving, naar de omgeving. In die netwerken hoor je tijdig wat voor omgevingsontwikkelingen eraan komen en hoe je daarop moet anticiperen.'

De G40-structuur in het bijzonder schenkt veel aandacht aan kennisdeling binnen het netwerk: er zijn drie kennisdelingspijlers: economie, sociaal en fysiek. Daar doorheen zitten een aantal themagroepen die die pijlers verbinden. Zo is er binnen de G40 naast sectorale kennisdeling ook een meer integrale benadering. Kennis van andere beleidsterreinen heeft dus ook een meerwaarde, wat een andere respondent ook benadrukt. Ook noemen twee respondenten het gebruik van een intranet en een app die de communicatie tussen de deelnemende gemeenten bevorderen. Ten slotte worden de netwerken onder de 'VNG-paraplu' ondersteund door kennisinstituut Platform 31.

Het kennisdelingsaspect wordt gezien als waardevol, al is dit voordeel vooral groot bij de functionele netwerken. Bij regionale samenwerking is het kennisvoordeel minder prominent: de respondenten uit Nijmegen en Dordrecht zien dat zij uit respectievelijk de Groene Metropoolregio en Smart Delta Drechtsteden minder kennisvoordeel halen dan uit de G40. Immers hebben zij als grootste gemeenten in die regio's de meeste ambtelijke capaciteit in huis. Het kennisvoordeel binnen zulke netwerken is volgens hen groter voor de kleinere buurgemeenten.

'Bij de Groene Metropoolregio valt het wel mee hoeveel kennisvoordeel daaruit voortkomt. (...) We zijn de grootste gemeente, dus ook de gemeente met de meeste capaciteit. In de GMR zijn wij gewoon degenen die bewijzen alles in huis te hebben. Dus daarom hoeven wij niet te kijken naar een van de kleinere gemeenten. Die halen daar wel meer kennisvoordeel uit.'

Op het gebied van kennis en expertise over het lobbyproces zijn de resultaten iets anders. Sommige respondenten benoemen hier wederom het voordeel van gezamenlijk externe expertise inhuren, zoals lobbyisten. Een voordeel binnen de G4 is dat samenwerken inzicht

geeft in elkaars belangen. Toch is niet in elk netwerk een toename te constateren: een respondent benoemt bijvoorbeeld dat bij veel gemeenten de kennis over lobbyen hiervoor simpelweg nog te laag is.

‘Nee, daar is eigenlijk bij lokale overheden nog veel te weinig expertise op. Daarom zie je nu dat hoe rijker gemeenten zijn, hoe beter de lobbyisten zijn die ze in zouden kunnen huren en hoe beter ze daarin worden.’

Toch zien de respondenten weinig problemen of nadelen als het gaat om kennisdeling binnen netwerken. De verwachte problemen uit de literatuur, zoals problemen met transparantie en een teveel aan (tegenstrijdige) informatie, komen niet naar voren. Echter, er worden wel andere problemen aangestipt. Meermaals komt naar voren dat grote gemeenten een kennisvoorsprong hebben en dat gemeenten door hun verschillen soms op andere schaalniveaus en langs andere tijdspaden denken. Ook belemmeren de beperkingen binnen de individuele ambtelijke organisaties van gemeenten, zoals een personeelstekort of een hoog personeelsverloop, soms de effectiviteit van kennisdeling. Daarnaast zitten sommige netwerken, zoals de K80, nog in een opstartfase, waardoor hun kennisdelingsstructuur nog onderontwikkeld is.

Desalniettemin zijn alle respondenten positief over de voordelen die netwerken meebrengen op het gebied van kennisdeling, die met een 7.4 gemiddeld wordt beoordeeld. Daaruit kan geconcludeerd worden dat de gemeentelijke lobbycoalitie de *informational resources* van gemeenten vergroot en dus een positief effect heeft op het door gemeenten waargenomen succes. Hypothese 1 kan op basis van deze resultaten dus worden aangenomen.

4.2.2: Resultaten hypothese 2

De tweede hypothese luidt: *gemeentelijke lobbycoalities zorgen voor een eenduidig geformuleerde lobbystrategie, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten*. Het nut van een eenduidig geformuleerde lobbystrategie (‘gezamenlijke lobbyagenda’) is hierbij uitgesplitst in twee categorieën: intern signaleren (het eens worden met de partijen over concrete, uitgewerkte lobbydoelstellingen) en extern signaleren (het uitdragen van de lobbydoelstelling naar buiten toe en onderscheidend zijn ten opzichte van andere coalities).

Bijna alle netwerken hebben een gezamenlijke lobbyagenda. Uitzonderingen zijn de K80, waar tot nu toe enkel een position paper (2021) aan ten grondslag ligt en een lobbystrategie

momenteel in de maak is, en de G4, die geen openbaar toegankelijke lobbyagenda's publiceert. Bij regionale netwerken, zoals Metropoolregio Rotterdam-Den Haag, de Groene Metropoolregio, Regio Stedendriehoek en Smart Delta Drechtsteden, is sprake van regionale strategische- of investeringsagenda's waarin lobbystrategieën zitten ingemetseld in een breder pakket van gebiedsgerichte samenwerking (MRDH, 2016; Groene Metropoolregio, 2023; Regio Stedendriehoek, 2023; Smart Delta Drechtsteden, 2023). De functionele netwerken onder de VNG-paraplu, zoals G40 en M50, hebben ieder een strategische agenda met daarnaast samenwerking op specifieke pijlers waarbinnen bestuurders actief zijn (G40, 2023; M50, 2023). Tot slot heeft de P10 een agenda platteland met tien punten (2021). Deze respondenten noemen de verwevenheid met de VNG-structuur als voordeel, omdat het de netwerken in staat stelt om onderling te communiceren en af te stemmen wie waar voor wilt strijden.

‘Omdat je dankzij die trapsgewijze systematiek met elkaar goed samenwerkt, dan heb je ook veel eerder inzicht in de agenda's van elkaar. Van: waar ben jij nou mee bezig, daar zijn wij mee bezig. En dan kun je ook veel sneller vaststellen: de G40 hoeft niets met dit onderwerp te doen, want de VNG doet het al heel goed.’

‘Soms komt de VNG op de lijn bij de G40 met vragen van: “jongens, zouden jullie misschien ook even wat meer tamtam in de media willen proberen te organiseren, bijvoorbeeld rondom de spreidingswet, (...), We hebben jullie ook echt nodig en het speelt vooral bij jullie als een probleem, dus help ons.”’

‘Vanbuiten lijkt het misschien op tegenstrijdige belangen, wat soms ook zo is, maar intern en tussen netwerken kan iedereen het goed met elkaar vinden en wordt ook echt de samenwerking opgezocht.’

Een gezamenlijke lobbyagenda heeft veel voordelen, volgens de respondenten. Zo brengt het focus aan binnen de lobbycoalitie en voorkomt het dat er te veel onderwerpen worden meegenomen. Door je toe te spitsen op een aantal prioriteitsonderwerpen, kunnen de bijbehorende strategieën concreter worden uitgewerkt. Een gezamenlijke agenda wordt als een handig kader gezien voor het maken van keuzes. Maar ook naar buiten toe biedt een gezamenlijke lobbyagenda voordelen. Zo signaleert een gezamenlijk voorstel draagkracht, wat aantrekkelijk is voor het Rijk. Ook benoemen respondenten hoe belangrijk het is om je te onderscheiden van andere lobbycoalities:

‘Als je jezelf als netwerk goed wilt verkopen, is het belangrijk dat samen te brengen en ook duidelijk te maken (...). Het barst van de netwerken in dit land, dus het uitbouwen van zo’n agenda helpt om je van de rest te onderscheiden.’

Bij de risico’s die zijn verbonden aan de signalerende functie van lobbycoalities komen de verwachte nadelen uit de literatuur nauwelijks naar voren. Het loslaten van individuele belangen en identiteiten wordt door respondenten niet als nadelig ervaren. Alhoewel meerdere respondenten benoemen dat het lastig is om thema’s te kiezen, belemmert dit de agendavorming niet. Interessant is dat twee respondenten benoemen dat overeenstemming over het algemeen makkelijker gevonden wordt bij functionele samenwerkingen:

‘Voor de M50 is het iets makkelijker, want die belangen lijken veel meer op elkaar. (...) We hebben bijna allemaal dezelfde problemen. In de regio is dat anders, want dan heb je letterlijk een kleine plattelandsgemeente naast de grote stad.’

Een andere respondent meent dat dit juist makkelijker gaat bij regionale samenwerkingen, gezien de verwevenheid van regio’s.

‘Op het niveau van de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag merk ik gewoon dat het één groot gebied is. Dus omdat het je burens zijn, daar zit minder druk op. Dat is veel pragmatischer, omdat je ook gewoon dicht tegen elkaar aan ligt.’

Concessies doen wordt gezien als noodzakelijk en volgens de respondenten kunnen alle partijen in de besluitvorming over de agenda, die veelal plaatsvindt in rondes van bestuurlijk- en ambtelijk overleg, hun gemeenschappelijke belang gereflecteerd zien.

‘Het voelt niet als concessies. Je herkent waar je voor wilt gaan, dus misschien krijg je niet 100% binnen wat je zelf het belangrijkste vindt, maar de dingen die wel worden gekozen, daar herkennen wij ons ook in als Meierijstad.’

Enkel bij de G4 komt onvrede over concessies doen naar voren en wordt er een tweespalt ervaren tussen de noordvleugel (Amsterdam en Utrecht) en de zuidvleugel (Rotterdam en Den Haag), die het vinden van overeenstemming soms bemoeilijkt. Toch leidt het doen van concessies niet tot het uitwissen van individuele identiteiten volgens de respondenten.

Desalniettemin werkt de signalerende functie van lobbycoalities volgens meerdere respondenten niet perfect. Hierbij wordt vaak benoemd dat er nog te veel onderwerpen meegenomen worden in de huidige lobbyagenda.

‘Je kunt niet zeggen dat je en de top circulaire regio wil zijn én de topregio in balans met werken in relatie tot groei en kwalitatief landschap én ook nog eens de regio die excelleert in het verbinden van platteland en stad middels openbaar vervoer.’

Ook het gebrek aan concretisering doet het vertrouwen in de effectiviteit dalen bij sommige respondenten.

‘Je moet er echt voor kiezen om focus aan te brengen in je agenda en om ook echt met hele specifieke SMART-geformuleerde lobbydoelstellingen je belangenbehartiging te regelen.’

‘De neiging om te stapelen is aanwezig, maar je moet kiezen, kiezen, kiezen: kill your darlings. Je kunt niet alles tegelijk. En als je alles tegelijk doet, dan verwatert je profiel en weet niemand meer waar jij voor bent, welke belangen je behartigt.’

Veel netwerken zitten nog in de opstartfase en zijn zich nog aan het oriënteren op waarvoor ze exact willen staan. Meerdere respondenten benadrukken daarom dat het nog even zal duren voordat de lobbyagenda's hun vruchten af zullen werpen, zeker omdat veel thema's zich op de lange termijn richten. Op dit moment wordt de effectiviteit van lobbyagenda's beoordeeld met een 7.6. Hoewel de cijfers op dit gebied uiteenlopen, kan hypothese 2 op basis van deze beoordeling en het gebrek aan verwachte signaleringsproblemen dus worden aangenomen.

4.2.3: Resultaten hypothese 3

De derde hypothese luidt: *‘gemeentelijke lobbycoalities leiden tot meer actieve contacten met landelijke beleidsmakers, wat een positief effect heeft op het waargenomen lobbysucces van gemeenten.’* Bij landelijke beleidsmakers is gekeken naar contact met ministeries en politici. Bij de risico's bij de machtsfunctie is gekeken naar de traagheid van besluitvorming en machtsstrijd binnen de coalitie.

De meeste respondenten zien een toename in het aantal contacten met ministeries. Er wordt benoemd dat een netwerk eerder aan tafel komt dan een losse gemeente, aangezien een netwerk een veel grotere groep vertegenwoordigt. Voor kleine gemeenten of gemeenten die verder weg liggen van de Randstad is dit een groot voordeel.

‘Als ik aan de VNG-netwerktafel zit, dan spreek ik niet enkel Beesel, dat qua inwoners niet groter is dan een paar straten in Amsterdam. Dan spreek ik namens 62 gemeenten die samen bijna 1,7 miljoen inwoners hebben.’

‘Dus waar die ministeriecontacten er eerst voor Beesel nauwelijks waren, hebben we dankzij de K80 nu echt veel ingangen in Den Haag.’

Verder benoemen respondenten dat sommige bestuurders liever contact houden met regio's dan met aparte gemeenten en dat regionale samenwerkingen zich daar goed voor lenen. De respondenten van de drie grootste gemeenten in dit onderzoek (Den Haag, Nijmegen en Dordrecht) zeggen wel dat de gemeente zelf ook contact onderhoudt met ministeries, dus het machtsvoordeel is voor hen wat kleiner dan voor kleine gemeenten.

Op het gebied van contact met de landelijke politiek wordt er onder de respondenten ook een toename geconstateerd, maar minder vaak dan bij de vraag over ministeries. Een eenduidige verklaring hiervoor wordt niet gegeven, dus de context speelt een belangrijke rol. De K80 benoemt het volgende:

‘Van die twintig fracties die we benaderd hadden, hebben we van twee een reactie teruggekregen. (...). Ik denk dat wij daar in vergelijking met andere netwerken nog het meest te winnen hebben. (...) ik denk dat wij niet genoeg warme contacten hebben met de Kamer. Daar moeten we echt in gaan investeren.’

Een mogelijke verklaring hiervoor is dat de K80 nog een jong netwerk is en nog bezig is met het uitwerken van haar lobbystrategie en organisatiestructuur. De *informational*, *financial*, *organisational* en *political resources* zijn daardoor nog laag. De respondenten van M50-gemeenten benoemen dat er gerichte activiteiten worden georganiseerd om aan te haken bij de landelijke politiek. Een voorbeeld hierbij is het ‘Laat ons niet in de st(r)reek!’-evenement, waarbij bestuurders van M50-gemeenten na Prinsjesdag afreisden naar Den Haag om Kamerleden en bewindslieden te vertellen over wat er speelt, wat ze nodig hebben en wat ze zelf kunnen bieden. Door te investeren in deze contacten vergroot het netwerk dus hun agendasettende invloed. Partijlijnen van bestuurders, echter, worden volgens de respondenten nog niet voor lobbydoeleinden ingezet, wat in lijn is met de resultaten van het onderzoek van EPPA.

Geen van de respondenten zien het risico op trage besluitvorming binnen een veelkoppig netwerk als nadeel. Individuele lobbystrategieën kunnen volgens hen inderdaad sneller zijn,

maar zijn minder effectief dan collectieve actie. Ook is de slagkracht op de lange termijn minder groot. Aangezien de doelstellingen van de meegenomen samenwerkingsverbanden zich vooral richten op de lange termijn, is trage besluitvorming geen belemmering. Wel zeggen sommige respondenten dat ze soms een individuele lobbystrategie prefereren, afhankelijk van het dossier. Als een probleem heel specifiek is voor een bepaalde gemeente, zal daar niet de netwerkroute voor gekozen worden. Ook bepaalt het thema welke partijen de juiste partners vormen, en dit is dus niet altijd de G40 of de regio. Soms is een rechtstreekse, bilaterale aanpak met de relevante bestuurslaag of een ad hoc samenwerking in een gelegenheidscoalitie effectiever dan een bestaand netwerk.

‘Onderwerpen zoals economie manifesteren zich op andere schaalniveaus, met andere partners. Hondenpoep is puur lokaal. Dus je moet vragen: wat is het krachtenveld waarin een onderwerp zich manifesteert? Wat is het schaalniveau? En wie heb ik nodig?’

Een ander risico van lobbycoalities in de literatuur is dat er een machtsstrijd kan ontstaan. De meeste respondenten zien in hun netwerken geen grote machtsconflicten. Wel wordt binnen regionale samenwerkingen gezien dat de centrumgemeente het vaak voor het zeggen heeft: immers brengt deze de middelen mee. Soms zorgt het ervoor dat kleinere gemeenten daarop meeliften, soms uiten ze hun onvrede (‘een Calimero-effect’).

‘Bij regionale samenwerkingen wordt centrumgemeenten verweten dat ze de dienst uitmaken en domineren. Dus die schakelrol moet je ook gegund worden.’

Ineffectiviteit binnen een netwerk wordt niet enkel veroorzaakt door machtsasymmetrie: er wordt bijvoorbeeld benoemd dat de cultuurverschillen tussen organisaties en het hoge personeelsverloop bij gemeenten de samenwerking kunnen belemmeren. Ook is de verantwoordingsstructuur niet altijd goed geregeld. Zo geeft de respondent een voorbeeld over de Groene Metropoolregio, waarbij zijn gemeente Nijmegen de voorzitter levert en geen bestuurslid heet dat voor het belang van hun gemeente op kan komen.

‘Dat maakt dus dat bepaalde zaken, als wij die eerder willen weten of we dat we vinden dat er onvoldoende transparantie wordt geleverd op een onderwerp. dat wij daar niet een vinger voor kunnen opsteken op dat moment’

Uit de interviews bleek dat twee netwerken, P10 en Regio Stedendriehoek, gebruikmaken van mechanismen die de kans op interne machtsstrijd verkleinen. Zo hanteert de P10 strakke lidmaatschapscriteria die ervoor zorgen dat alle leden daadwerkelijk bijdragen aan het netwerk.

‘Ons doel is niet om zo groot mogelijk te worden. Ons doel is om een netwerk te creëren met min of meer vergelijkbare uitdagingen en problematiek. Er zijn veel gemeentes die erbij willen en dan lidmaatschap aanvragen. Wij toetsen dan een aantal criteria om te kijken of je ook bij ons past. (...). Als het wel past, gaan we wel echt het gesprek aan om duidelijk te maken dat het niet vrijblijvend is. Dus als jij lid wordt, dan verwachten wij wel wat van je.’

Regio Stedendriehoek hanteert voor de besluitvorming ‘één gemeente, één stem’: elke stem weegt even zwaar, ongeacht de gemeentegrootte.

‘Normaal worden de machtsverhoudingen bepaald naar inwonersaantal, maar dat zou eigenlijk betekenen dat Apeldoorn dan altijd wel alles zou kunnen zeggen. Wij zijn dus expliciet op basis van juist vertrouwen en gelijkwaardigheid naar één stem per gemeente gegaan. Je hebt het dus met elkaar eens te worden over volgorde en dat betekent dat we geven en nemen.’

Ten slotte hebben de respondenten nog overige inzichten die betrekking hebben tot deze hypothese. Zo kan de persoonlijke factor bij het aangaan van relaties in netwerken niet onderschat worden. Het aantal contacten in politiek Den Haag is geen garantie op daadwerkelijke invloed, de kwaliteit van de contacten wel. Informeel contact en blijvend relatiemanagement worden door een respondent benoemd als waardevolle manieren om lobbycontact te verstevigen. Dit kost echter wel tijd en moeite, waar de jongere netwerken nog niet de middelen voor hebben: de G40 heeft lobbyisten in dienst, maar bij de M50 en K80 zijn lobbytaken veelal nevenfuncties van bestuurders, waardoor er minder tijd geïnvesteerd kan worden in relatiemanagement. Tot slot hebben sommige personen meer fingerspitzengefühl voor het lobbyproces dan anderen.

‘Natuurlijk hangt het gewoon van individuen af, sommige bestuurders en ambtenaren hebben gewoon veel meer gevoel voor het lobbyspel.’

Desalniettemin heeft het samenwerken in lobbycoalities voor de meeste respondenten geleid tot meer contacten in Den Haag, een voordeel dat vooral door kleinere en verder van Den Haag gelegen gemeenten als zeer kostbaar wordt gezien. De traagheid van besluitvorming wordt niet als belemmering ervaren en van onoverbrugbare interne machtsstrijd is geen sprake. Hoewel er zeker voor de jongere netwerken er op dit terrein zeker nog meer te winnen valt, beoordelen de respondenten hun vergrote invloed in Den Haag via samenwerkingsverbanden met een 8.3 gemiddeld. Het vergrote aantal contacten met landelijke beleidsmakers heeft volgens de

respondenten dus een positieve werking op hun waargenomen lobbysucces, waarmee hypothesen 1 en 2 dus aangenomen kan worden.

5: Conclusie

Dit onderzoek heeft een antwoord gezocht op de vraag: *hoe beïnvloedt coalitievorming door middel van gemeentelijke lobbystrategieën het waargenomen lobbysucces van gemeenten?* Na literatuuronderzoek is in een verkennend onderzoek de huidige lobbysituatie in gemeenteland in kaart gebracht, waarbij de coalitieakkoorden van alle gemeenten zijn geanalyseerd op het belang van lobby voor gemeenten, de belangrijkste thema's waar lobby zich op richt en welke samenwerkingen gemeenten hierbij aangaan. Net zoals in eerder onderzoek van EPPA kwam naar voren dat een groot deel van de gemeenten het belang van public affairs erkent en hier op verschillende thema's, met name financiën, bereikbaarheid en leefbaarheid, gebruik van wil maken (2020). Deze wens sluit aan bij de stelling van Rhodes dat de mate van invloed van lokale overheidsorganisaties afhankelijk is van hun verscheidene *resources*, en dat het bundelen van *resources* dus tot meer invloed kan leiden (1986). Ook werd een onderscheid tussen twee soorten gemeentelijke lobbycoalities duidelijk: de territoriale samenwerking, die een regio van buurgemeenten beslaat, en de functionele samenwerking, waar wordt samengewerkt door verschillende gemeenten met soortgelijke kenmerken.

Het literatuuronderzoek verduidelijkte de voor- en nadelen van lobbycoalities (Junk, 2020b; Hojnacki, 1997), dus het interviewonderzoek onderzocht vervolgens hoe coalities een meerwaarde kunnen hebben in de gemeentelijke context. De leidraad werd gevormd door de drie kernfuncties van lobbycoalities uit de literatuur, samengevat door Junk (2020a; 2020b) en er werd inspiratie gehaald uit de interviewgide die de lobbykracht van Drentse gemeenten onderzocht (Bouwmeester et al., 2022). Wat betreft de informerende functie van coalities lieten de interviews zien dat samenwerkingen leiden tot meer kennisdeling, doordat het bundelen van ambtelijke capaciteit en *informational resources* het netwerk versterkt. Dit kennisvoordeel blijkt groter voor kleinere gemeenten, maar volgens de meeste respondenten leidt kennisdeling desondanks over de gehele linie tot meer lobbysucces. De tweede hypothese onderzocht de signalerende functie: ook dit causale verband tussen het hebben van een gezamenlijke lobbyagenda en waargenomen succes is positief bevonden, zowel intern (met een gezamenlijke koers de belangen binnen het netwerk gelijk krijgen) als extern (zich kunnen onderscheiden van andere netwerken). Wel valt er voor veel gemeenten nog veel te winnen: veel strategische agenda's tikken te veel onderwerpen aan en hebben een gebrek aan focus en concretisering. De derde hypothese onderzocht de machtsfunctie: het verband tussen gemeentelijke lobbysamenwerking en het aantal ministeriële- en politieke contacten. Door financiële- en

tijdsbeperkingen bij de onderzochte lobbycoalities valt nog wat te winnen op het gebied van deze *political resources*, maar ook over deze werking van coalities gaven respondenten blijk van een positief verband, waarmee de derde hypothese aangenomen kon worden. Dit onderzoek heeft laten zien dat de literatuur over lobbycoalities ook toepasselijk is op een gemeentelijke setting. De informerende, signalerende en machtswerking van Junk zijn duidelijk terug te zien in de praktijk en zodoende beïnvloedt coalitievorming het waargenomen lobbysucces van gemeenten.

6: Discussie

Dit onderzoek heeft gepoogd om betrouwbaarheid te waarborgen door een vaste structuur voor het interview aan te houden, geoperationaliseerd vanuit de indicatoren die op verschillende inzichten uit de literatuur (Nelson & Yackee, 2012; Junk, 2020; Heany & Leifeld, 2018; Hojnacki, 1997) gebaseerd zijn. Ondanks deze vaste structuur zal kwalitatief onderzoek altijd gebonden zijn aan de percepties van de respondent: niet voor niets werd er gesproken over ‘waargenomen lobbysucces’. Tijdens de interviews werd duidelijk dat sommige respondenten erg enthousiast waren over de eindeloze mogelijkheden van hun nieuwe netwerk en dat sommige respondenten, die meer technische expertise/ervaring hebben in public affairs, kritischer waren. De becijfering van hun waargenomen lobbysuccessen liepen daardoor uiteen en zeggen wellicht niet genoeg over de daadwerkelijke resultaten van de netwerken. Maar aangezien sommige netwerken pas een jaar oud zijn en de meeste samenwerkingen langetermijndoelen hebben, is deze daadwerkelijke effectiviteit ook simpelweg nog niet meetbaar.

Op het gebied van validiteit is de interne validiteit gewaarborgd: middels heldere criteria voor lobbycoalities, gerichte vragen over indicatoren en een meetbaar oordeel over het waargenomen succes werd de causale relatie steeds onderzocht. In de vraagstelling werd deze koppeling altijd gemaakt: de respondent werd niet gevraagd naar of ze meer politieke contacten Den Haag hebben dan eerst, maar of ze *dankzij* het specifieke netwerk meer contacten hebben gekregen. De kwalitatieve interviewopzet leende zich hier goed voor, zodat de respondent altijd gevraagd kon worden om deze koppeling te maken, antwoorden te verduidelijken en onderlinge netwerken te vergelijken. Helaas konden door tijdsbeperkingen niet alle indicatoren meegenomen worden in het interview: zo hadden vragen over bijvoorbeeld vergrote maatschappelijke-/media-aandacht of problemen met transparantie bij kennisdeling wellicht interessante inzichten opgeleverd. Qua externe validiteit kent kwalitatief onderzoek een belemmering qua generaliseerbaarheid. Met het MDS-design trachtte dit onderzoek om een divers palet aan respondenten, gemeenten en samenwerkingsverbanden mee te nemen. De enige constante was de onafhankelijke variabele (deelname aan een lobbycoalitie). Hoewel er veel verschillen waren tussen grote steden en kleine gemeenten en territoriale en functionele samenwerkingen, was duidelijk te zien dat deze onafhankelijke variabele een bindende factor vormde en dat de drie mechanismen steeds een rol speelden.

Toch duikt hier een andere beperking op: de verwerpingscriteria voor de hypothesen zijn namelijk nauw. Het nemen van een gemiddelde van de uiteindelijke beoordelingen van bijvoorbeeld de informerende functie dwingt de onderzoeker om de onvoldoende van één respondent te ‘negeren’ als de andere respondenten ieder een acht hebben gegeven. Het zou dus kunnen voorkomen dat een andere respondentenpoule (waarin bijvoorbeeld meer netwerk-kritische respondenten zitten) een ander gemiddelde oplevert, waardoor de hypothesen anders uitpakken. Het kwantificeren van kwalitatief onderzoek is uiteindelijk noodzakelijk om resultaten onderling te vergelijken, maar het doet wel afbreuk aan de nuance van sommige antwoorden. Sommige respondenten benadrukten namelijk dat het lastig is om een cijfer te plakken op de functie van een netwerk omdat het succes kan verschillen per lobbythema en -doelstelling. Daarom zijn de interviewresultaten open gecodeerd en zijn ook inductieve inzichten besproken in het resultatenhoofdstuk.

Ondanks de beperkingen heeft dit onderzoek waardevolle inzichten opgeleverd over de werking van gemeentelijke lobbycoalities. Uit de interviews kwam steeds naar voren dat lobby niet enkel een hip nieuw thema is in gemeenteland, maar een cruciaal instrument om onder de aandacht te blijven bij provincie, Rijk en EU. Volgens de respondent van Zutphen was dit een zorgelijke ontwikkeling, omdat de gemeenten die genoeg resources in huis hebben tot nu toe de enigen zijn die effectief hun lobbystrategie weten te organiseren, en dat dit dus de ongelijkheid tussen ‘lobbyrijke’ en ‘lobbyarme’ gemeenten alleen maar vergroot, waar ook voor wordt gewaarschuwd in onderzoeksrapport ‘Elke regio telt!’ (Raad voor de leefomgeving en infrastructuur et al., 2023). Ook kwam goed naar voren dat, ondanks de tevredenheid over de samenwerkingen, er op elk van de drie functies nog terrein te winnen valt voor veel gemeenten: kennisdelingsstructuren zijn soms nog onderontwikkeld, lobbyagenda’s hebben meer focus en concretisering nodig (bijvoorbeeld met meetbare SMART-doelstellingen) en er kan nog meer ingezet worden op (informeel) relatiemanagement met ministerieel- en politiek Den Haag; niet enkel de hoeveelheid, maar de kwaliteit van dergelijke contacten is doorslaggevend voor beleidsbeïnvloeding. Om beleidsmakers op weg te helpen in de jungle van lobbyland, is het cruciaal om hier blijvend aandacht aan te besteden in de wetenschappelijke discussie en de bestuurskundige kennis over dit onderwerp te vergroten.

6.1: Aanbevelingen

Vervolgonderzoek zou de meting van ‘waargenomen lobbysucces’ kunnen uitbreiden met een effectiviteitsonderzoek van een longitudinaal karakter, door voor langere tijd de lobbydoelstellingen van een netwerk op de voet te volgen en te evalueren of de samenwerking haar vruchten afwerpt. Dit zou wellicht beter werken als een case study, maar voor representatievere resultaten zou het ook interessant zijn om een policy centred sampling-aanpak mee te nemen en zodoende in te zoomen op een bepaald beleidsveld: hiermee kan de onderlinge effectiviteit wellicht beter worden vergeleken (Beyers et al., 2014). Ook kan er gekeken worden naar lobbysamenwerkingen waar niet-gemeentelijke actoren een actieve rol in spelen. Hoewel er bij de uitvoeringsagenda van Regio Stedendriehoek een actieve rol is geweest voor bedrijven en maatschappelijke organisaties, heeft de afbakening van het onderzoek zich beperkt tot de rol van gemeenten. Toch is er ook literatuur over de meerwaarde van heterogeniteit van actoren en hoe diversiteit coalities kan versterken en/of verzwakken (Baumgartner et al., 2009; Junk, 2019, Fraussen et al., 2020): wellicht kan vervolgonderzoek bestuderen hoe deze factor zich verhoudt tot de gemeentelijke context.

Een ander onderzoeksresultaat was het onderscheid tussen territoriale/regionale en functionele (VNG-verweven) samenwerkingen: voorafgaand in het literatuuronderzoek is dergelijk onderscheid niet voorbij gekomen. Voor vervolgonderzoek zou het daarom interessant zijn om hier een vergelijkend onderzoek aan te verbinden om te kijken welke samenwerking uiteindelijk het effectiefst is, zeker aangezien hierover verschillende inzichten naar voren kwamen in de interviews. Zo zei een respondent dat de homogenere eigenschappen van netwerkpartners voor een makkelijkere samenwerking zorgt, terwijl een ander argumenteerde dat het juist makkelijker is om samen te werken met buurgemeenten die grensoverschrijdende uitdagingen delen. Een vergelijkend onderzoek zou kunnen per ‘lobbyfunctie’ kunnen toetsen welk netwerktype hier effectiever georganiseerd is. Zo’n onderzoek zou voortborduren op de resultaten van dit onderzoek en zo een interessante bijdrage leveren aan de literatuur. In ieder geval hoopt dit onderzoek een deur te openen voor meer onderzoek en meer maatschappelijke aandacht voor dit steeds belangrijkere thema.

7: Literatuur

- Beyers, J., & Braun, C. (2014). Ties that count: explaining interest group access to policymakers. *Journal of Public Policy*, 34(1), 93–121. <https://doi.org/10.1017/S0143814X13000263>
- Beyers, J., Dür, A., Marshall, D. & Wonka, A. (2014). Policy-centred sampling in interest group research: Lessons from the INTEREURO project. *Interest groups and advocacy*, 3, 160–173. <https://doi.org/10.1057/iga.2014.10>
- Bouwmeester, J., Conradie, M., Lenderink, T., & Marée, L. (2022). *De lobbykracht van Drentse gemeenten*. I&O Research. Geraadpleegd op 23 maart 2023, van <https://www.ioresearch.nl/actueel/veel-te-winnen-voor-drentse-gemeenten-met-gecoördineerde-lobby/>
- EPPA. (2022). *Groeiende Gemeentebelangen*. Geraadpleegd op 1 maart 2023, van <https://www.eppa.nl/lobby-belangrijk-voor-gemeenten-maar-lang-niet-altijd-goed-belegd/>
- Fraussen, B., Albareda, A. & Braun, C. (2020). Unpacking Consultation Approaches: identifying combinations of consultation tools and their implications for stakeholder diversity. *Policy Sciences*, 53, 473-493. <https://doi.org/10.1007/s11077-020-09382-3>.
- Granovetter, M. S. (1973). The Strength of Weak Ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380.
- Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen. (2023). Regionale agenda 2030-2024 & begroting 2023-2026. In *Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen*. Geraadpleegd op 2 oktober 2023, van <https://onlinetouch.nl/gmr/regionale-agenda-2023-2024>.
- G40. (2023). *Over G40*. Geraadpleegd op 3 oktober 2023, van <https://www.g40stedennetwerk.nl/pijler/g40>.
- Heaney, M. T., & Leifeld, P. (2018). Interest Group Contributions to Lobbying Coalitions. *Journal of Politics*, 80(2), 494-509.

- Hojnacki, M. (1997). Interest Group's Decisions to Join Alliances or Work Alone. *American Journal of Political Science*, 41(1), 61-87.
- Junk, W. M. (2019). When diversity works: The effects of coalition composition on the success of lobbying coalitions. *American Journal of Political Science*, 63(3), 660-674.
- Junk, W. M. (2020a). Synergies in lobbying? Conceptualising and measuring lobbying coalitions to study interest group strategies, access, and influence. *Interest Groups & Advocacy*, 9(1), 21–37. <https://doi.org/10.1057/s41309-019-00077-6>
- Junk, W. M. (2020b). Co-operation operation as currency: how active coalitions affect lobbying as currency: how active coalitions affect lobbying success. *Journal of European Public Policy*, 27(6), 873-892.
- K80. (2021). *De kracht van klein: position paper K80*. Geraadpleegd op 4 oktober 2023, van <https://www.k80.nl/media/2022-02/K80-Position-Paper-Poster-januari-2021.pdf>.
- Klüver, H. (2013). Lobbying as a collective enterprise: winners and losers of policy formulation in the European Union. *Journal of European Public Policy*, 20(1), 59-76.
- M50. (2023). *Concept-Jaarplan M50 2023*. Geraadpleegd op 1 oktober 2023, van <https://middelgrotegemeenten.nl/PageByID.aspx?sectionID=87619&contentPageID=2464872&forcedownload=true>.
- Mahoney, C. (2007). Networking vs. Allying: The Decision of Interest Groups to Join Coalitions in the US and the EU. *Journal of European Public Policy*, 14(2), 366-83.
- Mahoney, C. & Baumgartner, F.R. (2015). Partners in Advocacy: Lobbyists and Government Officials in Washington. *The Journal of Politics*, 77(1), 202-214.
- Metropoolregio Rotterdam-Den Haag. (2016). *Uitvoeringsagenda bereikbaarheid 2016-2025*. Geraadpleegd op 2 oktober 2023, van https://mrdh.nl/sites/default/files/documents/uitvoeringsagenda_bereikbaarheid_webversie.pdf
- Nelson, D. & Yackee, S. W. (2012). Lobbying Coalitions and Government Policy Change: An Analysis of Federal Agency Rulemaking. *The Journal of Politics*, 74(2), 339–353. <https://doi.org/10.1017/S0022381611001599>

P10. (2021). *Agenda platteland*. Geraadpleegd op 30 september 2023, van <https://p-10.nl/wp-content/uploads/2021/03/Agenda-Platteland-digitale-versie.pdf>

P10. (2023). *Uitvoeringsprogramma 2023-2024*. Geraadpleegd op 30 september 2023, van <https://p-10.nl/wp-content/uploads/2023/07/Bijlage-7.-Uitvoeringsprogramma-2023-2024.pdf>

Platform 31. (2023). *Wat we doen*. Geraadpleegd op 22 oktober 2023, van <https://www.platform31.nl/wat-we-doen/>

Sabatier, P. A. (1988). An advocacy coalition framework of policy change and the role of policy-oriented learning therein. *Policy Sciences*, 21(2), 129-168.

Smart Delta Drechtsteden. (2023). *Position paper*. Geraadpleegd op 22 oktober 2023, van <https://www.smartdeltadrechtsteden.nl/download/files/fF9zY29wZT1zaXRlfGZpbGVYmPlY3Q9MTI1NTQ4Mzk3N3xfY2hlY2tZdW09NDI1YmUzNGMzYTAxNWl3YTQxZWU5NDZhYTlZn2FiMDFiNzk5N2I5MTIzYzI3MmQ4NTc1NmQyMmQyOGQ1MGM2OXw%3D/position-paper-smart-delta-drechtsteden-zomer-2023>

Smart Delta Drechtsteden. (2023). *Slim samen vooruit: groeiagenda van de zeven Drechtstedengemeenten 2023*. Geraadpleegd op 22 oktober 2023, van <https://www.smartdeltadrechtsteden.nl/download/files/fF9zY29wZT1zaXRlfGZpbGVYmPlY3Q9MTI1MTM2OTc5M3xfY2hlY2tZdW09ZmZmMDMyMDBkZTM1NGE3YTl0Yjc5MTA3MDZjMjFlYTVMYWI4Y2I5ZWVhYzZjM2JkNzc2NDAYmMlWmGQZjQ5NXw%3D/groeiagenda-smart-delta-drechtsteden-gemeenten-2023-small>

Raad voor de leefomgeving en infrastructuur, Raad voor het Openbaar Bestuur, & Raad voor Volksgezondheid en Leefomgeving. (2023). Elke regio telt! Een nieuwe aanpak van verschillen tussen regio's. In *Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties* (Nr. NUR740). Geraadpleegd op 5 oktober 2023, van <https://www.elkeregiotelt.nl/binaries/elkeregiotelt/documenten/kamerstukken/2023/07>

/12/kabinetsreactie-op-het-adviesrapport-elke-regio-telt/Kabinetsreactie+op+het+adviesrapport+_Elke+regio+telt_.pdf.

Regio Stedendriehoek. (2023). Uitvoeringsagenda 2023-2030. In *Regio Stedendriehoek*. Geraadpleegd op 2 oktober 2023, van http://regiostedendriehoek.nl/wp-content/uploads/2023/06/010523_Uitvoeringsagenda_Regio_Stedendriehoek_2023-2030.pdf

Toshkov, D. (2016). *Research Design in Political Science*. London: Bloomsbury Publishing Plc.

Varone, F., Ingold, K., Jourdain, C. & Schneider, V. (2017). Studying Advocacy through social network analysis. *European Political Science*, 16, 322-336. <https://doi.org/10.1057/eps.2016.16>

VNG. (2023). *Over de VNG*. Geraadpleegd op 19 maart 2023, van <https://vng.nl/rubrieken/over-de-vng>

8: Appendix

8.1: Tabellen met interviewcodes

Tabel 2.0

Categorieën, codes en betekenissen

Categorieën en subcategorieën	Code	Voorbeelden uit interviews
Indicator van informerende werking (categorie)		
Positief: meer kennis/expertise over inhoud beleidsthema (subcategorie)	- Kennis van andere beleidsterreinen (code) - Delen van (ambtelijke) capaciteit (code) - Kennissessies/werkgroepen (code) - Delen van best practices (code) - Gezamenlijk externe expertise inhuren (code) - Digitaal communicatiemiddel (code) - Ondersteuning Platform 31 (code)	- “zeker nu is het wonen in relatie tot mobiliteit echt key (...) de koppeling met woningbouw in Haarlemmermeer is te zwak, (...) voor het maken van zo’n koppeling is samenwerking nodig.” - “daarin delen we ook gewoon letterlijk capaciteit en ambtenaren.” - “Binnen ons netwerk is er de mogelijkheid om aan allerlei werkgroepen deel te nemen, om daar kennis op te halen, kennis over te brengen, om daar verder te discussiëren van: hoe gaan we dat doen?” - “Maar er worden ook heel veel best practices gedeeld, zodat je het wiel niet opnieuw moet uitvinden.” - “Dus kunnen we niet als een aantal kleine gemeentes samen met een aanbesteding doen om samen één account in te huren?” - “Wij hebben een app ingekocht waarin wij in real time nu met 62 gemeenten kunnen communiceren.” - “Bij de G40 is het ook zo dat we een lijntje hebben met Platform 31. Dat is destijds opgericht als kennisinstituut voor grootstedelijke problematiek. Die hebben heel veel kennis (...)”
Positief: meer kennis/expertise over het lobbyproces (subcategorie)	- Kennis over elkaars positie (code) - Leren wanneer coalities nodig zijn (code) - Gezamenlijk externe expertise inhuren (code)	- “En doordat je het samen doet als G4 weet je ook heel erg veel van elkaar in het positiespel.” - “leren dat je voor sommige onderwerpen dus coalities moet bouwen, permanente coalities, maar ook bijvoorbeeld gelegenhedscoalities” - “Ik heb toevallig aanstaande maandag een training van een lobbyist van de M7.”

Negatief: problemen bij kennisdeling (subcategorie)	- Kennisvoorsprong bij grote gemeenten (code) - Verschillende schaalniveaus (code) - Personeelstekort (code) - Personeelstekort_Waan van de dag (subcode) - Personeelstekort_Interne blik (subcode) - Personeelsverloop bij gemeenten (code)	- Bij de Groene Metropoolregio valt het wel mee hoeveel kennisvoordeel daaruit voortkomt. (...) we zijn de grootste gemeente, dus ook de gemeente met de meeste capaciteit (...). Dus daarom hoeven wij niet te kijken naar een van de kleinere gemeenten. - “Je merkt de verschillende schaalniveaus (...) Voorburg heeft dan een eigen gemeenteraad en eigen opvattingen, en door hun kleinere schaalniveau kijken zij niet verder dan 3 tot 5 jaar vooruit. En ze hebben niet heel veel problemen als zo'n stad als Den Haag.” - “Dus ook gemeentes hebben te maken met een tekort aan personeel.” - “Binnen zo'n netwerk is men daardoor zo druk bezig met de waan van de dag, dat de kennisdeling er een beetje bij inschiet.” - “(...) dan is het lastig om buiten je eigen gemeente te kijken. - “(...) er heel veel personeelsverloop is bij overheden, zowel ambtelijk als bestuurlijk (...) ik vind dat het ten koste gaat van het collectief geheugen
Indicator van signalerende werking (categorie)		
Positief: er zijn concrete, uitgewerkte lobby-punten (subcategorie)	- Brengt focus aan binnen coalitie (code) - Biedt kader voor keuzes (code) - Te weinig concretisering (code) - Te veel lobbyonderwerpen (code)	- “Het is gewoon belangrijk om focus aan te brengen, om te bepalen waar je voor wilt staan.” - “[De lobbyagenda} is ook richtinggevend en kaderstellend.” - “Je moet er echt voor kiezen om (...) met hele specifieke SMART-geformuleerde lobby-doelstellingen je belangenbehartiging te regelen. Dat gebeurt bij de GMR te weinig.” - “ Dat is gewoon te veel, want je kunt niet zeggen dat je en de top circulaire regio wil zijn én de topregio in balans met werken in relatie tot groei en kwalitatief landschap én ook nog eens de regio wil zijn die excelleert in het verbinden van platteland en stad middels openbaar vervoer.”
Positief: er is meer externe aandacht voor de samenwerking (subcategorie)	- Gezamenlijk voorstel aantrekkelijk voor het Rijk (code) - Onderscheidt zich van andere lobbycoalities (code)	- “Als je als regio partijen op orde hebt en met de gemeenten op een rij gaat staan, gaat het Rijk daar gewoon veel eerder in mee.”

	- Genereert maatschappelijke aandacht (code)	- “Het barst van de netwerken in dit land, dus het uitbouwen van zo’n agenda helpt om je van de rest te onderscheiden.” - “(...) omdat je dan herkenbaar wordt. Men weet dat je er bent en dat je ideeën in huis hebt.”
Negatief: loslaten van individuele belangen/identiteit (subcategorie)	- Concessies, als nadelig ervaren (code) - Concessies, niet als nadelig ervaren (code) - Botsende belangen (code) - Tweespalt (code) - Thema’s kiezen kan lastig zijn (code)	- “(...) daar staan we redelijk alleen voor. Je zult zien dat Den Haag economisch erop achteruit zal gaan (...) Dus dat is wel een nadeel.” - “Het voelt niet als concessies. Je herkent waar je voor wilt gaan, dus misschien krijg je niet 100% binnen wat je zelf het belangrijkste vindt, maar de dingen die wel worden gekozen, daar herkennen wij ons ook in als Meierijstad. En dat vinden we prima.” - “Doordat die focus dus op Amsterdam ligt, merk je het vanuit Amsterdam heel weinig bereidheid om Den Haag daarin te steunen.” - “(...) een sterk verschil ziet tussen de noord- en de zuidvleugel. Dus zeg maar cluster Amsterdam-Utrecht en het cluster Den Haag-Rotterdam. (...) dat voelt daardoor toch soms meer als een tweestrijd.” - “In onze regio is ons grootste probleem eigenlijk hoe we alles wat we nu hebben [aan verschillende thema’s] in balans kunnen houden.”
Overig (subcategorie)	- Overeenstemming makkelijker bij regionale samenwerkingen (code) - Overeenstemming makkelijker bij functionele samenwerkingen (code) - Schuring noodzakelijk (code) - Lobby als rage (code) - Voordeel van de VNG-verwevenheid (code) - Onderdeel van groter belangenspel (code) - Verplichte gezamenlijke agenda’s als voorwaarde (code)	- “Op het niveau van de Metropoolregio merk ik gewoon dat het één groot gebied is. Dus omdat het je burens zijn, daar zit minder druk op.” - “Voor de M50 is het iets makkelijker, want die belangen lijken veel meer op elkaar.” - “Het moet altijd schuren, want (...) die botsende belangen moet je helder hebben als je samen een gebied wilt ontwikkelen.” - “[Lobby] is een rage geworden. Net alsof het Pokémon is: iedereen gaat het doen en het is een oplossing voor alles.” - “(...) de G40 zich ook goed heeft verbonden aan de lobbydoelstellingen die de VNG behartigt naar het Rijk en naar Brussel toe. Dan kun je veel meer vanuit een trapsgewijze systematiek gaan werken.” - “Maar daar zijn wij ons ervan bewust, dat wij natuurlijk onderdeel zijn van een veel groter spel.”

Indicator van machtswerking
(categorie)

Positief: meer contact met
ministeries (subcategorie)

- Korte lijnen tussen netwerk en ministeries (code)
- Bestuurders prioriteren contact met regio's/netwerken (code)
- Gemeente houdt zelf ook contact (code)
- Netwerk komt eerder aan tafel (code)

Positief: meer contact met
politici (subcategorie)

- Gemeente houdt zelf ook contact (code)
- Netwerkevenement met Kamerleden (code)
- Partijlijnen niet ingezet voor lobby (code)

Negatief: trage
besluitvorming
(subcategorie)

- Duur van besluitvorming niet als nadelig ervaren (code)

Negatief: machtsconflict
(subcategorie)

- Geen machtsconflict (code)
- Grote gemeenten machtiger (code)
- Grote gemeenten machtiger_Kleine gemeenten liften mee (subcode)
- Grote gemeenten machtiger_Kleine gemeenten ontevreden (subcode)
- Lidmaatschapsvoorwaarden/exclusiviteit (code)
- Eén gemeente, één stem (code)
- Cultuurverschillen tussen organisaties (code)

- “Bij het verdelen van het MIRT-geld (...) het Rijk vraagt dan om een gezamenlijk plan, zodat onderdelen synergie vertonen.”

- “Wat ik sowieso merk, is dat de lijntjes vanuit de G4 naar de departementen heel kort zijn.”
- “Je ziet dat voor sommige onderwerpen politici of een minister wat liever met een regio zaken doet dan alleen met gemeenten.”
- “Met beleidsmedewerkers zie je toch wel dat ze vaak geneigd zijn nog ook om lijnen vast te houden richting een individuele gemeente, omdat er ook best veel financieringsstructuren en programma's zijn die echt gericht zijn op de gemeente individueel.”
- “Ik merk ook dat wij als K80 (...) veel meer gevraagd worden door het ministerie (...) om aan de voorkant mee te denken over thema's.”
- “Maar de partijen die in de coalitie zitten van de gemeente kunnen sowieso heel goed schakelen met hun bewindspersonen.”
- ““Laat ons niet in de st(r)reek!” vond plaats in Nieuwspoort (...) Daar presenteerden al onze gemeentes zich vanuit onze lobbyagenda. (...) waar dan wethouders en burgemeester uit die gemeenten de Kamerleden en bewindslieden kunnen vertellen waar ze tegenaan lopen en wat ze voor ons zouden kunnen doen.”
- “De partij is eigenlijk veel meer van belang voor kennisdeling (...) maar qua lobby eigenlijk niet.”

- “Het kost wel meer moeite om iedereen mee te krijgen, maar als dat echt gebeurt, heb je veel meer volume en kennis.”

- “Ik merk geen conflicten (...) wel verschillen van mening af en toe, maar niets dat blijft hangen.”
- “(...) de twee grote steden (...) leveren het meeste daar financieel naar de regio (...) wie betaalt, die bepaalt.”
- “Kleine gemeenten hebben daar vrede mee en kiezen ervoor om tactisch mee te liften.”
- “Bij regionale samenwerkingen wordt centrumgemeenten verweten dat ze de dienst uitmaken en domineren.”

		- “Wij toetsen dan een aantal criteria om te kijken of je ook bij ons past. En als het niet zo is, dan pas je niet bij ons (...) als jij lid wordt, dan verwachten wij wel wat van je.” - “Normaal worden de machtsverhoudingen bepaald naar inwonersaantal (...) Wij zijn dus expliciet op basis van juist vertrouwen en gelijkwaardigheid naar één stem per gemeente gegaan.”
Overig (subcategorie)	- Grote persoonlijke factor (code) - Vergroot netwerk geen garantie voor lobbysucces (code) - Keuze voor coalitielobby afhankelijk van dossier (code)	- “Natuurlijk hangt het gewoon van individuen af, sommige bestuurders en ambtenaren hebben gewoon veel meer gevoel voor het lobbyspel.” - “De baten [van bestuurlijke netwerken] zijn heel groot, alleen de effectiviteit is heel erg laag.” - “Dus je moet per dossier kijken: in welk krachtenveld zitten we, aan welke knoppen moeten we draaien en wat is dan de route om onze doelen te bereiken?”

Tabel 6.1*Resultaten hypothese 1: informerende functie van lobbycoalities*

Indicator van informeren	Respondent 1 (G4, MRDH)	Respondent 2 (G40, GMR)	Respondent 3 (P10)	Respondent 4 (M50, RSD)	Respondent 5 (M50)	Respondent 6 (K80)	Respondent 7 (G40, SDD)
Positief: meer kennis/expertise over inhoud beleidsthema	Toename	G40: Toename GMR: Geen toename	Toename	Toename	Toename	Toename	G40: Toename SDD: Geen toename
	Kennis van andere beleidsterrein en		Delen van (ambtelijke) capaciteit	Delen van best practices/samen leren	Gezamenlijk externe expertise inhuren	Delen van best practices/samen leren	Delen van best practices/samen leren
			Kennissessies /werkgroepen	Delen van (ambtelijke) capaciteit		Gezamenlijk externe expertise inhuren	Kennissessies/w erkgroepen

			Digitaal communicatie middel		Digitaal communicatie middel		
							Stimuleert collectief geheugen
							Stimuleert antifragiliteit
Positief: meer kennis/expertise over het lobbyproces	Toename	Toename	Geen toename	RSD: Geen toename M50:	Toename	Toename	Geen toename
	Kennis over elkaars positie	Leren wanneer coalities nodig zijn		Toename	Gezamenlijk externe expertise inhuren		
Negatief: problemen bij kennisdeling (informatieasy mmetrie, transparantie)	Kennisvoorsp rong grote gemeenten	Kennisvoorsp rong grote gemeenten	Personeelstek ort	Kennisvoorsp rong grote gemeenten	Nog onderontwikk eld	Nog onderontwikk eld	Korte termijn denken
	Verschillende schaalniveaus		Waan van de dag				Waan van de dag
	Korte termijn denken		Interne blik				Personeelsverlo op bij gemeenten
Oordeel respondent (schaal van 1 tot 10)	10	G40: 6 GMR: 5	10	M50: 9 RSD: 8	>6	7	>6
Gemiddeld oordeel							7,4 gemiddeld

Tabel 6.3*Resultaten hypothese 3: machtsfunctie van lobbycoalities*

Indicator van signaleren	Respondent 1 (G4, MRDH)	Respondent 2 (G40, GMR)	Respondent 3 (P10)	Respondent 4 (M50, RSD)	Respondent 5 (M50)	Respondent 6 (K80)	Respondent 7 (G40, SDD)
Positief: meer contact met ministeries	Geen toename	Kleine toename	Toename	Sterke toename	Toename	Toename	Toename
	Netwerk komt eerder aan tafel	Bestuurders prioriteren contact met regio's/netwerken	Netwerk komt eerder aan tafel	Bestuurders prioriteren contact met regio's/netwerken	Netwerk komt eerder aan tafel	Netwerk komt eerder aan tafel	Netwerk komt eerder aan tafel
	Gemeente houdt zelf ook contact	Gemeente houdt zelf ook contact					Gemeente houdt zelf ook contact
Positief: meer contact met landelijke politici	Toename	Geen toename	Toename	Netwerkevenement met Kamerleden en bewindsliden	Netwerkevenement met Kamerleden en bewindsliden	Geen toename	Toename
	Gemeente houdt zelf ook contact			Partijlijnen niet ingezet voor lobby			
Negatief: trage besluitvorming	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren	Niet als nadelig ervaren
Negatief: machtsconflict	Machtsasymmetrie soms remmende factor	Geen machtsconflict	Geen machtsconflict	Geen machtsconflict	Geen machtsconflict	Geen machtsconflict	Machtsasymmetrie soms remmende factor
	Grote gemeenten machtiger	Verantwoordingsstructuur gebrekkig	Lidmaatschap voorwaarden /exclusiviteit	Eén gemeente, één stem			Cultuurverschillen tussen organisaties
	Kleine gemeenten liften mee	Grote gemeenten machtiger					Personeelsverloop

8.2: Verkennend onderzoek: notities van de documentenanalyse

Tabel 7.0

Aantekeningen coalitieakkoordenanalyse

<i>Gemeente</i>	<i>Lobby</i>	<i>Samenwerkingen</i>
Aa en Hunze	Lobby niet benoemd	Werkt regionaal samen, maar noemt geen samenwerkingsverbanden.
Aalsmeer	Wil lobbyen voor Schiphol en maakt hiervan een punt om een 'lobby-story' te hebben en onderzoekt om een lobbyist aan te stellen	Maakt deel uit van Vervoerregio Amsterdam, die hun public affairs verder geprofessionaliseerd hebben met een lobbyplan
Aalten	-	-
Achtkarspelen	Lobby niet benoemd	Friese samenwerking. De gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân en Tytsjerksteradiel en de Provinsje Fryslân en Wetterskip Fryslân zijn de derde periode van samenwerking in gegaan. Hiervoor hebben zij een agenda opgesteld met een looptijd tot en met 2025. Samen willen ze de regio naar een hoger plan tillen, en in 2040 de topregio van Noord-Nederland zijn als het gaat om wonen, werken en recreëren. Samen met de regionale samenwerkingspartners zetten ze de schouders er onder, langs het spoor van sûn, grien en ûndernimmend.
Alblasserdam	Lobbyt voor een betere ontsluiting van de West-Alblasserwaard	Werkt samen in de Smart Delta Drechtsteden.
Albrandswaard	Lobby niet benoemd	Maakt deel uit van de BAR-samenwerking, maar dat is eigenlijk een gezamenlijke ambtelijke organisatie. https://nl.wikipedia.org/wiki/BAR-gemeenten
Alkmaar	Burgemeester heeft lobby en public affairs in portefeuille. Public affairs levert in begroting een zoekresultaat op: Beleidsplan public affairs, vastgesteld in de B&W-vergadering op 6-6-2016. Benoemt geen lobbythema's.	Geen samenwerking benoemd in coalitieakkoord
Almelo	Lobbyt op rijksniveau voor stedelijke ontwikkeling en verduurzaming van woningen, samen met Hengelo en Enschede, ook in G40-niveau. Samen met Ook staat erin dat ze in de coalitieperiode de lobby intensiveren met 2 fte structureel.	Regio Twente, Twenteboard, Agenda voor Twente, Regiodeal Twente
Almere	Public affairs adviseur in dienst, geen thema's benoemd	Werkt samen met andere Flevolandgemeenten in het sociaal domein
Alphen in den Rijn	Meer lobby voor bouwen	Holland Rijnland, Regionale Omgevingsagenda, Regionale Mobiliteitsstrategie, Regionale Energiestrategie, strategische

		agenda met Nieuwkoop en Kaag en Braassem, netwerksamenwerking met Gouda en Woerden <i>-De gemeente heeft meerdere grote financiële belangen in diverse organisaties, de zogenaamde verbonden partijen. Vaak zijn dit samenwerkingsverbanden met meerdere gemeenten of andere samenwerkingspartners. In Holland Rijnland werken we aan regionale opgaven. Samen willen we toe naar een sterke, gezonde en toekomstbestendige regio. Hoe we dit gaan realiseren, staat onder meer beschreven in de Regionale Omgevingsagenda (ROA), de Regionale Mobiliteitsstrategie (RSM) en de Regionale Energiestrategie (RES). Deze samenwerking is onmisbaar om met de provincie en het Rijk tot afspraken te komen. Ook is samenwerking verplicht of nodig voor de uitvoering van taken op het gebied van veiligheid en preventie (GGD), arbeidsmarkt en jeugdhulp. Met Nieuwkoop en Kaag en Braassem hebben we strategische agenda's opgezet voor de omgevingsvisie en het sociaal domein. De netwerksamenwerking met Gouda en Woerden is relevant voor de positionering in het Groene Hart. Deze samenwerkingen bieden tevens mogelijkheden om subsidies of cofinanciering te verkrijgen. We blijven kritisch in de meervoud en noodzaak van deze samenwerking en de kosten die daarmee gepaard gaan.</i>
Alphen-Chaam	Niets over lobby	Regio West-Brabant/Breda, Regio Hart van Brabant/Tilburg, ABG-samenwerking, Cittaslow <i>-Regionale samenwerking wordt steeds belangrijker voor alle gemeenten om taken goed uit te voeren en opgaven op te pakken. Vanwege onze ligging en historie behouden we een open houding naar zowel Regio West-Brabant / Breda als naar Regio Hart van Brabant / Tilburg. We moeten scherpe keuzes maken op welke thema's we met wie samenwerken. We vertrekken daarbij vanuit de belangen van onze inwoners. Sommige opgaven vragen van onze gemeente stevige coördinatie tussen samenwerkingsverbanden, bijvoorbeeld voor wat betreft wonen en het sociaal domein. De toenemende samenwerking tussen Breda en Tilburg biedt kansen voor de ontwikkeling van het ABG-gebied en de ABG-samenwerking. We willen daar samen met Baarle-Nassau en Gilze en Rijen in optrekken.</i>
Altena	Lobbyen in regionaal verband	Regio West-Brabant, samenwerking met Drechtsteden, Gorinchem en regio Alblasserwaard-Vijheerenlanden, Regionale Investeringsagenda, de Baronie, Slimme Aanpak A27 <i>-Als middelgrote gemeente realiseren we onze ambities vaak samen met andere gemeenten, het waterschap en de provincie. De opgaven waar we voor staan, zoals klimaat, mobiliteit en voldoende woningen in de regio, stoppen immers niet bij onze gemeentegrens. Bij onze schaalgrootte past dat we meer en meer (mee)bepalend willen zijn in regionaal verband. We zijn actief in de regio West-Brabant, waar het versterken van het economisch vestigingsklimaat centraal staat. Specifiek voor onze gemeente zetten we - zowel bestuurlijk als ambtelijk - in op thema's als maritieme maintenance, vitaal buitengebied en mobiliteit. Ook de provincie is voor ons een strategische samenwerkingspartner, onder andere bij de uitbreiding van de Haven in Werkendam. Bij het realiseren van onze ambities kijken we welk schaalniveau van samenwerking daarbij past (meerschallig samenwerken). Onze focus ligt niet alleen op de samenwerking met Brabantse partners. Als meest noordelijke gemeente van West-Brabant voelen we ons ook verbonden met de Drechtsteden, Gorinchem en de regio Alblasserwaard Vijheerenlanden. Met thema's als landbouw, en de samenwerking binnen de maritieme sector, maar ook de 'minder hinder-aanpak' van de A27. Daarnaast wordt de samenwerking in de Baronie steeds meer van belang. In de vorige bestuursperiode is onder die vlag een Regionale Investeringsagenda (RIA) opgesteld, die veel energie heeft opgeleverd. Die energie willen we vasthouden en zo mogelijk nog een extra boost geven. We leveren de komende periode onze bijdrage in themateams om in beeld te brengen waar kansen liggen om de samenwerking verder te intensiveren. Dit vindt plaats langs de lijnen Bestuurlijk, Fysiek (RIA / SRBT) en Sociaal.</i>
Ameland	Wil lobbyen voor veerverbinding	Niets over samenwerkingsverbanden
Amersfoort	College moet lobbyen in Den Haag om Amersfoort op de kaart te	Trekt op met omliggende gemeenten, regio, Utrecht, provincie, het Rijk en de MRA. De Regio Amersfoort en Regio Utrecht

	houden. Ook moet Amersfoort lobbyen voor meer middelen voor de verstedelijkingsstrategie van Amersfoort.	maken sinds kort deel uit van de Metropoolregio Utrecht (MRU). Amersfoort maakt ook deel uit van de U16. <i>-De komende jaren bouwen wij de goede relaties met omliggende gemeenten, de regio, stad Utrecht, de provincie, het rijk en de Metropool regio Amsterdam verder uit. We zoeken naar opgave gerichte samenwerking, daar waar die het meest doelmatig en effectief is. Dat kan betekenen dat we op verschillende vraagstukken in diverse verbanden samenwerken. Bijvoorbeeld als het gaat over mobiliteit, wonen en economie is de samenwerking met de stad Utrecht van belang. Samenwerking in het sociaal domein kan binnen de regio Amersfoort blijven. Om de samenwerking tussen de regio Amersfoort en de regio Utrecht te verstevigen maken we sinds kort deel uit van de Metropool Regio Utrecht (MRU). We delen tenslotte dezelfde opgaven, zijn sterk met elkaar verbonden en hebben elkaar nodig om investeringen aan te trekken.</i>
Amstelveen	Schrijft in hun coalitieakkoord de lobby richting Den Haag te willen versterken (verminderen van overlast Schiphol, lobbyt samen met de Vervoerregio voor bereikbaarheid, wil concreet een lobby voor een betere Oost-West-OV-verbinding en een aansluiting van Amstelveen-Zuid op het tram- of metronetwerk richting Schiphol). Heel veel concrete lobbythema's en erg divers.	Geen gemeentelijke samenwerking genoemd.
Amsterdam	Coalitieakkoord benoemt belang lobby voor de regeling hulp bij huishouden, drugsbeleid, Interessant: lobbybrieven zijn ingezonden bij de totstandkoming. Communicatie van de Metropoolregio Amsterdam is de public affairs afdeling.	Samenwerking wordt heel veel gedaan op alle fronten. G4 wordt niet echt genoemd als samenwerkingsverband.
Apeldoorn	Heel veel lobby via de Cleantech Regio, agenda voor mobiliteit.	Maakt deel uit van de Regio Stedendriehoek / Cleantech Regio (samen met Deventer en Zutphen), die ook lobbyt op verschillende terreinen (waaronder mobiliteit). Lobbyt ook met de euregio (Duitsland).
Arnhem	Niets over lobby in het coalitieakkoord	Werkt wel samen met regio, ook over de Duitse grens en in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, onder andere voor mobiliteit en bereikbaarheid.
Assen	Wethouder en heeft lobby in zijn portefeuille.	Zegt bestuurlijk netwerk belangrijk te vinden, maar niet heel concreet.
Asten	Lobbyt in coalitieverbond voor bereikbaarheid en mobiliteit via de MRE (Metropoolregio Eindhoven)	Metropoolregio Eindhoven <i>-Asten is een sterke, zelfstandige gemeente die actief en intensief samenwerkt met andere gemeenten in de regio en verbonden partijen zoals Metropool Regio Eindhoven (MRE), Veiligheidsregio Brabant Zuidoost (VRBZO), Gemeentelijke Gezondheidsdienst Brabant-Zuidoost (GGD), Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB), GR Peelgemeenten, Senzer, Belastingssamenwerking Oost-Brabant (BSOB), ICT Noord Midden Limburg (ICT-NML). Wij zien noodzaak en kansen in het versterken van de samenwerking binnen de Peel als gevolg van de grotere maatschappelijke opgaven zoals klimaat en energie, wonen, (vrijtijds)economie, mobiliteit en de transitie van het landelijk gebied. De verbinding met provincie en Rijksoverheid is van groot belang. Wij benutten onze lijnen naar landelijke partijen, lokale en provinciale afdelingen en andere professionele netwerken, omdat veel</i>

		<i>opgaven in de nabije toekomst verder reiken dan onze eigen gemeentegrenzen. Wij zijn daarnaast aangesloten bij de K80, de pas gestarte samenwerking tussen gemeenten tot ongeveer 25.000 inwoners, die in direct contact staat tot de Rijksoverheid en de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG). Op deze manier kunnen wij de belangen van de gemeente Asten en haar inwoners zo goed mogelijk behartigen.</i>
Baarle-Nassau	Doet mee met lobby bij de Rijksoverheid vanuit de VNG en K80	VNG, K80, samenwerkingsverbanden ABG (met Alphen-Chaam en Gilze en Rijen) en BGTS (met Baarle-Hertog (België))
Baarn	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Barendrecht	In regionaal verband	Samenwerking met omliggende gemeenten als Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Hoeksche Waard en het Waterschap. Onder andere op gebieden als economie, mobiliteit, veiligheid, landschap en wonen. Gezamenlijke agenda voor de lange termijn. Aanschuiven bij relevante regionale taels voor opgaven en projecten (zoals Stationstuinen). Ridderkerk en Albrandswaard als belangrijke samenwerkingspartners. <i>-Bestuurlijke samenwerking omliggende gemeenten We investeren in samenwerking met omliggende gemeenten als Rotterdam, Dordrecht, Zwijndrecht en Hoeksche Waard en het Waterschap. Onder andere op gebieden als economie, mobiliteit, veiligheid, landschap en wonen. We stellen een gezamenlijke agenda op, met opgaven waar we de komende jaren aan gaan werken. Ook willen we aan de relevante bestuurlijke tafels zitten, zodat we onze belangen kunnen behartigen voor onze opgaven en projecten (zoals Stationstuinen). Ridderkerk en Albrandswaard blijven voor ons belangrijke samenwerkingspartners.</i>
Barneveld	Collegevoorstel over public affairs, waarin kaders geschetst worden en een PA-functie wordt vormgegeven (SWOT-analyse)	Netwerk FoodValley
Beek	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Beekdaelen	Lobby in coalitieverband	(uit programmabegroting) Parkstad Limburg, Regiodeal Parkstad, IBA Parkstad, Stadsregio, Euregio, Zuid-Limburg, NOVI-gebied Zuid-Limburg, GROS <i>-Parkstad is het uitgangspunt voor samenwerking. Alle samenwerkingsverbanden zullen kritisch bekeken worden. Als het gaat om onze rol als samenwerkingspartner zien wij de volgende aandachtspunten voor de komende vier jaren:</i> <i>-Nieuw Regionaal Investeringsprogramma: Centraal staat de opvolging van de bestaande Regiodeal Parkstad en IBA Parkstad, waarin Beekdaelen tezamen met de andere Parkstadgemeenten en de Stadsregio zoveel als mogelijk gebruik kan maken van Europese (Green Deal, Bauhaus), nationale (Regeerakkoord) en provinciale fondsen.</i> <i>-Samenwerking NOVI-gebied Zuid-Limburg: Hier gaat het om het verder vormgeven van de samenwerking tussen het rijk, de provincie en de gemeenten in Zuid-Limburg, waarbij gewerkt wordt aan de majeure opgaven van Zuid-Limburg. Dit gebeurt door het opstellen van een gebiedsgericht programma en een regionale investeringsagenda op het door ons nagestreefde niveau van Zuid-Limburg</i> <i>-Samenwerking Middengebied-gemeenten in Zuid-Limburg: Het streven is gericht op een minder vrijblijvende samenwerking op de thema's Landschap en landbouw; Duurzaamheid; Toerisme van de Toekomst en Vitale Samenleving, waartoe de Middengebied-gemeenten in Zuid-Limburg zich vanuit het visiedocument 'van groen hart tot groene long' en het uitvoeringsprogramma Midden gebied hebben gecommitteerd en natuurlijke partners vormen.</i> <i>-GR Stadsregio Parkstad: In 2021 is de GR van de Stadsregio Parkstad Limburg geactualiseerd. In deze GR werken de Parkstadgemeenten samen op de thema's Wonen en Herstructurering, Economie en Toerisme, Ruimte en Mobiliteit, Duurzaamheid, Sociaaleconomische Structuurversterking (SES) en Grensoverschrijdende samenwerking (GROS). De strategische agenda wordt de komende jaren verder uitgewerkt. In de komende periode moet nog meer worden</i>

		uitgedragen dat ook de landelijke gemeenten in de GR Parkstad ertoe doen: hier ligt een rol voor Beekdaelen weggelegd. -Uitwerken visie op 360 graden samenwerking: In een eerste discussienotitie hebben wij destijds aangegeven dat Beekdaelen zoveel als mogelijk streeft naar samenwerking op de schaal van Zuid-Limburg. Dit vanwege de constatering dat Zuid-Limburg het juiste schaalniveau is om strategische opgaven aan te pakken. Gemeenten in Zuid-Limburg zullen zichzelf echter meer moeten verbinden aan elkaar. De coronacrisis, de waterknelpunten en de huidige Oekraïne-oorlog laten zien dat samenwerking op de schaal van de Zuid-Limburgse (veiligheids)regio noodzakelijk is. Beekdaelen kan hier –als relatieve nieuwkomer- een bestuurlijke rol in spelen. -Meer grip op samenwerkingen (lees: verbonden partijen) krijgen: Naast het aangaan van succesvolle samenwerkingen is het voor wat betreft de 'verbonden partijen' van belang om hier ook grip op te krijgen en te houden. De aanpak 'Samen Grip Op Verbonden Partijen' - die door een groot deel van de gemeenten in Zuid-Limburg wordt toegepast- werpt vruchten af. In dat verband biedt de wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen de gemeenteraden meer mogelijkheden om hun taakstellende en controlerende taak jegens GR-en uit te oefenen. -Grensoverschrijdende samenwerking (GROS): Onlangs is Beekdaelen toetreden tot de Euregio Rhein-Maas-Nord. Op die manier maken wij als grootste plattelandsgemeente van Zuid-Limburg onze eigen 360 graden oriëntatie; ook in de Euregio. Samen met de ERM Nord willen we het wederzijds begrip van de Nederlandse en Duitse inwoners van de euregio versterken, de contacten verdiepen en de samenwerking stimuleren. De komende jaren zullen wij hier verder uitvoering aan geven. Daarnaast onderzoeken wij de mogelijkheden voor verdere samenwerking met onze twee euregionale buurgemeenten: Gangelt en Selfkant.
Beesel	Lobby in coalitieverband	K80 -Onder andere via de samenwerking K80 (verenigde kleine gemeenten in Nederland waarvan Beesel voorzitter is) houden we vinger aan de pols bij de VNG en het Rijk
Berg en Dal	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Bergeijk	Niets over lobby	MRE
Bergen (Limburg)	Niets over lobby	Bergen wil meer samenwerken met andere Noord-Limburgse gemeenten, zoals Gennep en Mook en Middelaar. Lidmaatschap euregio opgezegd.
Bergen (Noord-Holland)	-	-
Bergen op Zoom	Noemt opstellen van lobbyagenda als concreet punt in hun coalitieakkoord. Voor het sociale domein willen ze een sterke lobby in de VNG naar de Rijksoverheid en ze gaan lobbyen voor goede lokale en (inter-)nationale mobiliteit -We maken een lobby-agenda en zetten de hele gemeentelijke organisatie in op subsidiërviering. Van provincie tot Europa. Waar dat onze positie kan versterken zoeken we bij die initiatieven de samenwerking met gemeenten in onze regio. -Wij willen een actieve rol gaan innemen in de 4de stedelijke regio van Noord-Brabant. -Wij benutten regionaal, provinciaal en over de grens de samenwerkingskansen. -We maken werk van onze verbinding met de regio Antwerpen.	Geen samenwerkingsverbanden benoemd
Berkelland	Lobbyt bij andere overheden via samenwerkingsverbanden zoals de P10, de VNG en de 8RHK Ambassadeurs voor het	P10, VNG, 8RHK Ambassadeurs

	buitengebied, netcongestie en woningbouw.	
Bernheze	Niets over lobby	Kritisch op kosten en wil heroriënteren op samenwerking <i>-We maken tijd én capaciteit vrij om een grotere rol te kunnen spelen in de regio. De komende bestuursperiode willen we gebruiken om ons, samen met de regio, te buigen over een duidelijke afbakening van taken en rollen. Daarbij is wat ons betreft een passende schaalgrootte leidend. Met andere woorden: zaken die logischer op te pakken zijn in regionaal verband, pakken we op in regionaal verband. We leggen met elkaar de puzzel van morgen: iedere gemeente kan een rol spelen bij de uitdagingen die het hoofd geboden moeten worden. We brengen het zuur en het zoet met elkaar in balans en pakken daarbij de rol die ons, als gemeente Bernheze, het beste past. Daarbij is het belangrijk dat we, in overleg met de gemeenteraad, de regionale strategische thema's, zoals we die de afgelopen bestuursperiode met elkaar geformuleerd hebben, tegen het licht houden. De uitkomsten van deze heroriëntatie van de gemeenteraad nemen we mee bij het opstellen van een samenwerkingsstrategie. In die strategie geven we aan hoe de gemeente Bernheze zich positioneert in de regio, hoe we kijken naar samenwerking en op welke thema's we een grotere rol zien voor onszelf.</i>
Best	In het 'beleidsakkoord' gaat Best in op dat ze klein zijn en ambtelijke expertise van andere gemeenten via samenwerkingen willen gebruiken. Dit verklaart waarom ze niet met public affairs bezig zijn.	Best focust zich op intensieve samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE). https://www.stedelijkgebiedeindhoven.nl/ en zijn lid van de MRE. <i>-Best is als kleine gemeente relatief kwetsbaar. Daarom is het belangrijk om te zorgen voor behoud van een kwalitatief en kwantitatief goed gevulde organisatie, waarbij de basis op orde moet zijn. Dit kan onder andere bereikt worden door in te zetten op samenwerking met andere gemeenten en expertise te delen. Best gaat zich er sterk voormaken dat ambtenaren in de regio voor diverse gemeenten kunnen worden ingezet. Door hierop in te zetten zorgen we ervoor dat kennis, ervaring en capaciteit tussen gemeenten gedeeld en versterkt kan worden en gemeenten zo aantrekkelijke werkgevers blijven, waarbij ambtenaren zich breder kunnen ontwikkelen. Een neveneffect van deze samenwerking is mogelijk dat het aandeel inhuur en externe advisering omlaag gebracht kan worden.</i>
Beuningen	Niets over lobby	Maakt deel uit van de Regionale Energie Strategie (RES) en de Groene Metropool.
Beverwijk	Lobbyt voor betrouwbare en snelle OV-verbindingen.	Werkt samen in de MRA (Metropoolregio Amsterdam) en het Noordzeekanaalgebied.
Bladel	Niets over lobby.	Werkt samen met MRE en in de Kempen.
Blaricum	Niets over lobby.	Maakt deel uit van de BEL-combinatie, een gedeeld ambtelijk apparaat voor drie gemeenten https://www.belcombinatie.nl/ Punten over samenwerking: <i>-In stand houden en blijven investeren in BEL-samenwerking en BEL Combinatie. -Actief participeren in regionale samenwerkingsverbanden zoals Regio Gooi en Vechtstreek en de MRA. -Het functioneren van het dualisme verbeteren.</i>
Bloemendaal	Niets over lobby	Maakt deel uit van de Zuid-Kennemer-agenda (samen met Zandvoort, Haarlem en Heemstede) die een stevige positie inneemt ten opzichte van Rijk, provincie en de MRA. https://gemeenteraad.bloemendaal.nl/Documenten/02-Zuid-Kennemer-Agenda-2019007793.pdf Dat is dus wel een lobbycoalitie. <i>-Om een sterke en zelfstandige gemeente te blijven maken wij werk van onze samenwerking in de regio. De bestuurlijke samenwerking in Zuid-Kennemerland, op basis van de Zuid-Kennemer-agenda en bijbehorend werkplan, helpt ons een</i>

		stevige positie in te nemen ten opzichte van Rijk, provincie en Metropool Regio Amsterdam met betrekking tot gemeente-overstijgende onderwerpen. -De regionale samenwerking is gericht op kwaliteit, continuïteit en efficiency. Wij bundelen kennis en capaciteit en houden regie vanuit onze eigen organisatie. -Wij besteden aandacht aan de informatievoorziening voor inwoners over onze positie en rol in samenwerkingsverbanden en hetgeen wij nastreven. Hiertoe herijken wij de Nota Grip op samenwerking in 2023. -Wij monitoren onze belangen in de Metropool Regio Amsterdam actief en werken mee aan het verstevigen van onze positie vanuit de regio Zuid-Kennemerland.
Bodegraven-Reeuwijk	Niets over lobby	Zit voor het promoten van recreatie en toerisme in de Cheese Valley, een publiek-private samenwerking. https://www.cheesevalleyholland.com/
Boekel	Niets over lobby	Benoemt samenwerkingsbelang, maar geen concrete netwerkpartners
Borger-Odoorn	Blijvende participatie in de Regio Deal Zuid- en Oost- Drenthe en lobbyt mee voor een vervolg op de Regio Deal. Ondersteunt lobby voor Nedersaksenlijn.	Cittaslow, samenwerkingsverband BOCE (Boger-Odoorn, Coevorden en Emmen)
Borne	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Borsele	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Boxtel	Lobby voor financiële positie gemeenten -Met andere gemeenten spreken we richting het Rijk onze bezorgdheid uit over de financiële positie van gemeenten. We pleiten voor een passende financiële ondersteuning voor taken die op ons bordje liggen.	Werkt samen met Vught en Sint-Michielsgestel aan klimaat en energie. Boxtel deelt een ambtelijke organisatie met Sint-Michielsgestel (MijnGemeenteDichtbij).
Breda	Lobbyt zelf bij het Rijk voor een betere treinverbinding naar Duitsland via Eindhoven.	West-Brabant, VNG, G40, Landstad De Baronie: een publiek-privaat samenwerkingsverband van de gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Breda, Etten-Leur, Oosterhout, Rucphen en Zundert. Vaste partners zijn al jaren Waterschap Brabantse Delta, Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten. Afgelopen jaar zijn daar als projectpartners Van Gogh Nationaal Park, de ZLTO, de Agrarische Natuur Vereniging en Bijenlandschap West-Brabant aan toegevoegd. -Naast onze belangrijke rol in landelijke opgaven is Breda als centrumstad van West-Brabant actief betrokken in de regio en het district De Baronie. Dit is voor ons het vertrekpunt om onze prettige samenwerking met Tilburg verder vorm te geven. Het vergroten van onze bestuurlijke slagkracht maakt het makkelijker om samen grotere opgaven te definiëren en de door ons beoogde oplossingen met provincie, Rijk en Europa te bespreken. Afhankelijk van de situatie zetten we in op de schaal die daarbij het meest effectief is. Daarbij kiezen we voor actieve rollen in de VNG, G40 en andere vertegenwoordigende organen. Hierdoor kunnen we de belangen van Breda beter dienen. We zien dat dit Breda geen windeieren legt.
Bronckhorst	Niets over lobby	Benoemt het belang van gemeenschappelijke regelingen, maar niet zozeer van intensievere samenwerking.
Brummen	Lobbyt op provincieniveau over geluidsoverlast N348 en behoud en verbetering van openbaar vervoer.	Geen concrete samenwerkingsverbanden.
Brunssum	Lobby in coalitieverband	Samenwerking in Parkstad Limburg. Zij hebben een strategische agenda en een centraal georganiseerde lobby
Bunnik	Lobby in coalitieverband	Op het gebied van mobiliteit werkt Bunnik nauw samen met buurgemeenten en lobbyt bij provincie en Rijksoverheid.

		Maakt deel uit van de netwerksamenwerking U10, van tien Utrechtse gemeenten https://www.utrecht10.nl/ en hun Integraal Ruimtelijk Perspectief (IRP).
Bunschoten	Niets over lobby	Benoemt belang regionale samenwerking, maar is kritisch op de democratische legitimiteit
Buren	Lobby in coalitieverband	Maakt deel uit van Rivierenland, wat deel uitmaakt van Fruitdelta, die een strategische agenda hebben
Capelle aan den IJssel	Actieve lobby richting het Rijk voor het kostendekkend maken van uitkeringen.	Spreekt in coalitieakkoord niet over samenwerkingsverbanden.
Castricum	Niets over lobby	Samenwerking in werkorganisatie BUCH (Bergen, Uitgeest, Castricum en Heiloo) en gemeenschappelijke regelingen, zoals veiligheidsregio, omgevingsdienst Noord-Holland-Noord, GGD en het Regionaal Historisch Archief
Coevorden	Lobbyt voor infrastructuur en bereikbaarheid, waaronder Nedersaksenlijn en de weg Meppen-Cloppenburg	Samenwerking voor lobby Nedersaksenlijn
Cranendonck	Niets over lobby	Uit speerpuntenprogramma: <i>-Samenwerking in regionaal verband is noodzakelijk om in de toekomst te kunnen voldoen aan de maatschappelijke opgaven waar de gemeente voor staat. Ten aanzien van de samenwerking in de gemeenschappelijke regelingen van Metropoolregio Eindhoven (MRE), Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO), Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst Brabant Zuidoost (GGD) en Omgevingsdienst Zuidoost Brabant (ODZOB) moet onderzocht worden of door tijdig overleg en samenwerking met andere gemeenteraden meer grip kan worden gegenereerd op deze gemeenschappelijke regelingen. De mogelijke voordelen en nadelen van verdergaande samenwerking in A2-verband met Heeze-Leende en Valkenswaard die in te toekomst zou kunnen leiden tot een ambtelijke fusie of herindeling moeten in kaart worden gebracht. Daarbij is deze samenwerking binnen A2-verband geen vast gegeven maar moeten ook alternatieven onderzocht worden</i>
Culemborg	In coalitieverband lobbyen voor rechtvaardige financiering van gemeenten	Rivierenland en Fruitdelta
Dalfsen	Wil lobbyen naar Den Haag en Brussel, maar wordt hierin niet concreet	Regio Zwolle
Dantumadiel	Niets over lobby	Niets over samenwerking
De Bilt	In coalitieverband	M50 (levert voorzitter)
De Friese Meren	Niets over lobby	Enkel in gemeenschappelijke regelingen
De Ronde Venen	Lobbyt zelfstandig op provincieniveau voor meer woningbouw	Over samenwerking: <i>-Samenwerking met de omgeving is op sommige gebieden noodzakelijk. Dit kunnen andere gemeenten, de provincie, maar ook andere samenwerkingsverbanden zijn. Hierbij kijken wij niet alleen naar de Utrechtse kant, maar nadrukkelijk ook naar het noorden en de regio Amsterdam, Amstelland-Meerlanden. Als het in het belang van De Ronde Venen is dat we hieraan deelnemen, doen we dat. Het belang van De Ronde Venen weegt echter altijd het zwaarst. We bewaken de bestuurlijke legitimiteit en de democratische rol van de gemeenteraad als toezichthouder. We bekijken dit zorgvuldig en zorgen voor actieve betrokkenheid van de gemeenteraad.</i>
De Wolden	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Delft	Lobbyt zelfstandig tegen verbreding van de A4	Netwerk Kennissteden Nederland (NKN)

Den Haag	Lobby voor woningbouw en de Rijksvergoeding	Werkt samen binnen de MRDH, G4 en met de regio: <i>-We versterken de samenwerking met omliggende gemeenten, onder meer op het gebied van mobiliteit, ruimtelijke ordening, wonen (waaronder voor specifieke doelgroepen) economie, arbeidsmarkt en bedrijvigheid, jeugdhulp en jeugdzorg. De opgaven waar we als samenleving voor staan, stoppen nu eenmaal niet bij onze gemeentegrenzen. Datzelfde geldt voor het vinden van oplossingen</i>
Den Helder	Lobbyt met name op het gebied van de waterstofeconomie en de opkomende rol in de regio, om zo de werkgelegenheid en verduurzaming op te krikken.	Over regionale samenwerking zeggen ze belang te hechten aan Noordkop en Noord-Holland Noord, waar samenwerkingsagenda's voor zijn. <i>-De gemeente speelt een actieve rol bij de totstandkoming van een 'waterstofeconomie' voor de regio.</i> <i>-We spelen in op kansen rondom waterstofproductie en distributie, waarbij een actieve lobby kan helpen bij het aantrekken van tenders of pilotprojecten. Dit heeft als doel om een bijdrage te leveren aan de werkgelegenheid en de verduurzaming van de gemeente.</i> <i>-Wij hechten belang aan voortzetting van de regionale samenwerking in de Noordkop en Noord-Holland Noord. De ambities zoals die o.a. zijn omschreven in de Samenwerkingsagenda Kop van Noord-Holland Noord 2022-2025 en de Regio Deal Maritiem Cluster Kop van Noord-Holland onderschrijven wij. Het nieuwe college krijgt de opdracht verder te werken aan de regionale samenwerking waarbij het onderzoeksrapport van KoksDeVoogd 'Regionale samenwerking Gemeente Den Helder' leidraad is.</i>
Deurne	Niets over lobby	Blink, Peelvenen
Deventer	Lobbyt voor verduurzaming en compensatie vanuit het Rijk	Benoemt de Cleantech Regio, inmiddels Regio Stedendriehoek, en losse relaties met Zwolle, Apeldoorn en Enschede. Tevreden over regionale samenwerking. <i>-De gemeente Deventer staat altijd in verbinding met haar omgeving. Steeds meer zaken spelen op bovenlokaal of regionaal schaalniveau. Goede contacten met al deze betrokken partijen zijn cruciaal. Met de provincie zijn de contacten de afgelopen jaren goed doorontwikkeld en dat willen we vasthouden. Afhankelijk van het vraagstuk wisselt het schaalniveau waarop we samenwerken. Soms is dat met een enkele buurgemeente, soms met een hele regio of zelfs meerdere provincies. Het gebied rondom Deventer waar het belangrijkste, dagelijkse woon-werkverkeer plaatsvindt is de Cleantech Regio. Binnen deze regionale samenwerking loopt de samenwerking tussen gemeenten naar tevredenheid. We zetten in op een versterking van de bijdrage van ondernemers en overheid. Voor stedelijke vraagstukken willen we daarnaast de relatie met Zwolle, Apeldoorn en Enschede verder uitdiepen.</i>
Diemen	Wil via de VNG lobbyen voor betere financiering van gemeenten door het Rijk	Hecht waarde aan regionale samenwerking, onder andere in Duo+, Amstelland-Meerlanden en de Metropoolregio Amsterdam. Duo+ is de spil in de dienstverlening van drie gemeenten gelegen tussen het Groene Hart en de metropool Amsterdam. Dit zijn de gemeente Ouder-Amstel, gemeente Diemen en de gemeente Uithoorn. Amstelland-Meerlanden is een deelregio, gebaseerd op onderlinge afstemming van gemeentelijke plannen met als doel effectief regionaal beleid en daarbinnen de behartiging van belangen van de zeven gemeenten.
Dijk en Waard	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Dinkelland	Niets over lobby	Ligt dichtbij de grens en hecht waarde aan een intensievere samenwerking met Duitsland, onder andere voor de gebiedsgerichte projecten zoals de Rammelbeekzone en de Vechtsee-verbinding. Samenwerking met regiogemeenten Tubbergen en Oldenzaal zijn vooral om de ambtelijke

		(strategische) capaciteit te versterken. Tubbergen en Dinkelland delen een ambtelijke organisatie (Noaberkracht).
Doesburg	Niets over lobby	Regionale samenwerkingen worden het liefst ingezet voor het behouden en delen van voorzieningen.
Doetinchem	Lobbyt voor meer bovenlokale fondsen, die zij als centrumgemeente met regionale taken behoeven. Doetinchem wil in het coalitieakkoord de actieve lobby richting provincie, Rijk en Europa versterken.	Op het gebied van samenwerking willen ze meer nut halen uit de Euregio en zegt voor complexe opgaven meer samenwerking te willen met kennispartners in de regio.
Dongen	Lobby in coalitieverband	hecht belang aan een goede vertegenwoordiging van Dongen in de regio en wil aanschuiven aan tafel bij regionale samenwerkingen, zoals de Regionale Energie- en Klimaat Strategie (REKS). Ook op het gebied van zorg wil Dongen meer regionaal samenwerken
Dordrecht	Dordrecht heeft lobby concreet uitgewerkt in hun politiek akkoord en wil een lobbyagenda opstellen in het politiek akkoord. In verband met veiligheidsrisico's van vervoer van gevaarlijke stoffen, lobbyt Dordrecht bij de Rijksoverheid voor veilig vervoer en alternatieven. Ook in het sociaal domein is een lobby noodzakelijk, vanuit de VNG. Dit schrijven ze over hun concrete lobbyagenda: <i>- We zetten daarom door op onze samenwerking en lobby-inzet. We gaan een strategische samenwerkings- en lobby agenda opstellen en uitvoeren, die we specifiek richten op de vijf focuspunten van dit akkoord, verbonden aan de Agenda 2030. Zo zorgen we dat we voor elk van onze ambities aan de goede tafels zitten met de goede partners, de goede informatie wisselen en kunnen inspelen op subsidiemogelijkheden. Als 100.000+ gemeente voelen we de verantwoordelijkheid van de centrumfunctie in onze regio. In de landelijke lobby staan we als krachtige stad in een regio met bijna 300.000 inwoners sterk</i> <i>-Daarom blijven we als verbindende schakel deelnemen in regionale en landelijke netwerken en belangenorganisaties. We zetten ons in voor regionale samenwerking, ook door taken voor de andere gemeenten in de regio uit te voeren, zoals de bedrijfsvoering en de dienstverlening (burgerzaken). Door als Dordrecht daarin meer zelf aan het stuur te zitten, ontstaat ruimte om meer te innoveren en meer te verbeteren in producten en diensten. Zo bouwen we samen sterkere organisaties, ieder vanuit zijn eigen ambities en mogelijkheden. Wij willen goed gebruik maken van de mogelijkheden die digitalisering biedt. Ook willen we onze data</i>	G40, Zuid-Holland-Zuid, Smart Delta Drechtsteden, gemeenschappelijke regelingen, Deltafonds

	<i>veilig gebruiken. Daar passen we het komende jaar onze ICT- en dataorganisatie op aan. Van deze ontwikkelingen kunnen de andere partijen in de regio weer profiteren.</i>	
Drechterland	Niets over lobby	Regio West-Friesland, ambtelijke samenwerking met Stede Broec en Enkhuizen
Drimmelen	Niets over lobby	Benoemt samenwerking op het gebied van RES, om bestaande transportschaarste op het elektriciteitsnet zo snel mogelijk weg te werken. Werkt op economisch gebied samen in de regio West-Brabant https://www.west-brabant.eu/ waarin lobby vaak genoemd wordt, voor infrastructuur en financiering op drie hogere schaalniveaus. <i>-RWB zet haar kracht in om het bestuurlijk gesprek te organiseren als secretaris, te adviseren, programma- en procescoördinatie, belangenbehartiging, lobby en kennisdeling. Welke rol waarop wanneer wordt ingezet is maatwerk, dit verschilt per onderwerp en wijzigt in de tijd.</i>
Dronten	Niets over lobby	Wil meer samenwerking met gemeenten en provincie om cofinanciering om de ontwikkeling van de gemeente te faciliteren
Druuten	In coalitieverband	Groene Metropoolregio en andere partners: <i>-De gemeente Druuten blijft een zelfstandige gemeente. In het kader van kostenefficiëntie en effectiviteit kunnen enkele gemeentelijke taken worden uitbesteed of kan op thema's worden samengewerkt. Daarom zoekt de gemeente Druuten de samenwerking op met haar buurgemeenten in de regio: West Maas en Waal, Beuningen en Wijchen. We zullen de nauwe samenwerking met deze gemeenten verder onderzoeken. Bij grote thema's in de zorg, werk en inkomen, volksgezondheid, milieu en woningbouw, werken we regionaal samen of stemmen we met elkaar af. Dit vergroot onze regionale bestuurskracht. Daarnaast is het belangrijk om de samenwerking binnen de Groene Metropoolregio vorm te geven.</i>
Duiven	In coalitieverband	Partnergemeenten in 'Liemers verband', ook Groene Metropoolregio en Euregio
Echt-Susteren	Heeft een lobby om vanwege hun specifieke grensligging extra politiecapaciteit te verwerven.	Maakt verder deel uit van de gemeenschappelijke regeling MER, ook een Cittaslowgemeente
Edam-Volendam	Niets over lobby	Noemt samenwerkingen nauwelijks, wel concreet op het gebied van risico's privacy- en informatiebeveiliging. Maakt deel uit van de MRA en wil specifiek deelnemen met samenwerkingsverband 'voedsel verbindt.'
Ede	Wil lobby voor partnerschap en financiering met Rijk, regio en provincie verstevigen. Wil tevens een lobby starten voor een nieuw treinstation in Ede, en steunt een soortgelijk lobbytraject van gemeente Barneveld.	Maakt qua regionale samenwerking deel uit van Foodvalley, Euregio, VNG, G40 en VGGM. Schrijft over regionale samenwerking het volgende stuk: <i>- We zijn ons ervan bewust dat we voor het bereiken van onze bestuurlijke ambities ook in grote mate afhankelijk zijn van de (regionale) samenwerkingsverbanden waar we actief in zijn. Denk bijvoorbeeld aan de VGGM en de Euregio, maar ook de VNG en de G40. Van de samenwerkingsverbanden is de inzet op de samenwerking in de regio Foodvalley voor Ede essentieel. Ede neemt een stevige positie in de regio in en dat willen we blijven doen. Als centrumgemeente van de regio voelen we ons verantwoordelijk voor een gezonde groei van de regio. Wel willen we ons bezinnen op welke wijze we voor Ede effectiever de rol als centrumgemeente kunnen invullen. Daarbij betrekken we ook het versterken van het strategisch vermogen van de regio en het scherper formuleren van het Edese belang. Ook voor de woningbouwopgave en de transitie van het landelijk gebied willen we regionaal de krachten bundelen. Vooral met het doel om actief met de relevante medeoverheden in gesprek te zijn. Zo willen we besluiten en regelingen voor ons gebied zo passend en effectief mogelijk te laten zijn. In de uitvoer neemt elke gemeente zijn eigen verantwoordelijkheid. Ook</i>

		blijft bijzondere aandacht nodig voor de ontwikkeling van het kenniscluster Ede-Wageningen.
Eemnes	Niets over lobby	Samenwerking in BEL-verband en de regio Gooi en Vechtstreek (regionale samenwerkingsagenda https://www.regiogv.nl/gemeenteraden/regionale-samenwerking/)
Eemsdelta	Lobby voor infrastructuur (viaduct)	Wil samenwerking op RES-domein versterken
Eersel	Niets over lobby	Wil samenwerking met buurgemeenten voor de circulaire economie
Eijsden-Margraten	Lobbyt voor betere luchtkwaliteit	Samenwerking in Zuid-Limburg, NOVI-gebied, Lijn50, Middengebied, regio Maastricht-Heuvelland
Eindhoven	Lobby voor werkgelegenheid en ondernemerschap, het investeren van crimineel geld in wijken, meer politiecapaciteit, de Stichting Cultuur Eindhoven en cultuurbudget. Heeft gezamenlijke lobby in een hoog vaandel, namelijk via VNG en G40, werkt ook samen met G4 en G6. Veel samenwerkingen en ziet zichzelf als centrumstad.	In coalitieakkoord over samenwerking: <i>-Als centrumstad voelen wij een bijzondere verantwoordelijkheid voor de strategische opgaven van onze regio en werken we samen met het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE), de Metropoolregio Eindhoven (MRE) en BrabantStad om deze te realiseren. In MRE verband bundelen we de overheidsinzet binnen de Brainport-samenwerking. Breed regionaal draagvlak voor de MRE samenwerking blijft dan ook essentieel.</i> <i>-Bij de doorontwikkeling van de meerjarenagenda's van SGE, MRE en BrabantStad sturen we op een optimale aansluiting op de relevante Eindhovense opgaven. We streven naar efficiënte overlegstructuren en halen de overlap eruit. We beperken bestuurlijke drukte en zorgen voor nauwe betrokkenheid van de gemeenteraden. Uitgangspunt voor Eindhoven is dat BrabantStad een licht bestuurlijk netwerk blijft met focus op uitvoeringskracht.</i> <i>-Helmond is voor ons de natuurlijke partner in onze Brainportregio. We trekken nauw samen op en onderzoeken hoe we elkaar nog meer kunnen versterken.</i> <i>-De provincie Noord-Brabant is voor ons een essentiële samenwerkingspartner om de grote (ruimtelijke) opgaven in Eindhoven en de regio aan te pakken en samen op te trekken richting het Rijk. Voor de gebiedsontwikkeling Eindhoven Internationale Knoop XL verstevigen we het partnerschap en onderzoeken we hoe we een gezamenlijke gebiedsentiteit kunnen oprichten.</i> <i>-Op nationaal niveau werken we samen met de G4 en in G6-verband, ook in de gezamenlijke lobby naar het Rijk, bijvoorbeeld in het kader van verstedelijking, wonen en veiligheid. Ook biedt de Europese Stedenmissie Klimaatneutrale Steden kansen om de krachten te bundelen. Hiervoor zijn zowel Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Den Haag, Groningen als Eindhoven / Helmond geselecteerd.</i> <i>-De VNG en de G40 zijn en blijven belangrijke netwerken om gezamenlijk in op te trekken en te lobbyen. Specifiek op onderwerpen waar de belangen van de leden overeen komen, zoals de participatiewet, de jeugdzorg, de opschalingskorting en de uitvoeringskosten van het klimaatakkoord.</i> <i>-Ook blijven we met ons kantoor in Brussel inzetten op de kansen die Europa biedt. We behartigen er onze belangen en delen kennis, in projecten met andere Europese steden en via onze deelname aan Errin (European Regions Research and Innovation Network) en Eurocities. Ook blijven we inzetten op substantiële Europese middelen voor onze grote opgaven.</i>
Elburg	Niets over lobby	Regio Zwolle en Kop van Veluwe
Emmen	Lobbyt samen met andere gemeenten voor voldoende financiële compensatie vanuit het Rijk	Wil samenwerken op Europees gebied. Heeft ook gezamenlijke agenda's waarin ze het voortouw nemen in regionale samenwerkingen. Regio Deal Zuid- en Oost Drenthe. https://www.regiodealzuidoostdrenthe.nl/ <i>-Een stedelijke regiokern is van belang voor de economische ontwikkelingen en leefbaarheid in de regio. Emmen zal deze functie vervullen en samen met onze partners Borger-Odoorn en Coevorden en andere medeoverheden werken aan en investeren in het versterken van onze regio.</i> <i>-Samenwerking in Europese programma's is noodzakelijk om onze ambitie op het gebied van veerkrachtige duurzame economie en toekomstbestendige werkgelegenheid te realiseren. Wij stimuleren het gebruik van fondsen bij economische samenwerkingsprojecten, wat zal leiden tot bijbehorende agenda's</i>

		voor kennisontwikkeling, innovatie en onderwijs, veelal in Noord-Nederlands verband. Vanuit gezamenlijke agenda's nemen we het voortouw in regionale samenwerkingen, zoals de Arbeidsmarkt Drenthe, BOCE, Dutch TechZone en de Regio Deal Zuid en Oost Drenthe.
Enkhuizen	In coalitieverband	Zoekt samenwerking op in de regio om hun nationaal erfgoed te hoeden. Maakt ook deel uit van de SED-organisatie en het Pact van Westfriesland.
Enschede	Lobbyt op diverse terreinen: mobiliteit (A35, Amsterdam-Twente-Berlijn), gezondheidszorg, financiering van de gemeente vanuit het Rijk	Werkt ook samen in de Euregio. Maakt deel uit van de regionale investeringsagenda's zoals de Agenda voor Twente en de Regiodeal Twente. Maakt deel uit van het Twente Board, een strategisch initiatief om Twente op de kaart te zetten, zie hier https://twente.com/twente_board
EPe	In coalitieverband	In het collegeprogramma worden enkele samenwerkingsverbanden genoemd, vooral in het kader van gemeenschappelijke regelingen. Maakt dus ook deel uit van de Cleantechregio/Stedendriehoek. <i>-De gemeente kan taken in samenwerking met andere gemeenten uitvoeren via de Wet Gemeenschappelijke Regelingen (WGR). Voorbeelden daarvan zijn: GGD Noord-Oost Gelderland, Werkbedrijf Lucrato, Veiligheidsregio Noord-Oost Gelderland, Cleantechregio Stedendriehoek, Tribuut belastingssamenwerking. Leden van het college zitten namens de gemeenten in het bestuur van die organisaties. In februari 2021 heeft de raad het initiatiefvoorstel "Grip-opsamenwerking" aangenomen. In dat voorstel zijn een aantal maatregelen benoemd om de betrokkenheid en de grip van de gemeenteraad bij de uitvoering van de gemeentelijke taken in WGR-verband te optimaliseren. De overige zeven samenwerkende gemeenten in de Cleantechregio hebben soortgelijke besluiten genomen. We continueren de uitwerking van die maatregelen in afstemming met de andere gemeenten in de Cleantechregio.</i>
Ermelo	Niets over lobby	Samenwerkingen niet concreet benoemd
Etten-Leur	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Geertruidenberg	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Geldrop-Mierlo	Niets over lobby	Ambtelijke samenwerking vanuit de Dommelvallei-organisatie
Gemert-Bakel	Niets over lobby	Metropoolregio Eindhoven
Gennep	Wil lobbyen in coalitieverband	Benoemt Regiodeal en Noord-Limburg, samenwerking met Land van Cuijk verstevigen en hopelijk aanhaken bij Stadsregio Arnhem-Nijmegen. Ook in de Euregio actief.
Gilze en Rijen	Benoemt deelname aan regionale lobby om minder giftig treinvervoer door Brabant te laten rijden en wil een lobby vormen voor een aanvaardbaar Luchthavenbesluit.	Dienstverlening van Gilze en Rijen wordt door de ABG-organisatie gedaan, samen met Alphen-Chaam en Baarle-Nassau, met wie ze tevens regionaal samenwerken. Ook willen ze meer samenwerken met Breda en Oosterhout, maar de thema's worden niet genoemd.
Goeree Overflakkee	Niets over lobby	Regionale samenwerkingen
Goes	In coalitieverband	Over samenwerking: <i>-Als hart van Zeeland en centrumgemeente van de Bevelanden zoeken we samenwerking buiten onze gemeentegrenzen. Binnen Zeeland geeft Goes haar rol als sociaaleconomische motor samen met de andere Zeeuwse steden vorm. We werken onze functie als centrumgemeente verder uit. Er is aandacht voor nieuwe regionale bestuursvormen. Ook hierbij hebben we aandacht voor het betrekken van inwoners.</i>
Goirle	Benoemt lobby richting het Rijk over de financiering van gemeenten en het uitdijende takenpakket.	Samenwerking komt nauwelijks voor, enkel voor het oppakken van de woningbouwopgave, mobiliteit en regionale klimaatprojecten.

Gooise Meren	Niets over lobby	Benoemt samenwerking en tevens het dilemma tussen vergrote slagkracht en verlies van directe invloed dat bij dergelijke samenwerkingen ontstaat. Wil dus een ‘voortrekkersrol’ nemen in regionale samenwerkingen. <i>-We vergroten onze economische mogelijkheden door samen te werken met de Regio Gooi en Vechtstreek en met de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Dat is in gang gezet met onze regionale samenwerkingsagenda (RSA) en MRA-agenda. Binnen onze netwerken maken we ons met name sterk voor mobiliteit, duurzaamheid en economie.</i> <i>-We zien een versterkte regionale en bovenregionale samenwerking die de slagkracht op bepaalde onderwerpen vergroot. Het dilemma bij samenwerking zit in de wens elkaars kracht te gebruiken en het onvermijdelijke verlies van directe invloed op de op afstand staande werkzaamheden</i>
Gorinchem	Belang van lobbyen wordt benoemd in de bestuursvisie van het coalitieakkoord en wil deze verstevigen. Onder andere om zichzelf op de kaart te zetten, maar ook om middelen te verkrijgen. Het lobbyvoornemen wordt concreet uitgewerkt.	Op het gebied van gemeentelijke samenwerking benoemen ze ‘i_lab’ en de coöperatie met onderwijs en bedrijfsleven, wat ze kennelijk in een Regio Deal hebben afgesproken. <i>-We zetten ons met andere gemeenten in de regio in om belangrijke onderwerpen voor Gorinchem en de regio krachtiger onder de aandacht te brengen van provincie en/of de Rijksoverheid ('lobby'). Het gaat dan vooral om (de bekostiging van) bereikbaarheid, duurzaamheid, stedelijke ontwikkeling, onderwijshuisvesting en om het behoud van de spoedeisende hulp in Gorinchem. Dit vraagt dat de gemeente middelen beschikbaar houdt om waar nodig cofinanciering te kunnen organiseren.</i> <i>-Het i_lab en de coöperatie met onderwijs en bedrijfsleven is een belangrijke aanjager voor regionale samenwerking (onder meer met Altena, Drechtsteden, Molenlanden, Vijfheerenlanden, West Betuwe) op het gebied van innovatie, arbeidsmarkt en een leven lang leren. We ontwikkelen daarin opleidingen op verschillende niveaus. Opleidingen die aansluiten bij wat het regionale bedrijfsleven nodig heeft. Wij streven ernaar het i_lab te realiseren zoals afgesproken in de Regio Deal en in de gezamenlijke businesscase met onderwijs en bedrijfsleven.</i>
Gouda	Lobbyt tegen geluidsoverlast van vliegtuigen.	Qua samenwerking het meest actief in de regio Midden-Holland. <i>-Ontwikkelingen in Gouda zijn van belang voor de ons omliggende gemeenten in de regio en andersom. Veel van de opgaven waar we als stad voor staan, kunnen we alleen op regionaal niveau oplossen. We zetten de intensieve samenwerking in de regio Midden-Holland voort. Wederkerigheid is daarbij belangrijk. Om onze positie te verstevigen kiezen we strategisch. De inhoud is leidend in onze huidige en nieuwe partnerschappen.</i>
Groningen	Hoewel het woord ‘lobby’ niet valt, geeft de coalitie aan op meerdere fronten te willen optrekken naar Den Haag en Brussel. Ze zeggen als bestuurders vaak naar deze steden te gaan om het Gronings geluid te laten horen; hiervoor verstevigen ze de ambtelijke organisatie.	Ook nemen ze actief deel aan de samenwerking binnen Noord-Nederland, de VNG en G40. Wil ook samenwerken met de G4; interessant! <i>-Wij leggen als coalitie de lat hoog met dit coalitieakkoord. Dat betekent dat alle puzzelstukjes op hun plaats moeten vallen om de ambities te kunnen halen, zeker in deze tijden van wereldwijde onzekerheid. Daarbij kunnen we als zesde gemeente van Nederland niet om Den Haag en Brussel heen, want daar wordt een belangrijk deel van de puzzel gelegd. Voorop durven lopen, meepraten over beleid dat ons raakt en aanspraak maken op de juiste fondsen is dus essentieel. Als bestuurders zullen we regelmatig in Den Haag en Brussel te vinden zijn, want ons Groningse geluid moet daar worden gehoord. We versterken de ambtelijke organisatie daarvoor. We kiezen voor strategische samenwerking met andere gemeenten en met wisselende coalities van maatschappelijke partners omdat ons dat verder brengt. We nemen ook actief deel aan de samenwerking binnen Noord-Nederland, de Vereniging Nederlandse Gemeenten en het stedennetwerk G40. We zoeken ook meer samenwerking met Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Utrecht en Eindhoven. De nauwe banden met Oldenburg, Bremen en Hamburg willen we koesteren, maar we kijken ook verder richting Scandinavië.</i>
Gulpen-Wittem	Niets over lobby	Over diverse samenwerkingen in regio:

		-De samenwerking binnen Lijn 50-verband, het middengebied, Novi-gebied, Covid-19, de waterramp en de vluchtelingencrisis laten zien dat we een gezamenlijk belang hebben. Om samen te werken moeten we durven loslaten. In de komende periode zoeken we de samenwerking in de (Eu)regio actief op. We staan voor grote ontwikkelingen die onze gemeente niet in haar eentje aankan. Voor elk onderwerp zetten we de juiste samenwerkingsstructuur in op strategisch en operationeel niveau. We zijn hierin proactief en ondernemend. Dit betekent dat we taken samen uitvoeren met andere gemeenten en op basis van vertrouwen ook taken durven te verdelen over gemeenten. Elke gemeente doet waar ze goed in is. We nemen genoeg met een standaardpakket voor alle gemeenten gezamenlijk en kunnen daardoor kostenefficiënt werken. Samen met buurgemeenten willen we de samenwerking naar een intensiever niveau tillen en dicht om ons heen organiseren. Het gaat dan vooral om strategische uitdagingen, projectmanagement en nieuwe grote taken. Samen aanpakken (expertise) en bekostigen leidt tot een slagvaardiger optreden. De gemeente maakt deel uit van het Novi-gebied Zuid-Limburg, een gebied met een bijzondere status. Wij maken hiervan gebruik als het gaat om samenwerking binnen de regio, met de provincie en het waterschap, met het rijk en in Europa.
Haaksbergen	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Haarlem	Benoemt belangenbehartiging en lobby in het financieel kader en wil van 130 in 2022 naar 665 in 2026 gaan, al is onduidelijk wat dit precies inhoudt.	Met de decentralisatie van het sociaal domein heeft Haarlem de samenwerking met Zuid Kennemerland, de IJmond en Haarlemmermeer verstevigd en is hier positief over. Ze zijn blij met de doorontwikkeling van de MRA. -De uitdagingen in het fysieke en sociale domein die Haarlem kent spelen ook in de regio en zijn vaak gemeentegrens overstijgend. Daarom hebben we de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in regionale samenwerking met Zuid Kennemerland, de IJmond en Haarlemmermeer. Maar ook met de Provincie Noord-Holland en binnen de Metropoolregio Amsterdam (MRA). Deze samenwerking is onontbeerlijk om onze doelen te realiseren. We zijn blij met de doorontwikkeling van de MRA en dragen hier graag ons steentje aan bij. We blijven op het punt staan dat de regionale bereikbaarheid het best gediend is bij uitbreiding van de Vervoerregio Amsterdam en blijven ons daar actief voor inzetten. De radenbijeenkomsten Zuid-Kennemerland vinden we van grote toegevoegde waarde.
Haarlemmermeer	Niets over lobby	Wil in de regio samenwerken voor behoud van kunst en cultuur en groen en recreatie
Halderberge	Doet mee aan een lobby voor nieuwe rond- en snelwegen om sluipverkeer in de dorpskernen tegen te gaan.	Halderberge wil tevens inzetten op het verwerven van bestuurlijke posities binnen regionale samenwerkingsverbanden.
Hardenberg	Wil zich inzetten voor de lobby voor de Nedersaksenlijn en het veranderen van de N36 naar de A36.	Het belang van regionale samenwerking wordt erkend als speerpunt en Hardenberg wil hierin een schakel vormen, vanwege hun strategische ligging. Ze werken samen binnen de Regio Zwolle, de Dutch Techzone en wel twee Regio Deals: Regio Zwolle en Zuid- en Oost Drenthe.
Harderwijk	Voert een lobby op een intercityverbinding, dus vooral waarde voor bereikbaarheid/vervoer	Qua samenwerking heeft Harderwijk samen met de raden van Ermelo en Zeewolde een Gebiedsagenda afgesproken. Dit is een soort lobbycoalitie met strategisch uitgewerkte doelstellingen op bijvoorbeeld wonen, bereikbaarheid, recreatie en toerisme https://provincie.gelderland.nl/geldersegebiedsagenda/ermelo-harderwijk-en-zeewolde
Hardinxveld-Giessendam	Lobby voor betaalbare zorg, woningbouw en leefbaarheid. Regionale lobby voor vermindering verkeersdrukke	Werkt verbindend samen met de Drechtsteden, maakt deel uit van de Smart Delta Drechtsteden.

Harlingen	Lobby voor regulering van huisvesting van arbeidsmigranten en nulmetingen bij mijnbouwschade	Niets over samenwerkingsverbanden
Hattem	Niets over lobby	Vindt regionale samenwerking belangrijk <i>-We benutten de kansen die (regionale) samenwerking biedt om de realisatie van onze bovenlokale opgaven bereikbaar te maken. Dat gaat niet alleen over het pakken van kansen op cofinanciering, maar ook over het langs regionale weg werken aan zaken die lokaal effect hebben voor onze inwoners</i>
Heemskerk	Wil gemeenschappelijk lobbyen in regionaal verband en wil haar strategische positie binnen MRA versterken	Metropoolregio Amsterdam en andere partners: <i>-Een goede samenwerking is ook essentieel voor onze positie op provinciaal, landelijk en zelfs Europees niveau. In de lobby naar de provincie en het Rijk is het belangrijk dat we als regio op elkaar kunnen rekenen. Ook zetten we in op strategische advisering, zodat we op een volwaardige manier mee te doen met de Metropoolregio Amsterdam (MRA). De stem van Heemskerk en de IJmond moet duidelijk gehoord worden. Door samen te werken versterken we onze positie.</i> <i>-We werken samen met onze buurgemeenten om onze voorzieningen optimaal in stand te houden of te verbeteren.</i> <i>-We werken samen voor een sterkere lobby richting de Provincie, het Rijk en verbonden partijen.</i> <i>-We zetten in op strategische advisering, zodat we ontwikkelingen tijdig zien, daarop kunnen inspelen en volwaardig meedoen met MRA, IJmond, ROM en ESJ.</i>
Heemstede	Lobbyt op het gebied van mobiliteit, namelijk voor hoogwaardig regionaal vervoer	Heemstede is daarnaast actief in de Metropoolregio Amsterdam en wil de regio Zuid-Kennemerland versterken
Heerde	Niets over lobby	Is positief maar kritisch op regionale samenwerking, en kiest daarom voor een focus op enkele gemeenten.
Heerenveen	In coalitieverband	Wil graag de krachten bundelen met de regio om kwesties aan te pakken in Den Haag en Brussel en daar gerichte contacten leggen. Ze zijn dus pro-coalitielobby, maar de uitwerking blijft achter. <i>-We kunnen natuurlijk niet alles alleen. Er zijn grote, complexe vraagstukken - waaronder woningbouw, de stikstofcrisis en de energietransitie - die over onze gemeentegrenzen heen gaan. Door de krachten te bundelen met andere gemeenten en de provincie, kunnen we deze grote opgaven effectiever aanpakken. Ook willen we op grond van de programma's in dit akkoord, gericht contacten leggen in Den Haag en Brussel. We willen echt naast elkaar staan, daar zetten we op in. Want samenwerking vergroot onze slagkracht en stimuleert de brede welvaart.</i>
Heerlen	Wil een eigen concrete lobbyagenda voor de ontwikkeling van Heerlen-Noord. Ook willen ze lobbyen voor meer politiecapaciteit, een intercityverbinding met Aken en de mogelijkheid om als gemeente zelf flitspalen te plaatsen.	In Parkstadverband willen ze bepaalde lobbythema's voor de regio oppakken en zo de lobbykracht richting Den Haag en Brussel versterken. Ook zijn ze actief in de Euregio.
Heeze-Leende	Niets over lobby	Kennisregio, hecht waarde aan zelfstandigheid
Heiloo	Niets over lobby	BUCH-samenwerking (ambtelijke organisatie)
Hellendoorn	Lobbyt (in coalitieverband) voor een verdubbeling van de N35	Werkt samen met de Twentse en Sallandse gemeenten om de werkgelegenheid te vergroten
Helmond	Wil meer optrekken met de gemeenten in de regio om hun belang in Den Haag en Europa voortdurend onder de aandacht te brengen.	Ze werken onder andere samen in de MRE en Stedelijk Gebied Eindhoven (en Brainportregio): <i>-Met Eindhoven zijn wij duostad van de Brainportregio en tegelijkertijd centrumstad van de Peel. We blijven volop investeren in deze samenwerking en vervullen van harte de brugfunctie naar de Peel. We trekken samen met Eindhoven en de andere</i>

		19 gemeenten op om het belang van deze regio in Den Haag en in Europa voortdurend onder de aandacht te brengen. Juist nu is dat belangrijk, vanwege de enorme groei die deze regio doormaakt. Met alleen meer huizen en meer banen loopt de boel gewoonweg vast. Want deze groei vraagt tegelijkertijd forse investeringen in infrastructuur, in culturele en maatschappelijke voorzieningen, in scholen, in het zorgaanbod. Dit is een uitdaging die aandacht en investering vraagt op landelijk en zelfs Europees niveau. Ook de samenwerking binnen Brabant, binnen de Metropoolregio Eindhoven (MRE) en het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) blijft de komende tijd belangrijk. Voor de nodige afstemming van ontwikkelingen en op z'n tijd ook om een vuist te kunnen maken naar andere overheden.
Hendrick-Ido-Ambacht	In coalitieverband met Drechtsteden voor de ambities van Groeiagenda Drechtsteden 2030. Lobbyt voor een tweede viaduct over de A16 en een versterking van de politiecapaciteit	Smart Delta Drechtsteden. Wat betreft de regionale samenwerking met de Drechtsteden zijn ze erg positief. <i>-Regionale samenwerking is erg belangrijk voor ons. Wij hechten veel waarde aan de krachtige samenwerking in de Drechtsteden en zien veel voordelen in gezamenlijke lobby's. We zijn in de afgelopen bestuursperiode op een andere manier met elkaar gaan samenwerken. De nieuwe samenwerking in het sociaal domein maakt maatwerk en lokale sturing mogelijk. De ondersteunende diensten worden nu door de servicegemeente Dordrecht aan ons geleverd. In het ruimtelijk-economisch domein werken we al wat langer samen aan de ambities van de Groeiagenda Drechtsteden 2030.</i>
Hengelo	Niets over lobby	Niets over samenwerking
's-Hertogenbosch	Erkent het belang van samenwerking op lobbygebied en werkt dit concreet uit in actiepunten. Dit doen ze waar kan in samenwerking met de VNG, G40, B5 (grote vijf Brabantse gemeenten) en andere gemeenten.	VNG, G40, B5. Noordoost-Brabant. Ook vervullen ze een actieve rol in de regio Noordoost-Brabant en BrabantStad. <i>-Of het nu gaat om woningbouw, de energietransitie, het werken aan gelijke kansen of de bescherming tegen hoogwater: we kunnen deze opgaven niet alleen oppakken als gemeente. Samenwerking met medeoverheden is van groot belang om onze lokale en regionale doelen te realiseren. Specifiek zien we kansen om steun en cofinanciering te organiseren voor Bossche opgaven bij de provincie, het rijk en Europa. Bij het rijk zien we dat er op de grote taken voor gemeenten structureel te weinig geld is. En dat er op specifieke opgaven grote incidentele potten zijn. Op beide willen we onze lobby richten. Het gaat ons niet alleen om 'halen', we hebben ook wat te bieden. Er zijn genoeg onderscheidende projecten, methoden en ervaringen in onze gemeente waarvan andere steden en provincie, rijk, Europa kunnen leren. Met een college van zes wethouders, maken we in de breedte meer tijd vrij voor lobby en voor aanwezigheid in onze landelijke en regionale samenwerkingsverbanden. Dat willen we volop gaan benutten. In het besef dat lobby om een lange adem vraagt</i> <i>-We gaan actief aan de slag met lobby. We richten ons primair op de hoofdopgaven. Daar waar het kan, maken we de verbinding met lobby van VNG, G40, B5 en andere gemeenten.</i> <i>-In de regio Noordoost-Brabant vervullen we de actieve rol, die van een centrumgemeente verwacht mag worden.</i> <i>-We continueren de samenwerking in BrabantStad en gaan graag aan de slag met een gezamenlijke agenda.</i>
Het Hogeland	Niets over lobby	Is een vrij jonge gemeente en wil gezien de complexiteit van maatschappelijke opgaven samenwerken met andere overheden, maar vanuit een zelfbewuste houding. Niets concreets over samenwerking
Heumen	Heeft een strategische visie voor het sociaal domein en wil hierop lobbyen	Qua regionale samenwerking benoemt Heumen RES en RAS (Regionale Adaptie Strategie). Doet mee met de verstedelijkingsstrategie Groene Metropoolregio / Regio Foodvalley op het gebied van woningbouw en mobiliteit. Heeft een kadernota om grip te houden op regionale samenwerking en om te voorkomen dat er een lappendeken van samenwerkingsverbanden ontstaat.
Heusden	Lobbyt via de MRE bij het Rijk voor oplossingen voor problemen van	Is aangesloten bij diverse regionale samenwerkingsverbanden, zoals MRE, maar ook bij K80.

	verkeersknooppunten en de verbreding van de A67 en N279.	
Hillegom	In coalitieverband, erkent belang van strategisch samenwerken en lobby	Werkt samen aan strategische agenda's binnen de Duin- en Bollenstreek (die meerdere gemeentelijke lobbytrajecten heeft lopen, zoals deze https://www.noordwijk.nl/wp-content/uploads/2023/07/04-Uitvoeringsagenda-Duin-en-Bollenstreek-25-1-2022.pdf) en Holland Rijnland. Ook werken ze aan de relaties met regio Kennemerland en de Metropoolregio Amsterdam.
Hilvarenbeek	Niets over lobby	Uitbouwen van regionale samenwerkingen is van belang, ook met Belgische Kempen, Nederlandse Kempen, Eindhoven en omgeving. Samenwerking wordt gezien als effectief voor uitwisseling van informatie en middelen, met zelfbewust karakter moet blijven.
Hilversum	Niets over lobby, maar wil wel een snelfietsnetwerk realiseren met omliggende gemeenten.	Ziet zichzelf als een centrumgemeente in de Gooi en Vechtstreek, maar benoemt niet hoe ze hier verder hun verantwoordelijkheid wil pakken.
Hoeksche Waard	Wil een sterkere rol spelen in de lobby via de VNG, samen met de regio.	Erkent het groeiende belang van regionale lobby en wil een sterke lobbyagenda op poten zetten. Is deel van de Regio Deal Zuid-Hollandse Delta, en de R8.
Hof van Twente	Wil actief samenwerken op lobby en een lobbycoalitie vormen	Ook is Hof van Twente actief in de P10, een samenwerkingsverband tussen ruim twintig plattelandsgemeenten in Nederland. https://p-10.nl/ <i>-Gemeente Hof van Twente is onderdeel van diverse samenwerkingsverbanden, van regionaal tot Europees. Samen met andere overheden en instanties worden gedeelde problemen aangepakt en behartigen wij onze belangen, bijvoorbeeld door het aantrekken van cofinanciering. Hof van Twente legt bij deze vormen van samenwerking de nadruk op de specifieke positie van grote plattelandsgemeentes. Deze activiteiten zijn onmisbaar voor de belangen van onze gemeente op langere termijn. Dat geldt ook voor doelgerichte lobbyactiviteiten richting de provincie en de rijksoverheid. Ook via deze wegen willen we onze standpunten verhelderen en bijdragen aan het realiseren van onze gemeentelijke doelen.</i> <i>-Tot slot blijven we actief onze plattelandsbelangen behartigen in P10-verband, het samenwerkingsverband tussen ruim twintig plattelandsgemeenten in Nederland. Het uitgangspunt hierbij is dat stedelijk gebied en platteland elkaar nodig hebben én versterken. Deze gemeenten trekken samen op in de lobby en belangenbehartiging van plattelandsbelangen richting provincie, landelijke overheid en Europese Unie</i>
Hollands Kroon	In coalitieverband	Is ook actief binnen de P10 en de regio. Wil de samenwerking verbeteren in zowel de uitvoering als de bestuurlijke kaderstelling.
Hoogeveen	Wil lobbyen in coalitieverband	Tevreden over samenwerking in de regio, zoals de Dutch TechZone, Regiodeal Zuid- en Oost Drenthe en Regio Zwolle. Hier zien ze wel lobbymogelijkheden in. <i>-We zijn blij met de samenwerking in de regio. Deze samenwerking, vooral deelname aan de Dutch TechZone, Regiodeal Zuid en Oost Drenthe en Regio Zwolle, is nodig om de belangen van een grotere regio, inclusief de belangen van Hoogeveeners te dienen. Samenwerking in de regio moet bijdragen aan onze economie, woningbouw en bereikbaarheid. Samen sta je sterker als het gaat om subsidies of geld vanuit Den Haag of Brussel. En je bent als gemeente in een sterke regio nog aantrekkelijker voor bedrijven met alle kansen op werk. We gaan dus door met deze samenwerking.</i>
Hoom	Wil lobbyen naar het Rijk voor een collectieve aanpak van het waterplantenprobleem. Benoemt als	Werkt veel samen in de regio en daarbuiten, zoals het Pact van Westfriesland, Noord-Holland Noord, MRA en de G40.

	lobbyspeerpunt in het algemeen dat het belangrijk is om als regio één verhaal uit te dragen.	<i>-Hoorl is centrumgemeente van Westfriesland en sterk verbonden met de regio. De uitdagingen, maar ook de kansen waar wij als gemeente voor staan houden niet op bij onze gemeentegrenzen.</i> <i>-Binnen en buiten het Pact van Westfriesland werken we samen met onze buurgemeenten om samen een nog sterkere regio te worden; voor onze inwoners, onze ondernemers maar zeker ook voor de bezoekers van onze mooie regio. Ook naar buiten toe trekken we samen op om de belangen van onze regio zo goed mogelijk te behartigen.</i> <i>-Ook bovenregionaal zoeken we nadrukkelijk de samenwerking op. Op de schaal van Noord-Holland Noord, de provincie, met de Metropool Regio Amsterdam. En als lid van de G40, het stedennetwerk van de 40 (middel)grote steden (centrumgemeenten) in Nederland die met elkaar samenwerken rond stedelijke vraagstukken.</i>
Horst aan de Maas	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Houten	In coalitieverband	Samenwerking in de Kromme Rijnstreek is belangrijk. Houten maakt daarom deel uit van Integraal Ruimtelijk Perspectief U10, een multifocaal samenwerkingsverband ter vertegenwoordiging van de regio. <i>-Ook onze buurgemeenten in de Kromme Rijnstreek hebben ambities in het ruimtelijk domein. We vinden het belangrijk deze ambities in samenhang te bekijken. De gemeenten Bunnik, Houten, Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede intensiveren daarom de samenwerking en maken, als uitwerking van het Integraal Ruimtelijk Perspectief U10 (IRP), een gezamenlijk perspectief op het Kromme Rijn- en het Heuvelruggebied waarbij de focus ligt op wonen, werken, bereikbaarheid en leefbaarheid (groen). Onderdeel van de samenwerking is het gezamenlijk optrekken richting U10, provincie en Rijk om de regio goed te vertegenwoordigen en om daarmee de realisatie van de ambities te vergroten. Hiermee organiseren we tevens uitvoeringskracht in het kader van het Integraal Ruimtelijk Perspectief U16. We zien daarbij een meerwaarde om het Waterschap en de Provincie Utrecht ook bij de totstandkoming van dit perspectief te betrekken. We continueren onze gemeentelijke bijdrage aan de uitvoering van het IRP.</i>
Huizen	Niets over lobby	MRA en de Regionale Samenwerkingsagenda
Hulst	Wil lobbyen voor meer wijkagenten	Niets over samenwerken (maar het heeft wel een meerwaarde)
IJsselstein	Is middels IJsselstein 2040 aan het nadenken wat voor gemeente IJsselstein wil zijn, waar een strategische agenda voor komt.	Maakt deel uit van de U10
Kaag en Braassem	Wil een lobby richting de provincie over woningbouw (in het specifiek het oprekken van de grenzen van de BSD).	Ze werken al jaren goed samen met Nieuwkoop en Alphen aan den Rijn en bundelen hierdoor kennis en expertise. Verder niets over regionale samenwerking.
Kampen	Vindt lobby belangrijk, wil voor elke opgave een lobbystrategie maken. Wil lobbyen bij de provincie over goed (elektrisch) openbaar vervoer. Ook lobbyen ze voor verkeersveiligheid en vitaal platteland.	Werkt samen in de Regio Zwolle.
Kapelle	In coalitieverband	Hecht waarde aan regionale samenwerking voor het oplossen van grotere maatschappelijke opgaven. Het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO, vormt o.a. een gezamenlijke lobby richting Den Haag en Brussel https://samenzeeland.nl/ozo/), Vereniging Zeeuwse Gemeenten (VZG, zorgt voor één boodschap aan de VNG) en het Bestuurlijk Platform de Bevelanden zijn hierbij belangrijk.

Katwijk	Lobbyt voor woningbouw, mobiliteit, sociaal domein en verduurzaming (subsidies vanuit het Rijk) en de ondertunneling van de N206.	Werkt regionaal samen binnen de Duin- en Bollenstreek en Holland-Rijnland en vormt hierin een 'scharnierfunctie'. Wil deze samenwerkingen versterken.
Kerkrade	Niets over lobby	Hecht wel waarde aan samenwerking in Parkstad-verband en in Zuid-Limburg. Maakt tevens deel uit van de Eurode (samenwerking tussen Kerkrade en Herzogenrath), GIP (Grens Info Punt) en SGA (Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling).
Koggenland	In coalitieverband (wil een Regio Deal)	Werkt samen in het Pact van Westfriesland, voornamelijk op het gebied van gemeenschappelijke regelingen. Er wordt onderzocht of versteviging en misschien zelfs wel een Regio Deal mogelijk is. Bij het versterken van Westfriesland mag de democratische legitimiteit niet verloren gaan.
Krimpen aan den IJssel	Niets over lobby	Krimpen schuift geregeld aan bij regionale gesprekstafels. Met buurgemeente Krimpenerwaard hebben ze samengewerkt aan Panorama Krimpenerwaard, maar dit heeft niet tot het beoogde doel geleid.
Krimpenerwaard	In coalitieverband. Is alert op het doen en laten van het Rijk (zoals het sociaal domein en gemeentefinanciering) en wil hierbij betrokken worden.	Wil samen optrekken met de provincie, zoals bijvoorbeeld een lobby voor verruiming van de woningbouw. Verder werken ze samen in de regio Midden-Holland en met omliggende gemeenten.
Laarbeek	Niets over lobby	Qua regionale samenwerking oriënteren ze zich op Gemert-Bakel, de Peelgemeenten en de MRE. <i>-Met het vaststellen van de Toekomstvisie "Samen daadkrachtig en energiek naar 2030" is er door de gemeente en de gemeenschap een bewuste keuze gemaakt om een zelfstandige gemeente te blijven. Voor een deel van de maatschappelijke opgaven kan de uitvoering het best plaatsvinden op het laagste schaalniveau, namelijk dat van de gemeente Laarbeek. Bij andere opgaven ligt het echter voor de hand om op basis van 'goedschaligheid' de samenwerking met anderen aan te gaan. Voorbeelden hiervan zijn Metropoolregio Eindhoven, Belastingssamenwerking Oost-Brabant, de samenwerking met Gemert-Bakel, de Peelgemeenten, Senzer, de Veiligheidsregio en de Omgevingsdienst Zuidoost Brabant. Niet alleen zijn sommige vraagstukken te complex om lokaal op te pakken, maar ze zouden ook te kostbaar zijn. Denk aan de regionale afvalinzameling door Blink of de coronabestrijding door de GGD. We kijken als gemeente dus ook over de lokale en regionale grenzen heen. Dit is goed voor de regio en goed voor Laarbeek.</i>
Land van Cuijk	Niets over lobby	Niets over samenwerking (wel onderdeel van R8)
Landgraaf	Lobby in coalitieverband. Wil de politiek-bestuurlijke druk gaan opvoeren in de aankomende collegeperiode. De stikstofproblematiek belemmert het oplossen van een gevaarlijke verkeerssituatie bij de grens, iets waar Landgraaf bij de Duitse regering al langer voor lobbyt, maar door stilte vanuit Den Haag niet succesvol in is geweest. Ook lobbyen ze op Parkstadniveau voor	Parkstad-Limburg

	een flexibele flitspaal. Ze steunen de lobby van buurgemeente Heerlen voor een intercityverbinding met Aken. Lobbyen in Parkstadniveau is belangrijk volgens Landgraaf.	
Landsmeer	Pleit voor lobby over Bijzonder Provinciaal Landschap en woningbouw	Werkt samen in de regio Zaanstreek-Waterland en de MRA. <i>-De gemeente Landsmeer geeft zich ten slotte rekenschap van provinciale en landelijke visies en geeft hieraan op lokaal niveau invulling. Waar deze visie niet in lijn is met de thema's en speerpunten van Landsmeer zal er een actieve lobby plaatsvinden om deze visies bijgesteld te krijgen.</i> <i>-Zet zich proactief in en voert een continue lobby, richting Provinciale en Gedeputeerde Staten over Bijzonder Provinciaal Landschap, het Masterplan Wonen en de notitie Lintbebouwing om te komen tot meer woningbouw, met als doel dat Landsmeer in staat wordt gesteld zelf de lokale belangen af te wegen en op die manier de toekomst van de locaties zelf kan bepalen;</i> <i>-Landsmeer maakt deel uit van de regio Zaanstreek-Waterland en opereert in allerlei samenwerkingsverbanden, zoals de Metropoolregio Amsterdam (MRA), de Veiligheidsregio Zaanstreek-Waterland en de Vervoerregio. Verbinding met de regio is noodzakelijk om alle gemeentelijke taken uit te kunnen blijven voeren, op het niveau dat de inwoners van hun gemeente mogen verwachten en om de ambities zoals verwoord in de Toekomstvisie 2025 en in dit coalitieprogramma te realiseren. Het gemeentebestuur, de ambtelijke organisatie en ook de gemeenteraad zoeken de regionale samenwerking op en zij spelen, voor zover in hun vermogen ligt, in op regionale ontwikkelingen. De gemeente Landsmeer moet haar blik blijven richten op de omliggende gemeenten en de bredere regio. Verbinding met andere colleges, regionale vertegenwoordigers in of volgers van gemeenschappelijke regelingen vanuit de gemeenteraad (de raadsrapporteurs) leidt tot zichtbare aanwezigheid op regionaal en provinciaal niveau. De nieuwe coalitie wil daar veel aandacht aan blijven besteden om grip en overzicht te kunnen houden op zaken die van belang zijn voor (de toekomst van) Landsmeer. De gemeente Landsmeer geeft zich ten slotte rekenschap van provinciale en landelijke visies en geeft hieraan op lokaal niveau invulling. Waar deze visie niet in lijn is met de thema's en speerpunten van Landsmeer zal er een actieve lobby plaatsvinden om deze visies bijgesteld te krijgen.</i>
Lansingerland	Lobbyt op het gebied van bereikbaarheid, namelijk voor de vertramming van de ZoRo-lijn en een nachtnet van de Randstadrail	Niets over samenwerking, onderdeel van de R8
Laren	Noemt twee lobbyspeerpunten: OV-bereikbaarheid en investering in een tunnel onder de A1. Dit laatste doen ze in verband met Regio Gooi en Vechtstreek en de MRA. <i>-We lobbyen om de OV-bereikbaarheid verder te verbeteren en maximaal van de HOV-aanleg te profiteren. Daaronder valt ook de ondersteuning voor inzet van de 'Singer Expres', als onderdeel van de OV-concessie.</i> <i>-We benutten de Regio Gooi & Vechtstreek en de MRA om te blijven lobbyen voor ondertunneling van de A1 en nemen dit mee in onze visies, in het besef dat dit pas op zeer lange termijn zal kunnen plaatsvinden.</i>	Gooi en Vechtstreek, MRA. Ook maken ze deel uit van de BEL-combinatie.
Leeuwarden	Wil lobbyen voor oplossen van spoor-gerelateerde bereikbaarheidsknelpunten en de aanleg van de Lelylijn	Qua samenwerking zien ze een belangrijke stevige positie voor Noord-Nederland en zien ze als centrumgemeente een verbindingsverantwoordelijkheid.

		<i>-We blijven ons inzetten voor een stevige positie van Noord-Nederland op nationaal en Europees niveau. Als hoofdstad van Fryslân en als centrumgemeente voelen we ons verantwoordelijk om regiopartners met elkaar te verbinden. Het Rijk spreekt ons op diverse terreinen in die rol aan en we ontvangen rijksgeld om in onze regio te besteden. We werken inhoudelijk nauw samen met de provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân en de Friese gemeenten. Ook op het gebied van de bedrijfsvoering overwegen we verdere samenwerking. Met de nieuwe Europa Agenda richten we ons de komende periode op de grote opgaven als de energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en cultuurtoerisme. Steeds vaker werken we hierbij samen met andere besturen en met maatschappelijke organisaties. We doen actief mee in relevante netwerken en partnerschappen. We staan positief tegenover nieuwe samenwerkingsverbanden. Wel willen we vooraf bepalen wat de meerwaarde van zo'n samenwerkingsverband is en op welke wijze democratische controle plaatsvindt. De sturing, beheersing en verantwoording van samenwerkingsverbanden kan beter. We gaan de kadernota Verbonden Partijen hierop aanpassen.</i>
Leiden	Lobbyt op Rijksniveau voor jeugdhulp.	De samenwerking met andere overheden is gedetailleerd uitgewerkt. Leiden ziet zichzelf als centrumgemeente in de Leidse regio en werkt nauw samen. Ook de Groeiagenda Zuid-Holland wordt genoemd, waarin actief wordt samengewerkt om de regio te versterken op economisch vlak. Leiden werkt ook samen in VNG, G40 en Netwerk Kennissteden NL om het gezamenlijke geluid te versterken. Holland-Rijnland, Zuidelijke Randstad als regionale lagen.
Leiderdorp	Niets over lobby	Holland-Rijnlandverband
Leidschendam-Voorburg	Niets over lobby	Ze zien het nut van regionale samenwerking en willen hierin een actievere rol spelen. Het college zal inzetten op het opstellen van een regionale samenwerkingsagenda.
Lelystad	Noemt concrete lobbypunten voor het versterken van de infrastructuur, namelijk een station Lelystad-Zuid, Lelystad Airport en de Lelylijn. Ook wordt er een lobbyagenda opgesteld voor het vestigen van een kennisinstelling die WO/HBO aanbiedt.	Neemt deel aan de MRA, maar wil hun visie uitbreiden naar Randstad en Oost-Nederland.
Leudal	Geeft aan in te willen springen bij nieuwe lobby's op bereikbaarheidsgebied, maar is hier geen initiatiefnemer.	Zegt regionaal samen te werken, maar geeft geen voorbeelden afgezien van Cultuurregio Noord-Limburg.
Leusden	Lobbyt om meer fondsen en subsidies voor de energietransitie naar Leusden te halen. Het vergroten van de lobbykracht richting de Rijksoverheid vinden ze belangrijk en willen ze aanpakken via netwerken met andere gemeenten en provincie. Ook willen ze lobbyen voor meer politiecapaciteit.	Ze werken samen met buurgemeenten en in de regio, welke worden niet specifiek genoemd.
Lingewaard	In coalitieverband	Samen met Overbetuwe vormt Lingewaard een strategisch middengebied binnen de Groene Metropoolregio. Dit willen ze versterken met de Strategische agenda Middengebied.

Lisse	De bereikbaarheid staat onder druk in Lisse en daar moet een lobby voor komen op Rijksniveau, waar samenwerking met de regio nodig voor is. In het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit wordt dit als concreet speerpunt uitgewerkt. Voor jeugdzorg en sociaal domein is een lobby nodig voor extra financiële middelen.	Lisse werkt samen in meerdere samenwerkingsverbanden, onder meer in HLT-samen (de ambtelijke fusieorganisatie van Hillegom, Lisse en Teylingen). Ook zitten ze in de Duin- en Bollenstreek. Gezien de kosten van samenwerken en de democratische legitimiteit blijven ze wel kritisch op samenwerkingsverbanden.
Lochem	Niets over lobby	Samenwerking met gemeenten, provincie en Rijk nodig voor de verduurzamingsopgave. Ze verkennen mogelijkheden tot samenwerking met de regio Achterhoek..
Loon op Zand	Niets over lobby	Regionale samenwerking belangrijk, maar hier niet uitgewerkt
Lopik	Wil actief lobbyen voor het verbinden van OV-knooppunten IJsselstein en Woerden.	Samenwerken met andere gemeenten wordt gedaan, maar de burgers van Lopik staan voorop. Concrete uitwerkingen van regionale verbanden worden niet genoemd.
Losser	Niets over lobby	Werkt samen met Oldenzaal, Dinkelland en Tubbergen voor de Regionale Energie Strategie Twente.
Maasdriel	In coalitieverband	Benoemt een lobbycoalitie met 's-Hertogenbosch, Zaltbommel en West-Betuwe en provincies Noord-Brabant en Gelderland om het spoor te verbeteren (Programma Hoogfrequent Spoor (PHS)). Verder wordt er samengewerkt in Regio Rivierenland en de Regio 's-Hertogenbosch. Ook nemen ze deel aan de RES Fruitdelta Rivierenland.
Maasgouw	Niets over lobby	Werkt samen in MER-verband en werkt samen met de gemeenten Echt-Susteren en Roerdalen, maar ook met andere buurgemeenten en in de Euregio
Maashorst	Lobbyt op mobiliteitsgebied, voor een bus rapid transit en de regionaal lopende Corridoraanpak A50.	Regionale samenwerking is uitgebreid uitgewerkt en is van waarde. Maashorst doet mee met de Regiodeal in Noordoost-Brabant en wil een actievere rol in de regio als grote gemeente. <i>-We zetten in op een intensieve en constructieve samenwerking in de regio en daarbuiten. Het aantal gemeentegrens overstijgende opgaven neemt immers toe, evenals het aantal thema's dat we met buurgemeenten en de provincie oppakken. De regio wordt door het rijk ook steeds vaker onderkend als een belangrijk niveau om opgaven op te pakken. De Regiodeals, waarvan er ook één met de Regio Noordoost-Brabant is gesloten, zijn daar een bewijs van. Als nieuwe en grotere gemeente willen we een prominentere positie innemen in de regio. We werken daarbij maximaal samen met onder andere AgriFood Capital en Regio Noordoost-Brabant. De gemeentenaam is en blijft Maashorst. We brengen focus aan door aan te sluiten bij onze keuzes in dit bestuursakkoord en proberen onze bestuurlijke en ambtelijke inspanningen zo efficiënt mogelijk in te zetten. Daarnaast gaan we op zoek naar ambassadeurs en boegbeelden vanuit het bedrijfsleven en andere grote werkgevers die kunnen helpen om de gemeente Maashorst duidelijker op de kaart zetten.</i>
Maassluis	Wil lobbyen voor meer politiecapaciteit. Ook steunen ze de VNG in de insteek dat het Rijk passende financiering moet verstrekken voor de verduurzamingsopgave én de rijksbijdrage in algemene zin. Maassluis maakt zich zorgen om de	Qua samenwerkingsverbanden werkt Maassluis ze samen met Vlaardingen en Schiedam, maar richt zich ook op Midden-Delfland en Westland. Ook de Metropoolregio Rotterdam Den Haag speelt een rol (op mobiliteitsgebied).

	tekorten en het naderende 'Ravijnjaar 2026'.	
Maastricht	Wil hun eigen lobbycapaciteit intensiveren. Kennis van netwerken in de regio is onmisbaar. Ook wil Maastricht lobbyen voor het omvormen van Maastricht tot doorreisstation en een lobby richting Den Haag voor meer politiecapaciteit in Limburg. De lobbyinzet moet worden versterkt binnen de ambtelijke organisatie van Maastricht.	Maastricht werkt actief samen in Zuid-Limburg en wil deze verbeteren. Ook spelen ze een rol in de Euregio en wil bestaande netwerken gebruiken om de regio (inter-)nationaal op de kaart te zetten, bijvoorbeeld voor intensievere OV-verbindingen. Tevens wil ze inzetten op Regio Deals.
Medemblik	Niets over lobby	Regionale samenwerking essentieel voor economische ontwikkeling, doet mee met het Pact Westfriesland
Meerssen		
Meijerijstad	Behartigt de belangen van de gemeente op zeer professioneel niveau, dat is het streven	Meijerijstad is actief in regionale samenwerkingen en maakt deel uit van de M50 (netwerk van middelgrote gemeenten, https://www.middelgrotegemeenten.nl/strag+m50/default.aspx) <i>-De maatschappelijke opgaven houden niet op bij de gemeentegrens. In samenwerkingsrelaties zijn we een (pro-)actieve partner en soms een trekker. Het bestuur behartigt als ambassadeur en lobbyist de belangen van de gemeente met de professionaliteit van een 100.000+ gemeente.</i>
Meppel	De financiën staan onder druk en daarom moet er gelobbyd worden voor meer middelen vanuit het Rijk. Daarom is een concreet punt dat er meer aandacht moet komen voor lobby en public affairs voor verwerving van Europese, Rijks- en provinciale subsidies. Hoe ze hier precies aandacht aan willen geven, is niet uitgewerkt	Ze willen wel energie steken in de samenwerking in de regio Zwolle en met de provincie Drenthe.
Middelburg	In coalitieverband	Wil de samenwerkingen in de regio versterken, zoals het OZO (die lobbycoalitie) en de Z4. Middelburg wil als centrumgemeente een voorbeeldrol spelen en wil in diverse commissies van de VZG en VNG meedoen.
Midden-Delfland	Niets over lobby, wel in het verleden (Bijzonder Provinciaal landschap)	Wel zien ze hun belang als Bijzonder Provinciaal Landschap (een lobbytraject waar tevens andere gemeenten aan mee hebben geholpen, waaronder Delft, Lansingerland, Maassluis, Midden-Delfland, Pijnacker-Nootdorp, Rotterdam, Schiedam, Vlaardingen en Westland) in een verstedelijkte regio en wil daarom samenwerken met andere overheden, maar wordt hierin niet veel concreter dan de Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Ook wordt de RIA (regionale investeringsagenda) genoemd. https://vng.nl/artikelen/regionale-investeringsagendas-rias
Midden-Drenthe	Wil een lobby om de bereikbaarheid van dorpskernen op niveau te	Welke samenwerkingsverbanden wordt niet duidelijk in dit bestuursakkoord.

	houden. Ook wil Midden-Drenthe actief op zoek naar extra subsidie bij provincie, Rijk en Europese Unie. Hierbij wordt erkend dat dit het best samen met andere gemeenten en samenwerkingsverbanden aangepakt kan worden.	
Midden-Groningen	Wil bestuurlijke strategie en lobby op poten zetten voor meer subsidieverwerving om de gemeenten uit financieel zwaar weer te helpen. Dit willen ze samen met andere aardbevingsgemeenten doen. <i>-Naast bezuinigingen willen we onderzoeken of we door middel van betere subsidieverwerving onze inkomsten kunnen vergroten. Hiervoor zal zowel een ambtelijke en bestuurlijke strategie en lobby nodig zijn. Daarnaast willen we samen met de aardbevingsgemeenten inzetten op een lobby om het vierde deel van de NPG-middelen te behouden.</i>	Samenwerking met andere gemeenten gebeurt formeel, in gemeenschappelijke regelingen, maar ook informeel, in bestuurlijk en ambtelijk overleg. Geen concrete verbanden genoemd.
Moerdijk	Ook Moerdijk zet in op het verwerven van meer subsidie, op provinciaal en Europees niveau. Daarom sluiten ze zich aan bij de Regionale Investeringsagenda's en (nieuwe) initiatieven van andere gemeenten en overheden. Hier wordt budget (500.000 euro) voor vrijgemaakt, maar Moerdijk is niet zelf initiatiefnemer.	Niets concreets over samenwerking behalve de Regionale Investeringsagenda's.
Molenlanden	Zet zich in voor lobby voor innovatieve oplossingen voor de huidige woningmarkt en jongeren die hierdoor lastig aan een huis kunnen komen. Ook zet het college in op een stevige lobby voor betere bereikbaarheid (openbaar vervoer) en verkeersveiligheid.	Niets concreets over samenwerking
Montferland	Wil lobbyen voor een verbreding van de A12 en een verlengde A15 die daarop aansluit.	In het raadsakkoord staat dat Montferland lid wil worden van de Regio Achterhoek. Daarnaast zijn ze lid van de Liemerse Ambassade en werken ze samen met de Groene Metropoolregio.
Montfoort	Niets over lobby	Er wordt samengewerkt op het gebied van woningbouw en verstedelijking, maar niets over samenwerkingsverbanden.
Mook en Middellaar	Niets over lobby	Werkt samen in de regio, maar is kritisch op de onderwerpen en het outsourcen van taken.
Neder-Betuwe	Niets over lobby	Benoemt het belang van regionale samenwerking met buurgemeenten. Niets over lobby.

Nederweert	Wil deelnemen aan bestaande lobby omtrent de A2 en de verkeerssituatie in Zuidoost-Brabant..	Samenwerking met buurgemeenten wordt genoemd op het gebied van integrale veiligheid, waarin Nederweert wil samenwerken met Weert en Leusdal <i>-Inbreng van de Nederweertse belangen in de bestaande lobby A2/verkeerssituatie omgeving Zuidoost-Brabant.</i> <i>-Aansluiten bij initiatieven (zoals SmartwayZ.NL: het innovatieve mobiliteitsprogramma in ZuidNederland) ter bevordering van bereikbaarheid, mobiliteit en innovatie. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van mobiliteitshubs.</i>
Nieuwegein	Erkent het belang van lobby en samenwerking in de regio en wil hierin investeren. Om de inhoudelijke thema's uit te werken en financiering vanuit het Rijk/EU te verkrijgen, wordt extra ambtelijke strategische capaciteit ingezet.	Hecht waarde aan regionale samenwerking: <i>-De gemeente Nieuwegein staat niet alleen. We zien dat op steeds meer gebieden wordt samengewerkt en zijn daarbij afhankelijk van gemeenten in de regio. We hebben een sterke positie in de regio en willen deze ook behouden. We werken op verschillende thema's samen met de stad Utrecht. Deze samenwerking willen we vanuit gelijkwaardigheid op 'alliantie onderwerpen' versterken. Het gaat hierbij om de A12 zone, de centrale as, de Merwedelijn en Rijnenburg. De focus op de bredere regio is ook belangrijk. Vanuit het overkoepelende thema 'gezond stedelijk leven' zijn er veel onderwerpen waar regionale samenwerking nodig is. Denk aan werken, wonen, energie, mobiliteit en groen. De rol die de gemeente Nieuwegein heeft op deze thema's wisselt, soms zijn wij trekker, soms alleen deelnemer. Dit wordt per onderwerp ingevuld.</i> <i>-We investeren in de regionale samenwerking, zodat wij onze ambities kunnen realiseren en een sterke partner kunnen blijven in de regio;</i> <i>-Samenwerking in de regio vraagt om inzet en lobbykracht, zowel om inhoudelijke thema's uit te werken, maar ook om financiering vanuit het Rijk en Europese fondsen te kunnen verkrijgen. Hiervoor zetten we extra ambtelijke strategische capaciteit in.</i>
Nieuwkoop	Benoemt lobby als belangrijk onderdeel van regionale samenwerking: immers overstijgen lastige maatschappelijke kwesties de gemeentegrenzen. Het college zal inventariseren hoe de lobby het beste vorm kan krijgen. Thema's zullen zich toespitsen op Schiphol, RES, stikstof en openbaar vervoer.	Over lobby samenwerkingen het volgende: <i>-We doen in Nieuwkoop veel zelf, maar werken op een aantal grote maatschappelijke, grensoverschrijdende thema's samen met andere gemeenten. Hierbij is het uitgangspunt: lokaal waar het kan, regionaal waar het moet of waar dit meerwaarde heeft. Met een krachtige lobby kunnen we meer voor elkaar krijgen. We vragen het college om te inventariseren hoe wij deze lobby het beste vorm kunnen geven.</i>
Nijkerk	In coalitieverband	Maakt deel uit van Regio FoodValley en Regio Amersfoort
Nijmegen	Zet zich stevig in voor lobby om meer innovatie en kennis over duurzame warmtebronnen naar Nijmegen te halen. Samen met de VNG wil Nijmegen daarnaast ook meer financiering lospeuteren voor de gedecentraliseerde taken.	Over regionale samenwerking schrijven ze het volgende: <i>-We werken op veel gebieden samen met de andere gemeenten in onze regio, aan opgaven die we gezamenlijk beter kunnen aanpakken dan iedere gemeente apart. Onder andere voor het maken van de Regionale Energiestrategie (RES), op het gebied van openbaar vervoer, duurzaamheid, economische ontwikkeling en verstedelijking in de Groene Metropoolregio, op onderdelen van de Wmo - en jeugdhulp en ict met het Rijk van Nijmegen, in de Veiligheidsregio en de Euregio. De afgelopen jaren is de regionale samenwerking versterkt en zijn er goede resultaten bereikt, zoals bijvoorbeeld de Woondeal en de RES. Die lijn willen we doorzetten.</i>
Nissewaard	Wil lobbyen voor de komst van de A4-Zuid.	Qua samenwerking wordt er genetwerkt binnen de MRDH en de Regio Rotterdam-Rijnmond, maar ze letten wel op de meerwaarde die Nissewaarde hieraan beleeft. Ook is er een Regio Deal voor de Zuid-Hollandse eilanden. Ook werken ze samen met de 'New Town'-gemeenten: ex-groekernen die met soortgelijke problemen kampen. Samenwerking met hen vergroot hun lobbykracht. Net zoals meerdere gemeenten willen ze lobbyen voor meer subsidie en een structurele

		verhoging van het gemeentefonds. Nissewaard kijkt kritisch naar samenwerkingen: het moet wel iets opleveren.
Noardeast-Fryslân	In coalitieverband <i>-Eén van de redenen om samen te werken is dat we samen sterker staan. We hebben meer massa om een deuk in een pakje boter te slaan en geldstromen zullen in de toekomst meer regionaal verdeeld worden. Lobby is daarom één van onze vormen van samenwerking. We trekken gezamenlijk op richting rijk, Europa en provincie. Door onze eigen opgaven aan te laten sluiten op hun beleidsdoelen kunnen we steun, (regel)ruimte of middelen naar ons toe halen of de ander beïnvloeden andere beleidskeuzes te maken. Lobbyen werkt twee kanten op. We redeneren vanuit eigen opgaven en dossiers, en we sluiten aan bij de ambities en ontwikkelingen van de ander. Lobbyen doen we zelf en samen met anderen, zoals provincie, K6 en SNN. Het ligt op het bordje van de vier burgemeesters; zij coördineren de lobby en zorgen er samen met bestuurlijk opgavetrekkingen voor dat deze gevoed wordt van uit de inhoudelijke opgaven. Daarnaast krijgen we zaken in een netwerk voor elkaar door bestuurders en ambtenaren de regio te laten vertegenwoordigen in andere samenwerkingsverbanden, zoals bijvoorbeeld het FBOK, RES en FUMO. Onder ANNO II was dit op enkele dossiers al gebruikelijk, en we gaan na waar we dat willen uitbouwen. In de uitwerking – na vaststelling van de Agenda – bepalen we hoe we de lobby willen organiseren en aansturen en hoe de wisselwerking tussen lobby en de opgaven vorm krijgt. Verschillende opgaven hebben expliciet aangegeven baat te hebben bij lobby dan wel fondsenwerving, zoals de woonzorgvisie, economie, mobiliteit, wonen en duurzaamheid. We gaan na wat er ligt aan lobby-structuur en inhoud in de regio en bij de afzonderlijke partners, en betrekken deze in onze keuzes.</i>	Heeft een samenwerkingsagenda met diverse Friese gemeenten: ANNO. Een lobbycoalitie met verschillende thema's.
Noord-Beveland	In het raadspuntenprogramma wil Noord-Beveland een actieve lobby om netcapaciteit uit te breiden (energietransitie).	Er wordt nauw samengewerkt met andere gemeenten in de regio en hun belangen worden hierbij behartigd.
Noordenveld	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Noordoostpolder	Lobbyt actief voor de Lelylijn en de verbreding van de N50. <i>-We blijven actief de lobby voeren voor de Lelylijn. We gaan voor een station op een gunstige locatie in Emmeloord: dichtbij het centrum en goed bereikbaar vanaf de bedrijventerreinen. Het tracé dat daarbij past, volgt de A6. Dat is het tracé zoals dat oorspronkelijk was gepland voor de Zuiderzeelijn. Het verbeteren van de bereikbaarheid kan ook met andere vormen en initiatieven voor vervoer. Daarom zijn nieuwe en zelfgeorganiseerde vormen welkom. Om de veiligheid van de N50 te verbeteren, gaan we</i>	Samenwerkingsverbanden worden niet genoemd.

	<i>door met de lobby voor de verbreding van de N50. Tot die tijd zijn andere veiligheidsmaatregelen nodig.</i>	
Noordwijk	Lobbyt voor windenergie (enkele windturbines op zee) en -op provincieniveau- voor een bepaalde rotonde.	Noordwijk is een betrokken partner in samenwerkingsverbanden. De basis wordt gevormd door de Strategische- en Uitvoeringsagenda Duin- en Bollenstreek. Hierbij blijven ze wel kritisch op het nut dat deze samenwerking oplevert. Een van de leden van het college wordt liaisonfunctionaris die Noordwijkse belangen behartigt naar Rijk, provincie en Holland-Rijnland.
Nuenen	Start een lobby voor een andere regionale verkeersafwikkeling..	Werkt daarnaast samen in Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) en met de provincie en de gemeente Geldrop-Mierlo. Hierbij is het belangrijk om te controleren wat deze samenwerkingsverbanden bijdragen
Nunspeet	De burgemeester heeft externe betrekkingen (lobby) als onderdeel van haar portefeuille.	Er wordt samenwerking opgezocht met andere gemeenten in de regio, maar blijft hierin zelfstandig. De Kop van de Veluwe wordt hierbij benoemd, maar ook de Regio Zwolle. <i>-Ons uitgangspunt is dat de gemeente Nunspeet ook in de toekomst een sterke zelfstandige gemeente blijft. Tegelijkertijd beseffen we dat we niet alle gemeentelijke taken op eigen houtje kunnen uitvoeren en dat we onze doelen en ambities niet zonder andere gemeenten kunnen realiseren. Daarom zoeken we een goede samenwerking met andere gemeenten in de regio, niet alleen uit eigen belang, maar ook om van waarde en nut te kunnen zijn voor andere gemeenten en overige samenwerkingspartners in de regio. Wat willen we bereiken? › De gemeente Nunspeet blijft ook in de toekomst een sterke zelfstandige gemeente.</i> <i>-Een goede strategische en praktische samenwerking met andere gemeenten in de regio. Wat gaan we daarvoor doen?</i> <i>-Binnen de Kop van de Veluwe gaan we met een open houding het gesprek aan om tot overeenstemming te komen over de status van de samenwerking in de Kop van de Veluwe en de relatie tot de Regio Zwolle.</i> <i>-We houden oog voor de profilering en positionering van onze gemeente als samenwerkingspartner voor de zuidelijke buurgemeenten.</i>
Oegstgeest	Niets over lobby	Samenwerking in de regio is belangrijk, maar Oegstgeest wil meer grip krijgen op gemeenschappelijke regelingen. Kadernota's moeten daarom tijdig met de gemeenteraad gedeeld worden en gemeenteraden in de Leidse regio moeten hierover kunnen overleggen
Oirschot	Niets over lobby	Zegt kritisch te kijken naar de samenwerkingsverbanden waarbinnen ze opereren. Heeft een strategische ligging tussen Eindhoven, Tilburg en Den Bosch, midden in de Brainportregio, maar schrijft verder niets over deze verbanden.
Oisterwijk	Niets over lobby	Erkent dat samenwerking kosten kan uitsparen en kennis kan delen, dus hecht belang aan een versterkte samenwerking met Rijk, provincie, waterschappen en gemeente. <i>-Regionale samenwerking is geen doel op zich. Daar waar het van toegevoegde waarde is, we minder kwetsbaar zijn, kosten kunnen besparen of kennis kunnen delen, moeten we dit echter niet nalaten. We staan de komende jaren voor een aantal uitdagingen. Deze beperken zich niet tot de grenzen van een gemeente of provincie en vragen eerder om versterking van de samenwerking met Rijk, Provincie, waterschappen en gemeenten.</i>
Oldambt	Niets over lobby, wel een regiovisie voor bereikbaarheid	Oldambt wil daarnaast meer samenwerken met regiogemeenten, zoals de Regio Deal Oost-Groningen en het Nationaal Programma Groningen

Oldebroek	Niets over lobby	Maakt deel uit van de Regio Zwolle en de Kop van de Veluwe. Wel kritisch op kosten. Werkt samen met Hattem en Heerde op ICT-gebied (H2O-gemeenten).
Oldenzaal	Niets over lobby	Belangrijk zijn Regio Twente en Noordoost-Twente als schaalniveaus. Ook wordt er samengewerkt in de euregio. Veertien gemeenten binnen deze regio willen meer eenvoud en focus versterken in de regio Twente: Twente Board is hiermee geboren. Hier zijn verschillende regionale investeringsagenda's aan gebonden, waaronder een Regio Deal.
Olst-Wijhe	In coalitieverband	Hecht waarde aan samenwerking op verschillende bestuursniveaus. Ze willen de inzet op VNG, K80 en Regio Zwolle onderzoeken en gebruiken om hun lobby te versterken. Ook wordt er samengewerkt met Deventer en Raalte (DOWR). Voor meer financiën en beleidsvrijheid is samenwerking met lobbyorganisaties belangrijk.
Ommen	Lobbyt voor veiligheidsvraagstuk van de N36 en het belang van agrifood.	Er wordt samengewerkt in Vechtdalverband, wat belangrijk is voor grensoverschrijdende issues, maar Ommen wil wel graag zelfstandig blijven.
Oost-Gelre	In coalitieverband met de Achterhoek	De regionale samenwerking in de Achterhoek is belangrijk voor Oost-Gelre. Deze moet gebruikt worden voor een gezamenlijke lobby richting provincie, Rijk en EU. Er wordt gewerkt aan een Achterhoek Visie 2030. Ook wordt er samengewerkt in de Euregio
Oosterhout	Lobbyt voor een verbreding van de A27 (en wil hierin samenwerken met baat-hebbende gemeenten Tilburg en Waalwijk). Ook voor oplossingen voor problemen met de RES moet een gezamenlijke lobby komen, bijvoorbeeld voor een financiële compensatie vanuit het Rijk voor de warmtetransitie. Om Oosterhout beter op de kaart te zetten, wordt er geïnvesteerd in een uitbreiding van de strategische communicatie en lobby.	Samenwerking is belangrijk, maar gezien bestuurlijke en ambtelijke drukte is het belangrijk om kritisch te zijn op de kosten. Samenwerking vindt nu vooral plaats in de Regio West-Brabant en de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT). <i>-De stap vooruit uitgangspunt is dat inhoud boven vorm gaat: per onderwerp maken wij de afweging op welke schaal en met welke partners samenwerking het meest voor de hand ligt. En, ook niet onbelangrijk, die (regionale) partners zijn allang niet meer alleen gemeenten: dat kunnen ook werkgeversorganisaties zijn, onderwijsinstellingen of zorgaanbieders en -verzekeraars. Oosterhout heeft in het verleden, in de belangrijke inhoudelijke dossiers, vooral samengewerkt op de schaal van de Regio West-Brabant. Daarin zien wij een verschuiving naar twee kanten optreden. Als het gaat om de operationele samenwerking blijkt de Baronie van Breda vaak een logische schaal en maat. En in de contacten met rijk en provincie neemt het belang van de Stedelijke Regio Breda-Tilburg (SRBT) toe. Binnen het voor deze regio op te stellen verstedelijkingsakkoord gaan rijk, provincie, waterschappen en gemeenten bindende afspraken maken over onder andere woningbouw, economie, mobiliteit, duurzaamheid en landschap. Deze ontwikkeling past ook goed bij de sociaal-economische oriëntatie van onze gemeenten, gelegen op de grens van de subregio's Breda en Tilburg. Om 'dubbel werk' te voorkomen, willen we met de andere gemeenten afspraken maken over de vraag welke dossiers op welke schaalniveau worden aangepakt.</i>
Ooststellingwerf	Niets over lobby	Maakt deel uit van OWO-verband
Oostzaan	Niets over lobby	Mogelijkheden tot fusie met Wormerveld, Landsmeer en Zaanstad worden verkend. Niet erg bezig met samenwerkingsverbanden.
Opmeer	Niets over lobby	Wil meer samenwerken in de regio, wordt niet concreet
Opsterland	In coalitieverband	Neemt deel aan het Pact Westfriesland en wil deze samenwerking verder uitbouwen

Oss	Erg begaan met het thema lobby. Oss wil de weg leiden op het gebied van strategie, netwerken en een effectieve lobby. Hiervoor wordt een lobbyagenda versterkt op bepaalde thema's, zoals duurzaamheid, woningbouw, economie, mobiliteit en passende/betaalbare zorg. De gemeenteraad wordt betrokken bij lobbydossiers en regionale samenwerking. Ook willen ze lobbyen voor meer geld uit landelijke, regionale en Europese fondsen.	Ambities op het gebied van bestuurlijke samenwerking: <i>-Een 100.000plus gemeente beschikt over een goede samenwerking met de regio, provincie en rijk. Dat is belangrijk om de steeds grotere maatschappelijke opgaven te realiseren. Denk maar aan onze ambities voor woningbouw en mobiliteit. Dit vergt behendig op de agenda zetten van Osse thema's bij andere organisaties. Maar ook afspraken maken met deze organisaties of samenwerkingsverbanden. Het is daarbij geven en nemen. Gemeenteraad, college en ambtelijke organisatie trekken hierin nauw samen op. We gaan samen gericht netwerken voor een effectieve lobby op onze Osse ambities. En we willen binnen de regio een serieuze trekker zijn om Noordoost-Brabant als geheel sterker te maken. Onze speerpunten:</i> <i>-Onze bestuurders en ambtenaren nemen deel aan relevante netwerken om Osse ambities waar te maken;</i> <i>-We zijn actief in- en voor de regio. Daar waar nodig trekken wij de kar voor Noordoost-Brabant.</i> <i>-Door meer focus aan te brengen versterken we de lobby-agenda. Die ligt bij onze ambities op het gebied van duurzaamheid, woningbouw, economie, mobiliteit én passende en betaalbare zorg</i>
Oude IJsselstreek	Burgemeester heeft lobbywerkzaamheden in zijn portefeuille.	Over regionale samenwerking: ze zijn lid van de 8RHK, thematafels en pakken met name mobiliteitsissues regionaal aan.
Ouder-Amstel	Wordt geraakt door slechte financiële situatie en wil zich inspannen voor meer middelen vanuit het Rijk. Hiervoor willen ze actief optrekken met de VNG en zoeken naar meer 'gedupeerde' gemeenten.	Niets concreets over samenwerking
Oudewater	Niets over lobby	Oudewater werkt formeel en informeel samen in strategische samenwerkingsverbanden, zoals de U16, de bestuursovereenkomst 'Groene Hart als NOVI-gebied' en informeel in Lopikerwaard-verband.
Overbetuwe	In coalitieverband	Samenwerking is nodig om concurrentiepositie, aantrekkingskracht en bereikbaarheid van de regio te versterken. Daarom maken ze deel uit van de Groene Metropoolregio, die zichtbaar resultaat heeft opgeleverd.
Papendrecht	Wil regionale lobby mogelijkheden gebruiken voor bereikbaarheid en het intensiveren van transport over de Betuwelijn. Ook structureel verhogen van het budget voor jeugdzorg is een lobbypunt. Veel lobby wordt aangepakt op regionaal niveau. Papendrecht heeft een lobbyagenda en houdt daarin bij welke doelen ze met welke partners willen bereiken.	Hierbij beperken ze zich niet alleen tot (Smart Delta) Drechtsteden, maar ook Molenlanden e Alblasserwaard-Vijfherenlanden. Papendrecht heeft een centrale ligging en kan een verbindende rol in de regio vervullen. De komende periode moet er voldoende regionale bestuurskracht worden geleverd om een regionale visie te vormen. Ook de VNG-commissies zijn hierbij een interessant instrument en de regionale Groeiagenda.
Peel en Maas	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Pekela	Wil zich inspannen voor een actieve lobby voor een treinverbinding Groningen-Veendam-Emmen.	Pekela werkt graag samen in de regio en onder andere de Regio Deal Oost-Groningen heeft het gebied veel gebracht.
Pijnacker-Nootdorp	Niets over lobby	Werkt samen met de MRDH, maar wijdt verder niet uit over samenwerkingsverbanden.

Purmerend	Niets over lobby	Ze schuiven ze aan bij diverse tafels uit belang voor de gemeente en de regio. Ze zijn actief in de MRA, de Vervoerregio Amsterdam (VRA) en de VNG. Ook dragen ze samen met Zaanstad een verantwoordelijkheid als centrumgemeente in de regio Zaanstreek-Waterland. <i>-Op het gebied van wonen, mobiliteit, economie en leefbaarheid staan we voor opgaven die over gemeentegrenzen heen gaan. Als gemeente Purmerend hebben we de regio nodig en de regio heeft ons nodig. Aan verschillende tafels schuiven we daarom aan, uit belang voor de gemeente en voor de regio als geheel. In dat licht bezien zijn we actief in de Metropoolregio Amsterdam (MRA), Vervoerregio Amsterdam (VRA), de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en in de provincie. De MRA en de VRA zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de regio als geheel. Als Purmerend spelen we een sterke rol in deze samenwerkingen. Dat houden we zo en bouwen we uit. Een rol in het bestuur van de MRA is daarbij cruciaal. We dragen samen met Zaanstad een verantwoordelijkheid als centrumgemeente in de regio Zaanstreek-Waterland. Dat betekent ook dat we kleinere gemeenten om ons heen ondersteunen. De ambtelijke en bestuurlijke inzet in deze regionale samenwerking blijft minimaal op peil. Gemeenten die deelnemen aan een gemeenschappelijke regeling dragen daarin een bijzondere verantwoordelijkheid voor het geheel. Daarop zijn wij aanspreekbaar en daarop spreken wij ook anderen aan.</i>
Putten	Niets over lobby	Wil kijken hoe ze meer kunnen samenwerken binnen de Regio FoodValley en willen meer samenwerking met andere overheden en stakeholders.
Raalte	Niets over lobby	Wil een stevigere positie innemen in de Regio Zwolle en zo een gesprekspartner zijn en expertise inbrengen.
Reimerswaal	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Renswoude	Niets over lobby	Samenwerking met collega-gemeenten in het sociaal domein, onder andere FoodValley Jeugd.
Reusel-De Mierden	Meer lobby voor meer openbaar vervoer 's avonds en op zon- en feestdagen. Lobby richting de GGD voor voldoende ambulancecapaciteit. Ook lobby voor te weinig transportcapaciteit op het elektriciteitsnet: dit moet op hoger niveau opgelost worden.	Samenwerking in het kader van de Strategische Kempen Agenda (SKA) binnen de Brainportregio. Ook intensiveren ze contacten met aangrenzende Kempengemeenten en daarbuiten.
Rheden	Niets over lobby	Hecht waarde aan regionale samenwerking mits het effectiviteit en efficiëntie vergroot. Hierin willen ze een actieve rol bekleden
Rhenen	Niets over lobby	Wil een goede samenwerking met de provincie Utrecht en de Regio FoodValley.
Ridderkerk	Wil een intensievere lobby voor meer politiecapaciteit en ondersteunt de VNG-gestuurde lobby voor betaalbare jeugdzorg en het sociaal domein. Ook staan ze achter de VNG-lobby voor de betaalbaarheid van de energietransitie.	Blijft ook samenwerken binnen de MRDH, maar enkel voor verkeer/vervoer en economisch vestigingsklimaat. Ook onderhouden ze contacten met buurgemeenten (Drechtsteden, Hoeksche Waard, Alblasserwaard en IJsselmonde).
Rijssen-Holten	Lobbyt op een specifiek bereikbaarheidsthema (ongelijkvloerse kruising spoor en N350).	Verder werken ze samen in de regio, onder andere binnen investeringsprogramma's zoals Twente Board.

Rijswijk	Lobbyt bij het Rijk en in regionaal verband om wonen en werken voor arbeidsmigranten te ontkoppelen en hen beter te huisvesten. Lobby voor meer middelen vanuit het Rijk voor jeugdzorg. Lobby voor ondertunneling van de Prinses Beatrixlaan en de HOV-verbinding Delft-Den Haag Zuidwest.	Werkt op veel gebieden samen in de regio Haaglanden.
Roerdalen	Niets over lobby	Wenst samenwerking in de regio voor de RES, woningbouw en ondernemersklimaat.
Roermond	Het opbouwen van een lobbyagenda is zeer belangrijk. Ook lobbyen ze met de VNG voor structureel meer geld naar gemeenten en heeft de burgemeester lobby als taak in zijn portefeuille.	Hecht veel waarde aan samenwerking in de (eu-)regio en Regio Deals. <i>-Om onze doelen en ambities te realiseren en om opgaven aan te pakken leggen we ook verbinding met andere overheden en stakeholders. Roermond is voor veel zaken afhankelijk van de omliggende regio en dat geldt ook andersom. Dit maakt dat we als partners op elkaar zijn aangewezen en samenwerking is daarmee erg belangrijk, maar niet vrijblijvend. Wij kijken kritisch naar de toegevoegde waarde van samenwerkingsverbanden en overlegstructuren. Deze dienen effectief en efficiënt te zijn. Om onze doelen en opgaven te kunnen realiseren zijn (EU) regionale samenwerking, het bouwen en onderhouden van netwerken en een gedegen lobbyagenda over alle beleidsterreinen heen, maar met focus, van groot belang. Wij zetten daar stevig op in. Op die manier kunnen wij ook lokale pilots onder de aandacht brengen en instanties en medeoverheden aanspreken op hun verantwoordelijkheden. In dat kader staan zaken als hoogwaterveiligheid en het abonnementstarief WMO hoog op onze agenda en zullen wij opkomen voor de veiligheid en de belangen van onze inwoners en bedrijven.</i>
Roosendaal	Wil een trekkersrol spelen op het gebied van regionale samenwerking, zodat de lobby voor meer middelen en invloed beter onderlegd kan worden. Burgemeester heeft lobby in zijn portefeuille.	Samenwerkingsverbanden die worden genoemd zijn de Samenwerkingsagenda West-Brabant-West en de Regionale Investeringsagenda
Rotterdam	Voert op eigen houtje een lobby richting het Rijk om de verdeling van statushouders niet naar inwoneraantal maar naar draagkracht te bepalen. Lobbyt bij Rijk en Europese Commissie om meer investeringen in de klimaat- en energietransitie los te trekken voor de haven.	Lijkt in hun coalitieakkoord veel onderwerpen zelf voor elkaar te kunnen krijgen en te geloven in hun eigen kracht, dus weinig over samenwerkingsverbanden.
Rozendaal	In coalitieverband	Zo werken ze samen in de Groene Metropoolregio en allerlei uitvoeringsgerichte (GR)-verbanden. Ook trekken ze op met de VNG en de K80. <i>-Rozendaal werkt al jarenlang nauw samen met de gemeente Rheden. Recentelijk is geïnvesteerd in herziening van afspraken om de samenwerking te professionaliseren en resultaten regelmatig te bespreken. Rozendaal is verantwoordelijk voor het organiseren van goede uitvoering doormiddel van duidelijke kaders en afspraken. De samenwerkingsverbanden in de regio, de GMRA (Groene Metropoolregio Arnhem Nijmegen), ODRA (Omgevingsdienst Regio Arnhem), BVO DRAN (Bedrijfsvoering Organisatie Arnhem Nijmegen), MGRCG (Modulair Gemeenschappelijke Regeling voor het sociaal domein Centraal Gelderland),</i>

		<i>VGGM (Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden) zijn zinvol en nuttig om regionale opgaven te verwezenlijken. We dragen graag bij om deze regionale samenwerking te verbeteren. We volgen of de investeringen in deze verbanden concrete resultaten opleveren. We willen financieel bijdragen aan voorzieningen in de regio waar we gebruik van maken. De financiële bijdrage moet wel in verhouding staan met de schaal van Rozendaal. We kunnen ook bijdragen uit solidariteit. Voor taken die uitbesteed worden blijven Rozendaalse ambtenaren aanspreekbaar als de dienstverlening vragen oproept of afwijkt van gemaakte afspraken. We zetten in op het gebruik maken en versterken van onze stem ook bij nationale organisaties als VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) en K 80 (Bundeling van krachten van de 80 kleinste gemeenten). De kracht van Klein zit voor Rozendaal ook in de betrokkenheid van inwoners. De komende jaren willen we meer vorm geven aan burgerparticipatie bij belangrijke beslissingen en op het ontsluiten van de kracht van onze eigen inwoners bij de uitvoering.</i>
Ruephen	Niets over lobby	Regionaal samenwerken belangrijk
Schagen	Wil samen met regio lobbyen bij het Rijk voor veiligere inrichting en betere doorstroming op de rijkswegen. Ook een lobby voor de financiën vanuit het gemeentefonds is belangrijk, deze wil Schagen op gang brengen naar de VNG en de landelijke politiek	Regionaal samenwerken belangrijk
Scherpenzeel	In coalitieverband	Over samenwerking schrijven ze dat ze zelfstandigheid belangrijk vinden, maar graag samenwerken met gelijkgestemde gemeenten (qua cultuur, houding en complexiteit). Daarbij gaat de voorkeur naar Regio FoodValley en de K80. Ook de VNG is een belangrijke partner. <i>-Scherpenzeel heeft zijn zelfstandigheid behouden. Nu zetten we samen de schouders eronder en werken we aan een bloeiende toekomst voor onze gemeente. We zijn ervan overtuigd dat de kleinschaligheid en korte lijnen meerwaarde hebben. De menselijke maat staat bij ons voorop.</i> <i>-We streven naar een goede balans tussen zelf doen en samenwerken met andere gemeenten. Dit bevordert de kwaliteit, ook van de eigen dienstverlening aan de burger.</i> <i>-We onderzoeken samenwerking met gemeenten in de regio die zoveel mogelijk gelijkgesteld zijn qua cultuur, houding en complexiteit. De voorkeur gaat hierbij uit naar Regio FoodValley-gemeenten, maar andere gemeenten sluiten we niet uit.</i> <i>-Voor de bovenlokale opgaven werken we ook beleidsinhoudelijk samen. Naast Regio Foodvalley zijn ook de K80 (80 kleine gemeenten in Nederland) en de VNG hierbij belangrijke partners.</i> <i>-Het aantal samenwerkingspartners moet beperkt en beheersbaar blijven. Ook bestuurlijk kost samenwerken tijd.</i>
Schiedam	Maakt zich zorgen om het ‘ravijnjaar’ dat nadert door de ontwikkelingen binnen het Gemeentefonds. Daarom moet er een actieve rol gespeeld worden in bestaande netwerken (G40, Schiedam) om het tij te keren.	Daarnaast is Schiedam betrokken bij andere publieke samenwerkingen om zichzelf op de kaart te zetten, waaronder de MRDH en de G40. <i>-Schiedam is een stad met grootstedelijke uitdagingen. Via het deelnemen aan (gemeenteoverstijgende) publieke samenwerkingen positioneert Schiedam zich samen met andere overheden om gezamenlijke doelen te verwezenlijken. Dit is een belangrijk speerpunt voor het hele college en de ambtelijke organisatie. Zo is het mogelijk om via samenwerking Schiedam op de kaart te zetten en houden. Wij willen deze strategische positionering continueren omdat het nodig is om Schiedam in beeld te houden bij de verdeling van gelden door Rijk, provincie en regionale overheid, alsmede voor het uitoefenen van invloed op noodzakelijk wet- en regelgeving.</i>
Schiermonnikoog	Niets over lobby	Werkt samen binnen het samenwerkingsverband Waddeneilanden (die overigens ook proberen een Regio Deal

		binnen te hengelen, https://www.dewaddeneilanden.nl/regio-deal) en wil dat de gemeenteraden meer inbreng kunnen leveren.
Schouwen-Duiveland	Veel lobbythema's in Schouwen-Duiveland. Voor complexe opgaven zoals zoetwaterproblematiek, CO2- en stikstofproblemen zijn creatieve oplossingen nodig, waar regelgeving in de weg zit en waar extra geld voor nodig is. Daarom wil Schouwen-Duiveland inzetten op lobby in Den Haag en Brussel. Ook moet er een lobby komen voor visvergunningen in de Oosterschelde, Grevelingen, Voordelta en binnenwatervergunningen. Ook voor een betere bereikbaarheid is een actieve lobby nodig bij de andere wegbeheerders. Daarnaast een lobby voor meer BOA-bevoegdheden en de ontwikkeling van (bereikbaar) onderwijs op het eiland	Verder is het OZO (VZG) een belangrijke manier om samen zaken op te lossen en het Rijk te bereiken.
Simpelveld	In coalitieverband	Heeft een eigen strategische agenda, maar doet ook nog steeds mee met de Parkstadsamenwerking en hun Strategische Agenda Parkstad 2021-2030. Hier worden op meerdere belangrijke thema's samengewerkt. Verder wordt er voor specifieke opgaven contact gezocht met het Middengebied en Zuid-Limburg, waar een open benadering per thema en een 'coalition of the willing' de status quo zijn voor samenwerking. Verder neemt Simpelveld mee aan de K80.
Sint-Michielsgestel	Niets over lobby	Er wordt samengewerkt met gemeenten in Noordoost Brabant en de RNOB (samenwerking tussen elf gemeenten in twee waterschappen)
Sittard-Geleen	Wenst een gezamenlijke strategie en lobby-aanpak komen op grote onderwerpen, zoals het internationale vestigingsklimaat van d stationsomgeving Sittard.	Niets over intergemeentelijke samenwerking.
Sliedrecht	Wil lobbyen in gemeenschap met andere gemeenten in de regio op belangrijke thema's zoals Sliedrecht-Noord en de bereikbaarheidsopgave A15.	Maakt deel uit van de Smart Delta Drechtsteden. <i>- 'Sliedrecht kan niet zonder de regio en de regio kan niet zonder Sliedrecht'. De regionale samenwerking moet bijdragen aan de doelen van Sliedrecht (Koers 2030) en/of de doelen van de Smart Delta Drechtsteden. Meervoudig lokaal samenwerken biedt geografisch (Molenlanden en Gorinchem) en inhoudelijk speelruimte voor andere en extra allianties en projecten. Het 'Sliedrechtse verhaal' moet goed verteld worden bij de regio, het waterschap, de provincie en het Rijk. Goedkeuring uit Den Haag voor Sliedrecht-Noord en de bereikbaarheidsopgave A15 zijn twee belangrijke lobby-thema's. Een gezamenlijke lobby is daarom een essentieel onderdeel van regionale samenwerking. Om die mogelijkheden op te pakken en kansen te benutten is financiële ruimte nodig (als extra op de basis) ook als de begroting onder druk komt te staan. De samenwerkingsvorm moet nog verder ontwikkeld worden, met de daarbij horende (financiële) afspraken binnen de kaders die de gemeenteraad stelt. Daarbij komt helderheid over wat de regio doet en welk effect dit voor Sliedrecht</i>

		<i>heeft. Hierdoor krijgt de gemeenteraad inzicht in de regionale samenwerking en kan de gemeenteraad beter sturen, vanuit onze doelen en eigenaarschap. Met name als het gaat om woningbouw is een sturende en trekkende rol wenselijk.</i>
Sluis	Wil lobbyen voor voldoende financiële middelen bij de energietransitie en wil dit regelen via de P10 en OZO. Verder zoekt Sluis actief ondersteuning bij het Rijk via Regio Deals en de VNG-commissies. Wenst een lobby voor experimenteer- en regelruimte binnen de nieuwe Regio Deal.	Verder werkt Sluis samen met gemeenten in Zeeuws-Vlaanderen op uitvoeringsthema's, maar ook wordt er gewerkt aan de Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen, die ze willen uitbouwen tot een gezamenlijke strategische agenda met bijbehorend lobbytraject. Verder werken ze samen op Zeeuws niveau en binnen de P10. Ook hebben ze diverse stedenbanden binnen Nederland die kennisdeling bevorderen en werken ze over de grens samen met Vlaamse gemeenten.
Smallingerland	Maakt zich hard voor de Lelylijn op lobbyvlak	Belang regionale samenwerking erkend, maar wordt niet concreet
Soest	Niets over lobby	Werkt samen met andere gemeenten en partners in de Regio Amersfoort. Voor bepaalde onderwerpen neemt het Bureau Regio Amersfoort hier namens de deelnemende gemeenten het voortouw. (https://www.bureau regioamersfoort.nl/)
Someren	Niets over lobby	Wil actief de samenwerking opzoeken met buurgemeenten in de Peel en Brainport. <i>-De opgaven die op ons afkomen zijn dusdanig dat we het niet alleen kunnen. We zoeken daarom actief de samenwerking met onze buurgemeenten. De verbondenheid die Somerenaren hebben is sterk en gebruiken we in de Peel en Brainport. "Vermetel noch Bevreesd". In de Peel wordt al op veel thema's samengewerkt en ook in Brainport verband wordt het steeds belangrijker om ook daar regelmatig je gezicht te laten zien. De arbeidsmarkt, de maakindustrie, de slimme domotica en smart technology, de zorg, de visie op energie en wonen, kortom niet alleen de kenniseconomie maar ook de leefbaarheid zijn belangrijke aspecten voor de toekomst. Onze kinderen worden nu opgeleid om over 20 jaar hier ergens te gaan wonen en werken. De regionale samenwerkingsverbanden zijn daarvoor belangrijk en nodig. Daar gaan we nu in investeren en waar nodig uitbouwen en versterken.</i>
Son en Breugel	Niets over lobby	Werkt samen in diverse gemeenschappelijke regelingen en in de ambtelijke dienst Dienst Dommelvallei. Zelfstandigheid is belangrijk, maar de brede expertise van samenwerking is een winst.
Stadskanaal	Niets over lobby	Werkt samen met andere gemeenten in Oost-Groningen, onder andere in de Regio Deal en de Regionale Agenda Oost-Groningen.
Staphorst	Wenst een krachtige lobby voor een treinhalt in Staphorst.	Verder is intergemeentelijke samenwerking belangrijk, maar er wordt niet over gesproken in het coalitieakkoord.
Stede Broec	Niets over lobby	Werkt samen met Enkhuizen en Drechterland in de SED-organisatie. Werkt verder samen in West-Friesland, waar Stede Broec met haar centrale ligging belangrijk voor is.
Steenbergen	Wil een kartrekkersrol spelen in de regionale lobby voor verbeterd openbaar vervoer.	Regionaal samenwerken is noodzakelijk om de ambities van Steenbergen te bereiken.
Steenwijkerland	Niets over lobby	Noemt de Regio Zwolle als waardevol samenwerkingsverband. Steenwijkerland wil meer regie door een gemeentelijke integrale agenda op te stellen en zo beter deel te kunnen nemen aan samenwerkingen <i>-Om in regie te komen stellen we voor een gemeentelijke integrale agenda op te stellen. De analyses zijn gemaakt, de gebiedspartners en de</i>

		<i>samenwerkingsverbanden staan. Samenwerken in het gebied is belangrijk om tot goede en gedragen oplossingen te komen. We kiezen voor een gebiedsgerichte opgave, omarmen initiatieven en stellen prioriteiten. Daarmee maken we gebiedsgericht inzichtelijk wat de perspectieven zijn en hoe we inspelen op de knelpunten. De op te stellen agenda vormt een mooie bouwsteen voor onze omgevingsvisie.</i>
Stein	Voert een regionale lobby voor extra politiecapaciteit.	Werkt samen in het Middengebied en met Zuid-Limburg. Bestaande samenwerkingen dienen geïntensiveerd te worden.
Stichtse Vecht	Niets over lobby	Niets over samenwerking
Súdwest-Fryslân	Heeft ook een eigen Europastrategie, waarvoor ze hun lobby (public affairs) voor willen versterken.	Vindt samenwerken in netwerken zoals de eigen Zuidwest-regio erg belangrijk. <i>-Als 90.000+ gemeente vinden we het belangrijk om samen te werken en ons te positioneren in (inter)nationale netwerken. We brengen daarbij onze ervaringen in op het gebied van circulaire landbouw, agrofood, energietransitie, vitale kernen, bereikbaarheid en positieve gezondheid. Daarmee pakken we kans en zoeken we externe financiële ruimte om zo onze eigen opgaven te realiseren. Daarvoor is het nodig dat we een plek krijgen in voor ons belangrijke netwerken.</i> <i>-Samenwerken begint voor ons in onze eigen Zuidwest-regio met onze buurgemeente Fryske Marren. Samen zijn we als Zuidwest-Friesland de regio met een hoge Brede Welvaart. We delen veel kwaliteiten en opgaven. We hebben dus ook veel gezamenlijk te bereiken. We werken al samen aan onze opgaven in een regionale agenda Zuidwest hoek. Ook gaan we onderzoeken of we samen met onze partners provincie Fryslân en Wetterskip kunnen komen tot een aanvraag voor een regiodeal.</i> <i>-We gaan onze aansluiting op Europa in de komende jaren versterken, in lijn van onze Europastrategie. We versterken onze inbreng in de Europese verbindingalliantie en zetten in op inbreng van meer concrete projecten die in aanmerking kunnen komen voor Europese middelen. Daar in liggen voor ons veel kansen. Bijvoorbeeld op het gebied van menselijk kapitaal, waterstof, circulaire economie, en toerisme en recreatie. Bij kansrijke projecten maken we zo snel mogelijk proactief de verbinding met partijen die ons verder kunnen brengen. Daar zetten we ook lobby (public affairs) inzet op in.</i>
Terneuzen	Lobbyt actief voor een treinverbinding met Gent, lobbyt voor beëindiging van tolheffing in de Westerscheldetunnel en wil lobbykracht versterken op thema's zoals duurzaamheid en woningbouw.	Hecht belang aan regionale samenwerking, zoals de Regio Deal, North Sea Port District, de Strategische Regiovisie Zeeuws-Vlaanderen en OZO.
Terschelling	Niets over lobby	Hecht belang aan intensievere samenwerking met de andere Waddeneilanden. Niets over lobby.
Texel	Wil harder samenwerken met andere Waddeneilanden om de lobby richting provincie en Rijk te versterken en mogelijk meer fondsen of een Regio Deal binnen te halen. Ook ondersteunt Texel een Europese lobby voor de terugkeer van de puls-visserij.	Samenwerking is belangrijk, maar Texel merkt dat samenwerking met de rest van de Noord-Hollandse gemeenten kan schuren gezien hun unieke identiteit en problemen als eiland.
Teylingen	Zet samen met partners (regiogemeenten, provincie en VNG) in op een sterke lobby richting het Rijk voor financiering van de extra taken die op gemeenten afkomen.	Ook wordt er samengewerkt in de Veiligheidsregio, Leidse Regio en de MRA.

Tholen	Wil een lobbystrategie ontwikkelen om mobiliteit te vergroten. Ook maken ze deel uit van een regionale mobiliteitsstrategie. Samen met de VNG staat Tholen op de bres voor meer financiële compensatie vanuit het Rijk.	Het OZO vormt een belangrijk platform voor Tholen, maar anders dan de andere Zeeuwse gemeenten is Tholen ook georiënteerd op West-Brabant, met name Bergen op Zoom en Steenberg. Deze band is wel losser en Tholen zit ook niet meer in de RWB.
Tiel	Zet in op lobby en verbinding, samen met Regio Rivierenland, de provincie Gelderland en de Rijksoverheid. Ook gelegenheidscoalities zijn hierbij belangrijk.	Tiel wordt actief lid van het M50-platform. Ook participeren ze actief in de VNG en de FruitDelta. En dus ook Rivierenland.
Tilburg	Er wordt geïnvesteerd in een reguliere lobby, maar nu ook voor een 'beleidslobby' voor het ontwikkelen van landelijk beleid. Ook op het gebied van jeugdzorg en congestie op het warmtenet is een lobby naar het Rijk belangrijk.	Werkt samen met Rijk, provincies en gemeenten. De samenwerking in de regio Hart van Brabant zetten ze onverminderd door en ook Breda is een belangrijke partner. <i>-We zijn ook duurzaam in verbinding met onze bureaus. Maatschappelijke opgaven beperken zich niet tot onze gemeentegrenzen en vergen samenwerking 5 tussen besturen. Samenwerking tussen het Rijk, de provincies en de gemeenten als één overheid is belangrijk. Onze opgaven zijn ambitieus. Naast de samenwerking met Europa, het Rijk, de provincie en de waterschappen zien we dat de samenwerking tussen gemeenten steeds belangrijker wordt. Hier ligt ook een rol voor de gemeenteraad. De problematiek waar we mee te maken hebben is complex, veelal gemeentegrensoverschrijdend en de middelen en fysieke ruimte zijn niet onbeperkt. De samenwerking in de regio Hart van Brabant zetten we onverminderd voort. De samenwerking met Breda krijgt een duidelijke plek op de kaart van Noord-Brabant. Hierin betrekken we de ons omliggende gemeenten nadrukkelijk. We streven naar een agenda met een duidelijke focus, waarin we de kwaliteit van het gebied en elkaars kracht optimaal benutten. Hoe eerder we onze stem als gemeente Tilburg, Hart van Brabant of Noord-Brabant laten horen in Den Haag, hoe beter het is. Daarom zorgen we er de komende jaren voor dat naast de reguliere lobby, we vaker de pen mee vasthouden bij het ontwikkelen van landelijk beleid. De zogeheten 'beleidslobby'.</i>
Tubbergen	Zet in op lobby 'daar waar relevant' en voor alternatieven voor windenergie binnen de opgave van de RES	Samen met het samenwerkingsverband Energie van Noordoost Twente en in de regio Twente wordt gelobbyd voor alternatieven voor windenergie binnen de opgave van de RES. Maakt verder deel uit van de NOT-organisatie, waar verdere samenwerking wordt verkend.
Twenterand	Blijft inzetten op de lobby voor meer geld voor het sociaal domein. Ook ondersteunen ze de lobby voor de Nedersaksenlijn. Daarnaast is Twenterand de trekker achter een lobby voor verbeterde verkeersveiligheid van de N36, in samenwerking met Almelo, Ommen, Hardenberg en Hoogeveen. Twenterand zou een lobby voor een strandplaats in Twente of op vliegveld Teuge voor een traumahelikopter ondersteunen.	Regionale samenwerking is erg belangrijk op het platteland en Twenterand neemt daarom deel aan de Agenda van Twente en Twente Board.
Tynaarlo	Niets over lobby	Werkt samen met buurgemeenten en provincie.

Tietjerksteradeel	In coalitieverband	neemt een actieve houding in bij lobbycoalitie ANNO. Ook zit deze gemeente in de VFG (https://www.friesegemeenten.nl/) en de VNG. Niets over eigen lobby.
Uitgeest	Niets over lobby	Maakt deel uit van de BUCH-organisatie, wil zelfstandig blijven. Wil actief de samenwerking blijven zoeken in bestaande samenwerkingsverbanden, zoals het RAUM (recreatiegebied), Regio Alkmaar en de MRA. Ook wordt er samengewerkt met buurgemeenten en neemt Uitgeest deel aan werkgroepen om de belangen van Uitgeest optimaal te behartigen.
Uithoorn	Niets over lobby	Samenwerking in de regio is broodnodig voor moeilijke opgaven, maar noemt niets concreets
Urk	Niets over lobby	Regionale samenwerking wordt slechts benoemd voor het sociale domein.
Utrecht	Wenst een lobby om energiearmoede te bestrijden en het mensen in de asielprocedure mogelijk maken om te leren, werken of vrijwilligerswerk te doen. Ook lobbyt Utrecht voor een bijdrage voor een tunnel en een brug. Ook de verduurzaming en vermindering van uitstoot van de binnenvaart op het Amsterdam-Rijnkanaal is een lobbythema.	Verder is Utrecht een actief lid van de G4.
Utrechtse Heuvelrug		
Vaals	Zet in op een goede lobby in de regio voor een aantrekkelijk innovatief ondernemersklimaat.	Werkt samen met Lijn 50 en Belgische grensgemeenten voor het landschap. Ook werkt Vaals samen in subverbanden zoals Maastricht-Heuvelland, Parkstad en het Middengebied, waar een strategische agenda voor ligt. NOVI-aanpak speelt hier ook, evenals het Cittaslow-keurmerk. <i>-Samenwerking als middel, niet als doel. Derhalve ook geen discussies over structuren etc. wat ons betreft. De strategische agenda Middengebied was ons inziens bedoeld als een cruciale aanvulling op de agenda van het stedelijk gebied, waardoor er 1 strategische agenda Zuid Limburg tot stand is gekomen. Beide zijn geland in de agenda NOVI-aanpak.</i> <i>-Wij verwachten een sterkere samenwerking op Zuid Limburgse schaal met de maatschappelijke partners (bedrijfsleven, onderwijs, agrarische sector etc.). Binnen die regio participeren wij in diverse subverbanden, zoals Maastricht-Heuvelland, Middengebied, Lijn 50. Samenwerking is wat ons betreft alleen interessant als ze ook wat oplevert, niet alleen vóór ons maar ook dóór ons. Wij staan daarom ook niet krampachtig ten opzichte van een toekomstige samenwerking met de Parkstad-gemeenten (al dan niet op onderdelen). Want de opgaven van Vaals liggen niet alleen op het gebied van landschap en toerisme, maar zeker ook t.a.v. de meer stedelijke problematiek, zoals de Parkstad-gemeenten deze ook kennen. Wij willen dit nader onderzoeken.</i> <i>-De unieke ligging aan de grens maakt dat, naast samenwerking met onze partners in Zuid-Limburg, ook de samenwerking met de grensregio, met name met de stad Aken van belang is. We wachten nog op een ambtelijk-inhoudelijke evaluatie van het samenwerkingsverband Charlemagne AG, maar spreken op voorhand reeds uit dat wij de participatie in dit euregionale netwerk willen continueren.</i>
Valkenburg aan de Geul	Lobbyt voor het sociaal domein en burgemeester heeft lobby in zijn portefeuille.	Werkt samen met buurgemeenten, provincie, Rijk en Staatsbosbeheer, maar noemt verder niets concreets.

Valkenswaard	In coalitieverband	Werkt samen met de Brianport Nationale Actieagenda en de Omgevingsstrategie Zuidoost-Brabant. Evalueert hiermee hun lobbyaanpak en wil deze focussen op de uitgangspunten uit hun Toekomstvisie 2040 en hun visie op regionale samenwerking.
Veendam	Niets over lobby	Veendam is zelfstandig, maar werkt samen waar dat zinvol is, zoals bijvoorbeeld de Agenda voor Oost-Groningen. Ook werken ze samen met Midden-Groningen, Oldambt en de provincie op het gebied van bereikbaarheid en mobiliteit.
Veenendaal	Niets over lobby	Werkt samen met FoodValley en provincie
Veere	In coalitieverband	Wenst slimme samenwerkingsverbanden, maar wordt niet concreet. Maakt deel uit van OZO
Veldhoven	Niets over lobby	Gaat niet in op specifieke samenwerkingsverbanden
Velsen	Niets over lobby	Werkt wel samen met andere gemeenten, zoals in IJmond, Zuid-Kennemerland, het Noordzeekanaalgebied en de MRA.
Venlo	Lobbyt richting Rijk om Venlo's belang als knooppunt van snel-, spoor- en waterwegen te vertegenwoordigen.	Centrumgemeente-argument. Werkt samen met Noord-Limburgse gemeenten en Duitse grensgemeenten. Ook diepen ze samenwerking uit in de Regio Deal en de Regionale Investeringsagenda.
Venray	Niets over lobby	Werkt samen in de regio
Vijfheerenlanden	Wil een sterke bestuurlijke lobby voeren voor de woningbouwopgave, cofinanciering voor oplossen van bereikbaarheidsknelpunten, verbreding van een snelwegtraject en de intensievere ondersteuning van hun musea. Werkt voor de bereikbaarheidslobby samen met de Zuidlobgemeenten (Houten, Nieuwegein, IJsselstein en Vijfherenlanden), met wie ze overigens ook een strategische OV-visie wordt opgesteld. Ook wordt er gelobbyd met provincies Utrecht, Zuid-Holland en Gelderland, ProRail, Uned en de U10.	Zuidlobgemeenten en U10
Vlaardingen	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Vlieland	Wil meer investeren in externe contacten, lobby, regionale en landelijke vertegenwoordigingen. Ook voor de woningbouwopgave is een lobby nodig.	De voorkeur voor regionale samenwerking gaat uit naar de andere Waddeneilanden, maar ook met gemeenten aan vaste wal.
Vlissingen	Niets over lobby.	Heeft een strategische visie voor 2040. Hecht belang aan een sterk Walcheren, werkt hiervoor samen met regiogemeenten en het Rijk. Werkt samen in het OZO op diverse thema's.
Voerendaal	Ondersteunt de lobby voor meer capaciteit in het veiligheidsdomein en werkt samen in Parkstadverband.	Ook maken ze deel uit van de K80, waarmee ze onderdeel uitmaken van lobby en netwerken van het Rijk en bijvoorbeeld de VNG. <i>-Op landelijk niveau nemen wij deel aan het netwerk K80; een netwerk van gemeenten dat zich kenmerkt door de inzet op en voor 'de kracht van klein'. Hiermee</i>

		<i>zijn wij onderdeel van lobby en netwerken met het Rijk en bijvoorbeeld de VNG vanuit onze eigen kernkwaliteiten als kleine en landelijke gemeente om ook de gevolgen van nationaal beleid vanuit dit perspectief onder de aandacht te kunnen brengen en onderling kennis en ervaringen uit te wisselen.</i>
Voorne aan Zee	Wil als nieuwe gemeente een strategische partner zijn voor opgaven waar de regio voor staat. Daarom maken ze gebruik van doelgerichte lobby op regionaal niveau.	Verder werken ze samen binnen de regio Zuid-Hollandse Delta met de gemeenten Nissewaard, Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard. Ook werken ze op sommige thema's samen in de MRDH. Ook het leer- en lobbynetwerk R8 voor fusiegemeenten is van belang voor Voorne.
Voorschoten	Lobbyt samen met Wassenaar en Leiden voor knelpunten bij toegangswegen.	Werkt intensief samen in de Leidse regio, benoemt hier geen samenwerkingsverbanden
Voorst	Niets over lobby	Hecht waarde aan de samenwerking in de regio en werkt samen met zeven andere gemeenten aan een regionale agenda. Samenwerking vooral op de uitvoeringskant gericht
Vught	wil een eigen lobbyagenda, maar kan zich ook actiever aansluiten bij lobby's vanuit de regio Noordoost-Brabant of de provincie. Lobby belangrijk voor landelijke/Europese subsidieprogramma's en essentieel voor het sociaal domein.	Vught werkt samen met NO-Brabant en AgriFood Capital.
Waadhoeke	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Waalre	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Waalwijk	Lobbyt op provinciaal niveau voor Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV).	Werkt op verschillende terreinen samen. Is proactief lid van de M50 (waar Waalwijk vicevoorzitter van is), M7 (middelgrote gemeenten in Noord-Brabant) en de stedelijke regio's (Breda-Tilburg en 's-Hertogenbosch), in regio Hart van Brabant en de (sub)regio Langstraat. Langstraat ligt het dichtst bij de belevingswereld van de Waalwijkers en samenwerking daar heeft dus de voorkeur. <i>-Als het gaat om samenwerking zien we twee bewegingen. Aan de ene kant is er opschaling door gemeentelijke herindelingen en meer regionale samenwerking. Aan de andere kant zijn er juist meer lokale taken en verantwoordelijkheden. Waalwijk neemt een proactieve positie in bij regionale samenwerkingen. Omdat we zelf scherp hebben wat onze belangen en ambities zijn, kunnen we die goed inbrengen bij diverse tafels, zoals:</i> <i>-M50: Landelijk netwerk voor middelgrote gemeenten (30.000-80.000 inwoners). Waalwijk is vice-voorzitter.</i> <i>-M7: De 7 middelgrote gemeenten in Noord-Brabant.</i> <i>-Stedelijke regio's: Waalwijk is actief in twee stedelijke regio's (Breda-Tilburg en 's-Hertogenbosch), in regio Hart van Brabant en de (sub)regio Langstraat. Voor ons is samenwerken geen doel op zich, maar een middel om de belangen en ambities van onze inwoners, organisaties en bedrijven te verwezenlijken. We willen voor onze inwoners en andere partijen de eerste overheid zijn, zeker als beleid soms diep ingrijpt in het dagelijks leven van onze gemeenschap. Dat is het principe van de gemeente als eerste overheid. We doen dat ook met het oog op de positie van de Waalwijkse gemeenteraad. Daar ligt immers de democratische legitimatie. De regio is daarvoor geen vervanging. Daar waar samenwerking een aantoonbare meerwaarde heeft voor onze gemeenschap, doen we dat met volle overtuiging. In eerste instantie in de Langstraat. Dat is de subregio waarbinnen de inwoners in het dagelijks leven het meest bewegen. We delen een verleden en identiteit samen. De afgelopen jaren is er tussen de gemeenten in de Langstraat prettig samengewerkt, met mooie resultaten.</i>

		-We zijn de eerste overheid voor onze inwoners. In de gemeenteraad vinden we legitimatie voor bestuurlijke keuzes. -We werken samen als dat in het belang is van onze inwoners, organisaties en bedrijven. -We versterken de samenwerking in de Langstraat, maar schakelen op andere schaalniveaus wanneer dat nodig is voor het behalen van onze ambities en doelen. -We blijven de raad vooraf een agenda met toelichting en eventuele collegestandpunten sturen voor de vergaderingen van de regio Hart van Brabant.
Waddinxveen	Niets over lobby	Regionale samenwerking is belangrijk, maar noemt geen samenwerkingsverbanden.
Wageningen	Niets over lobby	Werkt samen met FoodValley en de samenwerkingsagenda WUR. Niets over lobby.
Wassenaar	Niets over lobby	Maakte deel uit van de Duivenvoorde (voormalige ambtelijke samenwerking tussen Voorschoten en Wassenaar), maar deze is ontvlochten. Noemt verder geen intergemeentelijke samenwerking.
Waterland	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Weert	Niets over lobby	Wil nadruk leggen op samenwerking in de regio met Midden-Limburg, met wie een regionale investeringsagenda is opgesteld: 'het verbindend hart van Limburg'. Zo willen ze gezamenlijk tot een Regio Deal komen.
West-Betuwe	Wil subsidiologen aan het werk zetten die gespecialiseerd zijn in het verwerven van subsidies van EU, Rijk en provincie. Zet actieve lobby voor de volledige compensatie van het sociaal domein voort.	Werkt verder samen in de regio maar geen specifieke samenwerkingsverbanden.
West Maas en Waal	Niets over lobby.	Wil een actieve rol bekleden in gemeenschappelijke regelingen in de regio Rivierenland, Regio Gelderland-Zuid en met buurgemeenten.
Westerkwartier	Wil inzetten op de strategische positionering in de regio en op landelijk niveau, waarbij ze focussen op burens in Groningen, Friesland en Drenthe, en is van plan dit uit te werken in een concrete lobbyagenda..	Daarnaast willen ze evalueren of ze aan de juiste regionale en landelijke netwerken deelnemen en kijken welke mogelijkheden er zijn voor Regio Deals en subsidiemogelijkheden -Westerkwartier is het hart van het Noorden, een plattelandsgemeente met stedelijke ontwikkelkracht. Daarmee hebben we een unieke dynamiek die maatwerk vereist. Zo koesteren we het platteland maar ook onze bedrijvigheid aan weerskanten van de A7. In de komende periode willen we nog sterker inzetten op onze strategische positionering in de regio en op landelijk niveau. Daarbij focussen we ons niet alleen op Groningen maar ook op onze Friese en Drentse burens. Er is in de afgelopen periode een beleidsnotitie opgesteld voor onze strategische positionering. Deze notitie verdient een vervolg, in de vorm van een strategische (lobby)agenda. Met het opstellen van een strategische agenda kunnen we onze positie consolideren en uitbouwen en daar de vruchten van plukken. We willen evalueren of we aan de juiste regionale en landelijke netwerken deelnemen. Ook willen we een helder overzicht van de mogelijkheden voor regiodeals, grote subsidiemogelijkheden en tafels waar we aan zouden moeten zitten.
Westerveld	Wenst structurele financiële oplossingen van het Rijk, maar voert hier geen actieve lobby op.	en hecht waarde aan samenwerking met provincie, samenwerkingsverbanden, Regio Zwolle, waterschap en het Rijk.
Westervoort	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Westerwolde	Lobbyt voor de komst van de Nedersaksenlijn en werkt hiervoor	Samenwerking in regio en met Cittaslowgemeenten

	samen met andere gemeenten om dit op Rijksniveau te kunnen realiseren.	
Westland	Niets over lobby	Benoemt wel de noodzaak van (boven-)regionale samenwerking, maar niet welke samenwerkingsverbanden.
Weststellingwerf	Lobby zit in de portefeuille van de burgemeester, thema's worden echter niet specifiek.	Weststellingwerf maakt deel uit van de OWO-samenwerking, samen met Opsterland en Ooststellingwerf. Ze hopen dat 'OWO' een bekend begrip zal worden op provinciaal, Rijks- of Europees niveau.
Wierden	Lobbyt samen met VNG voor meer financiële steun vanuit het Rijk voor de gedecentraliseerde taken. In de aanloop naar het Ravijnjaar 2026 helpen ze met de VNG, provincie en regio de financiële zorgen op tafel te leggen in Den Haag. <i>-In samenwerking met VNG, provincie en regio nemen wij deel aan de lobby richting Den Haag over de onbalans tussen het groter geworden gemeentelijke takenpakket en de middelen die het Rijk daarvoor beschikbaar stelt.</i>	Zoekt aansluiting bij de regio, zoals bij Twente Board, en steunt een nieuwe Agenda voor Twente. Ook werken ze samen met de Groene Metropool Twente en Mineral Valley.
Wijchen	Niets over lobby	Samenwerken versterkt de gemeente. Wijchen deelt een werkorganisatie met Druten, wat hen meer deskundigheid oplevert. Tevens werkt Wijchen samen in de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen, het Rijk van Nijmegen en het Land van Maas en Waal.
Wijdemeren	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Wijk bij Duurstede	Lobbyt op provinciaal niveau voor een uitbreiding van bedrijventerreinen.	Niets over samenwerkingsverbanden.
Winterswijk	Voert een sterke lobby voor een toekomstbestendig stroomnet. Ook wordt er ingezet (op regionaal gebied) op een lobby voor betere bereikbaarheid over zowel weg als spoor.	Ook werken ze samen met gemeenten in de regio en over de Duitse grens.
Woensdrecht	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Woerden	Lobbyt voor een specifiek bereikbaarheidsspeerpunt	Werkt samen met andere gemeenten in het Groene Hart.
Wormerland	Niets over lobby	Wil een volwaardige samenwerkingspartner zijn in de regio, onder andere voor de OVER-gemeenten.
Woudenberg	In coalitieverband <i>-We participeren actief in de K80. Dit platform van kleine gemeenten die zich hebben verenigd zit aan tafel in Den Haag als het gaat om het voeren van een sterke lobby voor bijvoorbeeld een eerlijke verdeling van financiële middelen over de gemeenten</i>	Participeert actief in de K80. Werkt samen in de FoodValley.
Zaanstad	Lobbyt voor het terugdringen van geluidsoverlast van de A8 en het Actieplan Luchtkwaliteit. Lobbyt	Ook werkt Zaanstad actief samen met VNG, MRA, de Vervoersregio en de regio Zaanstreek-Waterland.

	ook voor meer fondsen voor de klimaat- en energietransitie. Ook voor maatwerk bij de stikstofaanpak is lobby nodig, en daarom maakt Zaanstad extra capaciteit beschikbaar voor een lobbyagenda richting het Rijk en de provincie. Het college wordt gevraagd een actieve lobby te voeren voor financiering van noodzakelijke investeringen via fondsen en Regio Deals. <i>-Daarom zetten wij maximaal in op een lobby-agenda richting het Rijk en de provincie Noord-Holland en stellen we hier in 2023 extra capaciteit voor beschikbaar (€ 0,1 miljoen).</i>	<i>-De regionale samenwerking tussen gemeenten en in de externe netwerken worden steeds belangrijker. Ons bondgenootschap met medeoverheden heeft ons de afgelopen jaren veel kansen en middelen op het gebied van de woningbouwontwikkeling en de aanpak van kwetsbare wijken opgeleverd. De financiering van noodzakelijke investeringen (voor het oplossen van bijvoorbeeld een infrastructureel knelpunt) is mogelijk dankzij regionale en landelijke geldstromen. Wij vragen het college een actieve lobby te voeren bij partners en andere overheden (Rijk, provincie, EU) voor extra kansen voor de stad. Hiervoor is de komende jaren € 0,1 miljoen extra beschikbaar. Zo komt het Rijk met nieuwe budgetten en fondsen, waarvan gemeenten kunnen profiteren. Het gaat onder meer om een budget van € 5,6 miljard voor klimaat en energie, € 7,5 miljard voor een goede ontsluiting van de woningen in de veertien verstedelijkingsgebieden en daarbuiten en € 900 miljoen voor een nieuwe tranche Regio Deals, waarin het Rijk en regio's samenwerken. We zijn ons bewust van de mogelijkheid dat het Rijk cofinanciering door gemeenten verlangt. We zetten de samenwerking voort met ministeries en provincies, in de Metropool Regio Amsterdam (MRA), de Vervoersregio en de regio Zaanstreek-Waterland. Daarbij continueren of verstevigen we de actieve lobby bij het Rijk op thema's als stikstof, energietransitie, jeugdhulp, bereikbaarheid en luchtkwaliteit. Voor voortgang en oplossingen op deze dossiers zijn we als gemeente immers afhankelijk van medeoverheden. Ook in Europa zijn diverse relevante netwerken actief en deze worden steeds belangrijker voor Nederlandse steden. Zaanstad kan alleen in Europa effectief zijn door samen te werken met de MRA en de Vereniging Nederlandse Gemeenten.</i>
Zaltbommel	Niets over lobby	Werkt samen met Maasdriel. Wil intensiever samenwerken in de regio.
Zandvoort	.Niets over lobby	Gaat mogelijkwerwijs ambtelijk fuseren met Haarlem, maar blijft een zelfstandige gemeente. Verder niets over samenwerkingsverbanden.
Zeewolde	Lobbyt voor een betere verbinding met Gelderland.	Zeewolde werkt samen met Ermelo en Harderwijk (Meerinzichtpartners), MRA en de provincie. Doet mee met de Regio Deal Flevoland.
Zeist	Voert samen met M50 en VNG acties en lobby's voor voldoende inkomsten voor de gedecentraliseerde taken van het Rijk	Werkt samen in diverse andere regionale verbanden, zoals ODRU, U16 en NMU (https://www.nmu.nl/) <i>-Waar nodig brengen we de disbalans in beeld tussen de uitvoeringskosten van overgekomen taken en de vergoeding die we daarvoor van het Rijk ontvangen. We voeren met M50 en VNG acties en lobby's voor voldoende inkomsten voor die taken van het Rijk</i> <i>-Zeist heeft bij dit onderwerp te maken met ontwikkelingen op verschillende niveaus: afspraken op wereldschaal, regelgeving vanuit Europa en beleid vanuit Den Haag. Wat daar gebeurt, is van invloed op wat wij in Zeist doen. Partners dichterbij zijn de Provincie Utrecht en de regionale partners en samenwerkingsverbanden, zoals ODRU, U16 en NMU.</i>
Zevenaar	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden
Zoetermeer	Niets over lobby	Niets over samenwerkingsverbanden, wel in gesprek met VNG over de financiële situatie van gemeenten
Zoeterwoude	Niets over lobby	Werkt samen in de Leidse regio op basis van de Toekomstvisie Leidse Regio om grotere vraagstukken gezamenlijk op te pakken.
Zuidplas	Steunt de lobby van de VNG om gemeenten voldoende middelen te geven voor het sociaal domein. Ook blijft Zuidplas een doorlopende lobby voeren op provinciaal en regionaal niveau ten aanzien van de bereikbaarheid rondom en naar Zuidplas. Zuidplas stelt een lobbyagenda op voor onder andere	Hecht waarde aan regionale samenwerking, maar benoemt niet welke verbanden.

	de volgende onderwerpen: doorstroming op provinciale- en rijkswegen, ov-knooppunt, duurzaamheidsmaatregelen en ad hoc zaken indien nodig.	
Zundert	Lobbyt voor verkeersveiligheid van de Veldstraat.	Zundert werkt samen in de regio, onder andere met de De6-gemeenten (https://www.de6gemeenten.nl/), soms de Brabantse Wal-gemeenten en Baroniegemeenten. Ook werkt Zundert samen met de vier Vlaamse buurgemeenten.
Zutphen	Pakt lobbythema's op in samenwerkingsverband, werkt samen met de provincie Gelderland en de Cleantech Regio.	Werkt samen met Brummen, Voorst, Bronckhorst en Lochem, waarin Zutphen de rol als poort naar de Achterhoek kan waarmaken. Verder werkt Zutphen samen met de VNG en de M50. <i>-Een goede samenwerking binnen Oost-Nederland, zoals met de provincie, de Cleantech Regio en onze buurgemeenten is belangrijk om de grote opgaven rondom woningbouw, energie en klimaat te realiseren. Ook de samenwerking binnen de VNG en de M50 (een netwerk van gemeenten van 30.000 tot 80.000 inwoners) zijn van belang om onze doelen te bereiken en voldoende slagkracht als middelgrote gemeente te houden. Het college van B&W pakt een proactieve rol op in het onderhouden van de verschillende netwerken. Daar waar we samen kunnen optrekken met deze partijen, bijvoorbeeld om in aanmerking te komen voor fondsen van het Rijk, zoeken we actief naar verbindingen.</i> <i>-Wij zetten ons verder in voor een gelijkwaardige samenwerking met de provincie Gelderland en binnen Cleantech Regio. De regio neemt in Nederland en daarbuiten een steeds belangrijker positie in en is een goed netwerk om vanuit bestuurlijke vernieuwing met ondernemers en maatschappelijke partijen thema's over de gemeentegrenzen heen op te pakken. Met het voortzetten van onze actieve rol in de Cleantech Regio vergroten we de zichtbaarheid en belangen van de gemeente Zutphen in regionaal verband. De provincie Gelderland is een belangrijke partner; zeker op gebied van cultuur, mobiliteit, ruimte en energie om onderwerpen vanuit gezamenlijk belang in Oost-Nederland op te pakken en met elkaar de lobby richting het Rijk vorm te geven.</i> <i>-We vinden het belangrijk om de banden met onze directe buurgemeenten en buurregio's aan te halen en met elkaar positieve resultaten te bereiken. Zowel financieel, recreatief, maar ook op het gebied van leefbaarheid loont samenwerken. Samen met Brummen, Voorst, Bronckhorst en Lochem kunnen wij onze rol als poort naar de Achterhoek en brug naar de Veluwe waarmaken. Wij kunnen onze dienstverleningen verder bundelen en kosten reduceren, bijvoorbeeld door gezamenlijke inkoop. En we zien het als duurzaam beleid en goed bestuur om ook met je directe buren problemen rondom de woningbouwproblematiek af te stemmen en sociale zorg op te pakken.</i>
Zwartewaterland	Niets over lobby	Regionale samenwerking aan de uitvoeringskant
Zwijndrecht	Lobbyt voor de ondertunneling van de goederenspoorlijn en de A16. Ook lobbyen ze voor extra financiering vanuit het Rijk en zijn scherp op subsidiekansen.	Niets over samenwerkingsverbanden.

Zwolle	Nurgemeester heeft lobby in portefeuille. Pakt diverse thema's samen aan om samen op te trekken richting Den Haag en Brussel.	Qua regionale samenwerking pakt Zwolle haar verantwoordelijkheid als grootste gemeente in de Regio Zwolle. <i>-Zwolle is onderdeel van veel netwerken: in de regio, in de provincie, in Nederland en als stad in Europa. De Regio Zwolle blijft voor ons cruciaal. Voor het samen realiseren van grote opgaven als wonen, mobiliteit, energietransitie. En om samen op te trekken richting Den Haag en Brussel. Als grootste stad hebben we binnen de Regio Zwolle een speciale rol. Die verantwoordelijkheid blijven we nemen. Zonder Rijk, provincie en regio kan Zwolle zijn ambities niet waarmaken. En andersom ook niet.</i> <i>-Daarom willen wij onze partners uitdagen om concreet bij te dragen aan de opgave waar we samen voor staan. Of het gaat om het bouwen van woningen in de hele regio, het verbeteren van de bereikbaarheid met de provincie, het verduurzamen van de economie met het Rijk en de schone mobiliteit per spoor met Europa. In al deze netwerken en samenwerkingsverbanden pakken we onze rol als verbinder.</i>
--------	--	---

8.3: Interviewtranscripten

Voor de vertrouwelijkheid en anonimiteit van de geïnterviewden zijn de interviewtranscripten los naar de scriptiebegeleider gestuurd.